

ספר שמואל ב'

סיכומי פרקים
טבלאות לסיכום החומר
שאלות ותשובות

חוברת 4

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תוכן הפרקים

175.....	פרק א - מות שאול וקינת דוד על שאול ויהונתן.....
176	פרק ב - מלכות דוד בחברון ומלחמת אנשי יואב ואבנר.....
177	פרק ג- העברת תמיכת ישראל למלכות דוד.....
178.....	פרק ד- הריגת רכב ובענה את איש בשת.....
179	פרק ה- המלכת דוד ע"י כל ישראל והמעבר לירושלים.....
180.....	פרק ו - העלאת ארון ה' לירושלים.....
181.....	פרק ז- רצון דוד לבנות בית מקדש לה'.....
182	פרק ח- הכאת דוד באויביו מסביב וביסוס ממלכתו על צדק ומשפט.....
183.....	פרק ט- חסד דוד עם מפיבשת בן יהונתן.....
183.....	פרק י - מלחמת דוד בעמון.....
184.....	פרק יא - חטא דוד בבת שבע.....
185.....	פרק יב - משל כבשת הרש והנמשל.....
186.....	פרק יג - אמנון ותמר, אבשלום ואמנון.....
187.....	פרק יד - משל יואב בפי האשה החכמה מתקוע.....
189	פרק טו'- המלכת אבשלום את עצמו ויציאת דוד ואנשיו מירושלים.....
190.....	פרק טז - מפגש דוד עם ציבא ועם שמעי בן גרא / אבשלום בין אחיתפל לבין חושי הארכי.....
191	פרק יז- עצת אחיתפל השניה מול עצת חושי הארכי.....
192.....	פרק יח - מות אבשלום וסיום מרד אבשלום.....
193	פרק יט - הקינה על מות אבשלום ושיבת דוד לירושלים.....
194.....	פרק כ' - מרד שבע בן בכרי.....
196.....	פרק כא- בית שאול מול הגבעונים ומעשה רצפה בת איה.....
197	פרק כב - שירת דוד.....
198	פרק כג - נבואת דוד וגיבורי דוד.....
199.....	פרק כד - מניין ישראל, העונש והמזבח בגורן ארונה היבוס'.....
200.....	שאלות כלליות.....
201	טבלה - מרד אבשלום.....
202	טבלה - תומכי דוד.....
203	טבלה- דוד - בעיות ומלחמות פנים.....
203	טבלה - דוד - מלחמות חוץ.....
204.....	מפות.....
207.....	תשובות לשאלות בספר שמואל ב'.....

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

סיכום פרק א' מות שאול וקינת דוד על שאול ויהונתן	
דיווח העמלקי על מות שאול (א' - י"ב): מלחמת שאול בפלשתים בצפון ומלחמת דוד בעמלק בדרום התרחשו במקביל. ביום השלישי לחזרתו של דוד מהכאת העמלקי בא אליו מבשר (עמלקי גם הוא, בן גר עמלקי שהתגורר בישראל) וסיפר לו על מות שאול. מדבריו מצטיירת התמונה השלמה של מות שאול: לאחר נפלו על חרבו הוכה קשות אך עדיין לא מת. הוא ראה שהפלשתים מתקרבים אליו וקרא למישהו שהיה לידו לסיים את הריגתו. מניעי העמלקי במעשהו: 1. הוא סיפר לדוד כי שאול בקש זאת ממנו וכי ידע שמותו קרוב ממילא בגלל המכה שהוכה בה ובגלל קרבת הפלשתים ולכן נענה לבקשתו. 2. מדברי העמלקי עולה מניע אחר שהביאה לספר את הדבר לדוד. הוא חשב שדוד ישמח לבשורה זאת ולקבלת כתר של שאול. כנראה חשב שיתוגמל על מעשהו באופן נאה.	
תגובת דוד לדברי העמלקי (י"ג - ט"ז): דוד הורה להמית את העמלקי על מעשהו מפני ששלח ידו במשיח ה'. נראה שפיו של העמלקי הכשילהו ברמזו כי חשב שדוד ישמח לכך.	
קינת דוד על שאול ויהונתן (י"ז - כ"ז): קינת דוד מורכבת מביטויים וקריאות שאפיינו את הקינה בזמן ההוא: הקריאה החוזרת "איך" (כמו "איכה") – "איך נפלו גיבורים". הקריאה נגד האפשרות של שמחת האויבים על המפלה – "אל תגידו בגת" וגו'. תשבחות המתים – "מנשרים קלו מאריות גברו... המלבישכם שני עם עדנים" וגו'. דבריו על שאול ויהונתן בטא דוד את גבורתם ואת הקשר המיוחד שהיה לו עם יהונתן.	
שאלות פרק א'	
1 א'	סיפור העמלקי על מות שאול א. מה היו הסיבות לכך שהנער העמלקי המית את שאול? ב. צטט הפסוק בסיפורו של הנער העמלקי המעיד על טעם לפגם במעשהו ונמק בחירתך בפסוק זה.
2 א'	עפ"י שאלת בגרות - תגובת דוד על דברי העמלקי כיצד הגיב דוד על סיפורו של הנער העמלקי וכיצד נימק את תגובתו?
3 א'	קינת דוד על שאול ויהונתן א. ציין ביטוי המופיע בקינה שלוש פעמים וביטוי נוסף המופיע בקינה פעמיים. ב. מיהם האנשים או הגורמים השונים אליהם קורא דוד בקינתו ומה בקש מכל אחד מהאנשים או הגורמים הללו?
4 א'	קינת דוד על שאול ויהונתן א. שאול ויהונתן לא תמיד היו "הנאהבים והנעימים" בינם לבין עצמם, (כפי שאנו מתייחסים לביטוי זה היום). מהי הדרך הנוספת להבין את התיאור "הנאהבים והנעימים" לגבי שאול ויהונתן? ב. אילו תכונות או פעולות טובות של שאול ויהונתן מציין דוד בפסוקים כ"ב- כ"ג?

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק ב' מלכות דוד בחברון ומלחמת אנשי יואב ואבנר

מלכות דוד בחברון והחסד עם אנשי יבש גלעד (א' - ז')

לאחר מות שאול לא נאלץ דוד להסתתר עוד ושאל בה: ה' אמר לו שהוא יכול לעלות חזרה ליהודה אל העיר חברון. בחברון המליכו אנשי יהודה את דוד למלך עליהם.

מעשהו הראשון של דוד כמלך היה השבת גמולם הטוב של אנשי יבש גלעד על החסד שעשו עם שאול ובניו בקברם אותם.

המלכת איש בשת בן שאול ע"י אבנר (ח' - י"א):

שבת יהודה היה בשלב זה השבט היחיד שקבל את מלכות דוד עליהם. בישראל המליך אבנר בן נר, שהיה שר צבאו של שאול, את איש בשת בן שאול למלך על ישראל.

מלחמת אנשי אבנר בן נר ויואב בן צרויה (י"ב - ל"ב):

אבנר ועבדי איש בשת בן שאול (מחד) ויואב ועבדי דוד (מאידך) יצאו במקביל לגבעון ונפגשו משני עברי הבריכה. אבנר הציע: "ישחקו הנערים לפנינו". ה"משחק" נגמר במוות כל עשרים וארבעה הנערים (שנים-עשר מכל צד). דבר זה הוביל למלחמה בין אנשי אבנר לאנשי שאול.

אחרי אבנר עצמו רדף עשהאל, אחי יואב ואבישי בני צרויה. אבנר לא רצה לפגוע בעשהאל וניסה לשכנעו לסגת מכך בכבוד ע"י נטיה קלה מאחוריו והעמדת פנים כי רדף אחרי מישהו אחר. לקיחת חולצה מאחד מאנשי אבנר אף תשמש ל"עדות" כי עשהאל הרג כביכול את האדם אחריו רדף.

עשהאל סירב ומשום כך ניסה אבנר לשכנעו בדרך אחרת: אל תמשיך לרדוף אחרי כי איני רוצה לפגוע בך. עשהאל סירב שוב ואז הכה אותו אבנר.

עם השקיעה קרא אבנר ליואב להפסיק את הלחימה. יואב הסכים ותקע בשופר כדי להודיע לכולם על הפסקת המלחמה.

אבנר ואנשיו שבו למחנים ויואב ואנשיו גילו בשלב זה כי חסרים תשעה עשר איש ועשהאל.

את עשהאל נשאו כל הלילה לקבורה בבית לחם עיר משפחתו.

שאלות פרק ב'

1 ב'	המלכת דוד ביהודה עיין בפסוקים א' - ז'. א. מהם השינויים שחלו בחיי דוד לאחר מות שאול? ב. מה היה מעשהו הראשון של דוד כמלך על יהודה?
2 ב'	המלכת איש בשת א. מה היתה ההתרחשות בשאר שבטי ישראל בזמן שהמליכו אנשי יהודה עליהם את דוד? ב. הוכח כי פילוג בין ישראל ליהודה החל כבר קודם לכן. (היעזר בשמ"א י"א, ח, ט"ו, ז).
3 ב'	המלחמה בין אנשי אבנר ויואב ומות עשהאל א. עיין בפרק ב', יב - ג', א. מה היו התוצאות של "משחק" החיילים משני הצדדים? ב. 1. מה היו נסיבות מותו של עשהאל? 2. כיצד נהג העם לאחר מות עשהאל וכיצד נהג יואב לאחר מות אחיו?
4 ב'	סיום הקרב בגבעון א. מה הביא להפסקת המלחמה ביום ההוא בגבעון? ב. צטט הפסוק בו אמר יואב לאבנר כי "אתה התחלת" עם כל הקרב הזה.

פרק ג'

העברת תמיכת ישראל למלכות דוד

התחזקות בית דוד והיחלשות בית שאול (א' - י"א):

ביתו של דוד התרחב בחברון עם הולדת בניו לנשים שנשא בימי מנוסתו - אביגיל ואחינעם, ולנשים הנוספות שנשא: מעכה, חגית, אביטל ועגלה.

בממלכת ישראל מלך איש בשת בן שאול, אולם אבנר בן נר היה האיש החזק בממלכה.

איש בשת פנה לאבנר בבקורת על כך שבא אל רצפה בת איה פילגש אביו. (דבר זה היה אסור עפ"י דיני המלך, ומותר רק למלך הבא). בתגובה כעס אבנר מאד, שכן ראה בהערה זו כפיות טובה כלפיו, מפני שהוא המליך את איש בשת ולא הסגירו ביד דוד (דבר שיכול היה לעשות לו רצה). לאחר מכן נשבע אבנר שיעביר את הממלכה מבית שאול לבית דוד כאשר נשבע ה' לדוד.

העברת תמיכת ישראל מבית שאול לבית דוד (י"ב - כ"א):

בשלב ראשון שלח אבנר שליחים "לגשש" אצל דוד לגבי הרעיון של כריתת ברית עמו בתמורה לכך שהוא יסב את לב ישראל אליו.

דוד הסכים לכך אך העלה תנאי: לא תראה את פני עד שתביא את מיכל בת שאול אלי. תנאי זה נתמלא מיד כששלח דוד שליחים אל איש בשת "לאמר תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי במאה ערלות פלשתים". (ברגע שאבנר הסכים לכך לא יכול היה איש בשת לסרב).

בשלב השני פנה אבנר אל זקני ישראל והזכיר להם כי בעבר רצו את דוד למלך עליהם ("וכל ישראל ויהודה אוהב את דוד כי הוא יוצא ובא לפניהם" - שם"א י"ח, טז). עתה הגיע הזמן לעשות מעשה ולקדם זאת כי ה' הבטיח לדוד שהוא יושיע את ישראל מיד הפלשתים ומיד כל אויביהם.

בשלב שלישי, לאחר ששכנע את זקני ישראל, פנה אבנר אל אנשי בנימין. שבט בנימין היו "הגרעין הקשה" של התמיכה בבית שאול, ולפיכך הקשים ביותר לשכנע. לכן פנה אבנר אליהם לאחר שהשיג את תמיכת שאר ישראל.

בשלב רביעי חזר אל דוד להודיעו "את כל אשר טוב בעיני ישראל ובעיני כל בית בנימין".

בשלב הבא חתמו דוד ואבנר את ההישג במשתה, בשיתוף עם עשרים מאנשי אבנר, ולאחר מכן אמר אבנר כי יצא לדרכו לקבץ את כל ישראל אל דוד לכרות עמו ברית ודוד שילח את אבנר בשלום.

תגובת יואב והריגת אבנר (כ"ב - כ"ז):

יואב שמע על היות אבנר אצל דוד בחברון רק לאחר שדוד שילחו בשלום וטען כלפי דוד שלא היה צריך לעשות כן כי מטרתו האמיתית של אבנר היתה לרגל אחריו.

מהמשך התיאור מסתבר שדוד לא הסכים עמו, שכן יואב שלח שליחים להשיג ולעכב את אבנר ללא ידיעת דוד. בהשיבם את אבנר לחברון לקח אותו יואב אל מקום נסתר, כביכול כדי לדבר אתו, והרגו במקום. אבנר לא ציפה לכך ולא היתה בידו שהות להתגונן.

תגובת דוד למעשה יואב (כ"ח - ל"ט):

בשמעו זאת אמר דוד כי (1) נקיים הוא וממלכתו עד עולם מדמי אבנר בן נר ודמו יחול על ראש יואב וביתו. (2) דוד קרא ליואב ולכל העם אשר אתו לקרוע בגדיהם, ללבוש שקים ולהספיד את אבנר. (3) דוד עצמו הלך אחר מטתו של אבנר שהובלה לקבורה, בכה וקונן עליו. (4) לאחר מכן לא קבל דוד את המזון שהביאו לו ונשבע לא לאכול עד הערב.

העם קבל בחיוב את תגובתו של דוד למות אבנר וידע כי יד דוד לא היתה בדבר

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות פרק ג'

1 ג'	תלונת איש בשת אל אבנר א. מה היה מעשהו של אבנר שהכעיס את איש בשת ומדוע הכעיסו דברי הביקורת שלו את אבנר? ב. מהו המעשה שעתידי אבנר לעשות כפי שציין באזני איש בשת? ג. הוכח מן הכתובים את מעמדו של אבנר בחצר איש בשת.
2 ג' עפ"י שאלת בגרות	הצעת אבנר לכריתת ברית עם דוד בפסוק י"ב מסופר על הצעת אבנר בן נר לדוד, לזקני ישראל ולשבט בנימין. א. כיצד נימק אבנר את הצעתו לזקני ישראל? ב. מה עיכב את ביצוע תכניתו והיכן מסופר על התממשותה?
3 ג'	התנאי של דוד לאבנר א. מה היתה תגובתו של דוד להצעת אבנר ומה היה התנאי של דוד להסכמתו לראות את אבנר? ב. תאר את האופן בו יושם תנאי זה.
4 ג'	מעשה יואב באבנר א. מה טען יואב כלפי דוד לאחר שנודע לו כי קבל את פני אבנר ושלחו בשלום? ב. מה היה מעשהו של יואב בעקבות ידיעה זו, מה היתה מעורבותו של דוד בכך וכיצד הגיב דוד <u>כלפי יואב</u> על מעשה זה? ג. כיצד הגיב דוד <u>כלפי אבנר</u> לאחר מותו וכיצד קבל העם את תגובתו?
6 ג' עפ"י שאלת בגרות	תמיכה והתנגדות למלכות דוד אבנר בן נר ושבע בן בכרי פעלו פעולות מנוגדות ביחס למלכות דוד. א. מה היתה תכלית פעולתו של כל אחד מהם? ב. כיצד נסתיימה פעולתו של שבע בן בכרי?
7 ג'	מות איש בשת א. ציין הדמיון בין הריגת אבנר, המתוארת בפרק זה, להריגת איש בשת, המתוארת בפרק ד'. ב. בפרק המזכיר את הריגת איש בשת נזכר גם אדם בשם מפיבשת. ציין מי היה כל אחד מהם ומה היתה הקרבה ביניהם.

פרק ד'

הריגת רכב ובענה את איש בשת

מות אבנר החל לזרוע בהלה וחששות בקרב איש בשת ובקרב ישראל.

רכב ובענה, בני שבט בנימין, ראו כי בית שאול אכן הולך ונחלש והחליטו להעביר את נאמנותם לבית המלכות החדש "עד הסוף". בעודו ישן הרגו את איש בשת בן שאול והביאו את ראשו אל דוד כדי להראות לו שהדרך למלכותו פנויה לחלוטין.

בניגוד למחשבתם כי דוד ישמח לדבר זה הגדיר דוד את מעשם כ"אנשים רשעים הרגו את איש צדיק" וזאת "בביתו על משכבו", בהיותו בלתי מוכן לכך וחסר יכולת להתגונן.

דוד ציוה להרגם בגלל המעשה שעשו כדי להראות לכל ישראל כי הוא לא ניסה להתנקם בבית שאול וכדי שיראו כולם ויחתו מפני שפיכת דם נקי.

עוד מוזכר בפרק מפיבשת בן יהונתן, שהיה פסח ברגליו כתוצאה מנפילה שנגרמה בעת שחפזה אומנתו להמלט יחד עמו בעת ששמעה על נצחון הפלשתים ונפילת שאול ובניו.

יתכן שסיבת אזכורו כאן הינה להראות שהדרך למלכות דוד היתה פנויה עתה לגמרי, כי לא רק שאול ובניו ואבנר ואיש בשת מתו, אלא גם זרעו היחיד הנותר של שאול לא היה מתאים למלוכה בשל פסחותו.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות פרק ד'

שאלות	פרק ד'
מהי החשיבות של אזכור שבטם של רכב ובענה ומהי החשיבות של אזכור היותם שרים של איש בשת בן שאול?	1 ד' רכב ובענה
א. מהו האירוע ההיסטורי שבעקבותיו נגרמה נכותו של מפיבשת? ציין המקור בו נזכר אירוע זה. ב. 1. מדוע מזכיר הכתוב את סיפורו של מפיבשת בתוך סיפורו של איש בשת? 2. היכן נזכר שוב מפיבשת ובאיזה הקשר?	2 ד' עפ"י שאלת בגרות מפיבש ת
מות איש בשת א. מה היה המעשה שעשו רכב ובענה ומה הניע אותם לעשות מעשה זה? ב. מדוע צויה דוד להרוג את רכב ובענה? ג. ציין נקודת דמיון בין תגובת דוד להריגת איש בשת ובין תגובתו להריגת שאול.	3 ד' עפ"י שאלת בגרות

פרק ה'

המלכת דוד ע"י כל ישראל והמעבר לירושלים

המלכת דוד, המעבר לירושלים וכיבוש היבוס (א' - י'):

לאחר שלא נותר עוד מי שימלוך מבית שאול התקבצו כל שבטי ישראל אל דוד בחברון והמליכוהו עליהם.

לאחר שבע שנים וששה חודשים של מלכות על יהודה בחברון עבר דוד לירושלים, שם מלך שלושים ושלוש שנים נוספות על כל ישראל.

לדוד היה כנראה משא ומתן כלשהו עם היבוסים (פסוק ו') שלא צלח, ועל כן כבש את השטח בו ישבו – הוא האזור שנקרא אח"כ מצודת ציון ועיר דוד.

שלום מבחוץ והתרחבות מכפנים (י"א - ט"ו):

עם חירם מלך צור היו לדוד יחסים של שלום ואחוה. חירם שלח לו עצי ארזים וחרשי עץ ואבן כדי לבנות את ביתו. בירושלים נשא דוד עוד נשים והוליד עוד ילדים.

המלחמות בפלשתים באזור עמק רפאים (ט"ז - כ"ה):

פלשתים עלו למלחמה בישראל "לבקש את דוד" וניטשו בעמק רפאים. דוד שאל בה', שאמר לו לעלות אליהם כי יינתנו בידו, וכך עשה.

פלשתים עלו פעם נוספת למלחמה וניטשו בעמק רפאים. במלחמה זו אמר ה' לדוד לא לעלות מיד להלחם אתם פנים אל פנים, אלא לאגוף אותם מסביב ולחכות עד שישמע "קול צעדה בראשי הבכאים" ורק אז לתקפם. דוד עשה כאשר צוהו ה' והכה בהם מכה רבה.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות פרק ה'

<p>א. מה השתנה במלכות דוד לאחר מות אבנר ואיש בשת ומהי פעולתו הראשונה המתוארת לאחר המלכתו על כלל ישראל? ב. מה מיוחד בכיבוש היבوسی ע"י דוד? היעזר ביהושע ט"ו, סג ובשופטים פרקים א' ו"ט.</p>	<p>1 ה' המלכת דוד</p>
<p>המלכת דוד בספר שמ"ב מסופר פעמיים שדוד הומלך למלך. א. מי הם האנשים שהמליכו אותו בכל פעם ובאיזה מקום הוא הומלך? ב. אחרי מרד אבשלום היה דוד זקוק להכרה מחודשת במלכותו, ופנה גם אל עמשא. באמצעות איזו הבטחה ניסה דוד לשכנע את עמשא לעזור לו ומה היה גורלו האישי של עמשא בעקבות זאת?</p>	<p>2 ה' עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>"וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל וכי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל". א. באיזה היבט מתאר הכתוב כי הכין ה' את ממלכת דוד מבית פנימה ובאיזה אופן באה לכיטוי הצלחת ממלכתו בענייני חוץ? ב. מה היתה המגבלה שהגביל ה' את דוד ביציאתו להכות בפלשתים בפעם השנייה?</p>	<p>3 ה' כי הכינו ה' למלך"</p>

פרק ו העלאת ארון ה' לירושלים

<p>העלאת הארון והפרץ בעוזה (א' - י'): סמוך לתחילת מלכותו רצה דוד להעלות את ארון ה' ממקום הימצאו בקרית יערים לירושלים. את העלאת הארון הובילו עוזה ואחיו בני אבינדב (שבביתו היה הארון) ואחריהם הלכו דוד וכל ישראל בנגינה בכנורות ובנבלים וכו'. בשלב מסוים כמעט גרמה טלטלת הבקר לנפילת הארון ועוזה שלח ידו לאחוז בארון לבל יפול. בעשותו זאת הביא עליו ה' מוות מייד, ולא מפני שכוונתו לא היתה טובה, אלא מפני שאסור היה לאף אדם לגעת בארון. (אף הכהנים בני קהת נשאו אותו בכדיו לאחר שהיה מכוסה). דוד הצטער על כך צער רב וקרא למקום "פרץ עוזה". את הארון חשש עתה לקחת אליו לירושלים והטהו לבית עובד אדום הגתי.</p>
<p>העלאת הארון לירושלים (י"א - ט"ו): לאחר שהיה הארון שלושה חודשים בבית עובד אדום הגתי שמע דוד כי ברך ה' את בית עובד ואז הלך להעלות את ארון ה' בשמחה לירושלים. את העלאת הארון סבבו חגיגות של הקרבת קרבנות, ריקודים, תרועה וקול שופר והגשת "כיבוד" של חלת לחם, אשפר ואשישה. תגובת מיכל לריקודי דוד ותשובת דוד (ט"ז - כ"ג): בראות מיכל את דוד "מפזז ומכרכר לפני ה'" חשה בוז בלבה על "היגלותו כאחד הריקים" לעיני השפחות של עבדיו (ה"נמוכים" ביותר) ואמרה לדוד את שחשה כלפי המחזה שראתה. דוד השיב למיכל כי לא על כבודו חס אלא הכל עשה לכבוד ה'.</p>

שאלות פרק ו'

<p>"וישאוהו מבית אבינדב" א. מה היה מעשהו הראשון של דוד לאחר המלכתו על כל ישראל כשהתפנה מהמלחמות בפלשתים? ב. מיהם שלושת בני אבינדב המוכרים לנו ומה היה תפקידו של כל אחד מהם?</p>	<p>1 ו'</p>
<p>"וירא דוד את ה' ביום ההוא"</p>	<p>2</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ו'	א. מה היה יעדו המקורי של הארון, מה היה המקרה שגרם לדוד לשנות את יעדו המקורי ומה היה המקום החלופי בו הושם הארון? ב. מתי הגיע ארון ה' אל המקום ממנו נלקח (קרית יערים) ובאילו נסיבות היה הדבר? ציין מקור לדבריך.
3 ו'	ארון ה' מכיבוש הארץ ועד ימי דוד א. תאר את מקומות היותו של ארון ה' מאז כיבוש הארץ בימי יהושע ועד הגיעו לירושלים. היעזר ביהושע ד', יהושע י"ח ושמ"א א', שמ"א ד', ד, שמ"א ה' - ז'. ב. באיזה משכן לא היה הארון? היעזר בשמ"א כ"א.
4 ו' פרץ עוזה	א. 1. מדוע פרץ ה' פרץ בעוזה? 2. היכן נזכר בתורה כי לעוזה היה אסור לגעת בארון? ב. מה גרם לדוד לקחת את הארון לבסוף ליעדו המקורי ולאחר כמה זמן התרחש הדבר?
5 ו'	העלאת הארון, תגובת מיכל ותשובת דוד א. מה היו המעשים שעשה דוד לכבוד העלאת ארון ה'? ב. מה היתה תגובת מיכל לאחד ממעשיו ומה היתה תשובת דוד לדבריה?
פרק ז' רצון דוד לבנות בית מקדש לה'	
<p>רצון דוד לבנות בית לה' ותשובת נתן הנביא (א' - ג') דוד התפנה מהמלחמות באויביו ואמר לנתן הנביא כי ברצונו לבנות בית לה' כי ישיבת ארון ה' באהל בעוד הוא יושב בבית ארזים אינה ראויה. נתן הנביא סבר שהדבר לרצון ה', הגיב בחיוב לכוונתו של דוד ועודדו לעשות כן.</p> <p>דברי ה' אל דוד באמצעות נתן הנביא (ד' - י"ז): ה' אמר לדוד כי לא הגיעה השעה לבנות את בית המקדש. ה' העלה את ישראל ממצרים ושיכן אותם על אדמתם, הקים להם את דוד המלך והניח להם מאויביהם, אולם הזמן לבנות את בית המקדש יגיע רק בהמשך – בימי בנו של דוד. ה' הבטיח לדוד כי ממלכתו תעבור לזרעו מדור לדור ותתקיים עד עולם. אף כשיחטא שלמה יוכיח ה' אותו על כך וענישו, אך לא בעונש שיגרום להכרתת בית דוד.</p> <p>דברי התודה של דוד לה' ותפילתו (י"ח - כ"ט): דוד הודה לה' על כל החסדים שגמל עמו בעבר ועל החסדים שהבטיח לעשות עמו בעתיד. לא רק שה' הביאו למלוכה (והדרך לכך היתה קשה) אלא עוד הבטיח לו כי שושלתו תתקיים ותמלוך עד עולם. בדבריו לה' שבח דוד את גדולתו של ה' בכל מה שעשה עם ישראל ובקש שיברך את ביתו עד עולם כאשר דבר.</p>	
שאלות פרק ז'	
שאלה	
1 ז'	עפ"י שאלת בגרות- רצון דוד לבנות את ביהמ"ק א. כיצד נימק דוד את רצונו להעביר את ארון ה' מהמקום בו היה למקום אחר? ב. מה היתה תגובתו הראשונה של נתן הנביא להצעת דוד לבנות בית לה' ומה היתה תגובת ה' להצעה זו?
2 ז'	טרם הגיעה השעה לבניית ביהמ"ק כתוב בקצרה כיצד אמר ה' לדוד כי "לכל דבר יש את הזמן המתאים לו ועוד לא הגיע הזמן הנכון לבניית בית המקדש". מתי כן יגיע, עפ"י דברי ה', הזמן הנכון לבניית בית המקדש?
3 ז'	עפ"י שאלת בגרות- הבטחת ה' לדוד לעתיד א. "והגיד לך ה' כי בית יעשה לך ה'" (י"א). לאיזה בית מתכוון הכתוב? ציין שתי הבטחות של ה' המבטאות את ייחודו של בית זה.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

		ב. איזו הבטחה מתוך הבטחות אלה חוזרת שוב ושוב בפסוקים י"ב-ט"ז ואילו ביטויים בכתוב מציינים את הדבר? ג. עיין בפסוקים י"ד-ט"ו. "והוכחתי בשבט אנשים... וחסדי לא יסור ממנו". כיצד התקיימה כל אחת מהבטחות אלה בסוף תקופת שלמה?
4	ז'	עפ"י שאלת בגרות- בניית ביהמ"ק רק בדור הבא כיצד הסביר שלמה לחירם את העובדה שדוד לא בנה בית לה'?
5	ז'	בניית ביהמ"ק רק בדור הבא כיצד קבל דוד את דברי ה' על כך שלא הוא יבנה את בית המקדש?

פרק ח'

הכאת דוד באויביו מסביב וביסוס ממלכתו על צדק ומשפט

הכאת דוד את אויביו מסביב ולקיחת שלל זהב, כסף ונחושת עבור המקדש העתידי (א' - י"ד):

הכנעת הפלשתים (א'): לקיחת מתג האמה (במקור יתד מתכת המחובר לרסן הבהמה כדי לכוונה, ובהשאלה, עפ"י רש"י: כינוי לעיר גת, שהיתה מרכז ערי הפלשתים).

הכאת מואב (ב'): שני שלישי מאנשיהם הרג דוד ואת השליש הנותר החיה והיו לדוד לעבדים נושאי מנחה. הדדעזר מלך צובה (ג' - ד'): צובה היתה אחת מממלכות ארם. דוד הכה את הדדעזר מלכם בזמן שהלך להכות את הממלכות שעל נהר פרת. דוד לכד מהם מספר גדול של פרשים וחיל רגלי והוציא מספר רב של רכבם וסוסיהם מכלל שימוש.

(ז' - ח'): מהדדעזר לקח דוד את שלטי הזהב אשר לו, ומערוו לקח הרבה נחושת. את כל אלו הביא לירושלים. ארם דמשק (ה' - ו'): דמשק היתה אחת מממלכות ארם ואנשיה באו לעזור להדדעזר במלחמתו, אך דוד הכה בהם מכה גדולה, שם בארצם נציבים והפכם לעבדים לו. הקדשת זהב, כסף ונחושת לבית המקדש העתידי: תועי מלך חמת, שגבלה מזרם בארם צובה וארם דמשק, היה אויב של הדדעזר ושלח לדוד שליחים לקרוא לו לשלום. שליחיו הביאו לדוד זהב, כסף ונחושת אותם הקדיש דוד לה' יחד עם כל שאר השלל שהיה ביזו ממלחותיו בארם, מואב, עמון, פלשתים ועמלק.

אדום (י"ג - י"ד): דוד שם באדום נציבים ואדום היו לו לעבדים.

גדילת שמו של דוד: ה' הושיע את דוד בכל אשר הלך. נצחונותיו נתפרסמו ועשו לו שם בארץ ובעמי הסביבה. במיוחד מסופר שעשה לו שם "בשובו מהכותו את ארם בגיא מלח"...

מלכות דוד בישראל (ט"ו - י"ח):

דוד היה מלך הנוהג בדרך של משפט וצדקה לכל עמו.

בעלי התפקידים בממלכתו היו: יואב בן צרויה – שר צבא, יהושפט בן אחילוד – מזכיר, צדוק בן אחיטוב ואחימלך בן אביתר – כהנים, שריה – סופר, בנייהו בן יהוידע – ממונה על הכרתי והפלתי שהיו אנשי צבא מובחרים בצבא דוד (יש מפרשים שהיו קשתים וקלעים). "ובני דוד כהנים היו" – לא כמשמעו, שכן היו משבט יהודה, אלא שרים גדולים.

שאלות פרק ח'

1		מלחמות ושלום מי היה המלך היחיד בפרק זה עמו נוצרו לדוד יחסים של שלום ומה היה הרקע לכריתת השלום ביניהם?
2	ח'	מלחמות ישראל - ארם תאר בקיצור נמרץ את יחסי ישראל וארם בפרק זה ובפרק י', לאחר שהצטרפו למלחמת עמון בישראל.
3	ח'	שלל המלחמות א. מה עשה דוד עם שלל המלחמות? ב. בספר יהושע מסופר כי על ישראל נאסר לקחת מחרם העיר יריחו. מה היה עליהם לעשות עם שלל המלחמה ביריחו? צטט הפסוק המתאים.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

4 ח'	הישגי דוד במלחמות מה היו שלושת ההישגים של דוד במלחמותיו?
פרק ט' חסד דוד עם מפיבשת בן יהונתן	
<p>חסד דוד עם מפיבשת ודבריו אל ציבא עבד שאול (א' - י"ג [כל הפרק]):</p> <p>דוד בקש לבדוק אם נותר מישהו בבית שאול שיוכל לעשות עמו חסד בעבור יהונתן. (דוד נשבע ליהונתן כי לא יכרית זרעו מעם ביתו). הוא פנה לציבא עבד שאול ושאלו אם נותר מישהו בבית שאול. ציבא השיב כי "עוד בן ליהונתן נכה רגלים", הוא מפיבשת. דוד שלח להביא את מפיבשת אליו והודיע כי יתן לו את כל שדה שאול אביו וכי ישימו להיות מאוכלי שולחנו תמיד. את ציבא ציוה לעבוד את האדמות שנתן למפיבשת.</p>	
1 ט'	<p>חסד דוד עם מפיבשת</p> <p>א. במה בא לביטוי החסד שעשה דוד עם מפיבשת ומדוע עשה עמו חסד זה? ב. היכן נזכרו בקשת יהונתן והסכמת דוד לכך שדוד לא יכרית חסדו מעם בית יהונתן? ג. איזה חסד נוסף עשה דוד עם מפיבשת עפ"י המסופר בשמ"ב כ"א?</p>
2 ט'	<p>ציבא עבד שאול</p> <p>א. במה באו לביטוי תפקידי ציבא בפרק זה? ב. באילו הקשרים נזכר שוב ציבא בספר שמ"ב?</p>
פרק י' מלחמת דוד בעמון	
<p>רצון דוד לעשות חסד עם מלך עמון והשבת גמולו לרעה (א' - ה):</p> <p>דוד רצה לעשות חסד עם חנון מלך עמון עליו נחש אביו ושלה שליחים לנחמו. שרי עמון טענו באזני חנון כי מטרם האמיתית של אנשי דוד היא לרגל אחריהם וחנון השתכנע מדבריהם. הוא השפיל את עבדי דוד בגילוח זקנם, כריתת מלבושם וחשיפתם עד שלא העזו לחזור אל דוד במצב המביש בו הותירם. בשורת הדבר הגיעה אל דוד והוא אמר להם לשבת ביריחו עד שיצמח זקנם ואז ישובו.</p> <p>הצטרפות ארם לעמון ומלחמת דוד, יואב ואבישי בעמון וארם (ו' - י"ט):</p> <p>עמון ראו כי נבאשו בדוד בעקבות מעשם ושכרו את ארם בית רחוב וארם צובה לעזור להם להשיב מלחמה כנגדו. דוד שלח לקראתם את יואב "ואת כל הצבא הגיבורים".</p> <p>השיטה הצבאית בה נקט יואב בראותו כי הוקפו בהמוני לוחמי עמון וארם היתה חלוקת הצבא לשניים: חלקם היו בפיקודו וחלקם בפיקוד אבישי אחיו.</p> <p>המטרה: אבישי ילחם בעמון ואם תהיה בעיה ייחלצו יואב ואנשיו לעזרתו, ויואב ילחם בארם ואם תהיה בעיה ייחלצו אבישי ואנשיו לעזרתו.</p> <p>תוצאת הקרב: ארם נסו מפני יואב. עמון ראו כי נסו ארם ונסו גם הם מפני אבישי. יואב שב לירושלים. אנשי ארם גייסו חיילים נוספים ונערכו לקרב נוסף. דוד נערך למלחמה עמו, הכה בהם מכה גדולה והרג את שר צבאו של הדדעזר. בראות כל מלכי ארם כי נגפו לפני ישראל החליטו להשלים עמם ולעבדם.</p>	
שאלות פרק י'	
1 י'	<p>רצון דוד לעשות חסד עם נחש</p> <p>א. מדוע שלח דוד שליחים אל מלך עמון וכיצד נתגלגל החסד שרצה לעשות עם חנון בן נחש למעשה נכזות מצדם? ב. 1. היכן נזכר קודם לכן אדם שהביע באזני מלך את סברתו כי האדם שבא אליו לא בא למטרות שלום אלא למטרות ריגול? 2. היכן נזכרו חמישה אנשים שנשלחו מטעם שבטם לרגל את הארץ ומה היתה מטרמתם של אלו? ג. כיצד הגיב דוד למצוקת שליחיו וכיצד הגיב כלפי עמון?</p>
2 י'	<p>המלחמה בעמון וארם</p> <p>א. מה היתה השיטה הצבאית שנקט בה יואב בן צרויה ומה היה ההגיון שעמד מאחורי שיטה זו?</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	ב. צטט הפסוק בו קרא יואב קריאת עידוד לאבישי ולצבא בטרם צאתם לקרב.
3 י'	המלחמה בעמון וארם א. מה היה ההבדל בין גישת עמון ובין גישת ארם למלחמה לאחר הכרעת הקרב ומה היו תוצאות המלחמה בישראל עבור כל אחד מהם עפ"י פרק זה? ב. סיפור חטא דוד בבת שבע נתון בתוך מסגרת של מלחמה בבני עמון. מה היו תוצאותיה של מלחמה זו?
<h3>פרק יא' חטא דוד בבת שבע</h3>	
<p>חטא דוד ונסיגותיו הראשונים לכסות על מעשהו (א' - י"ג): בעת שהיו יואב ואנשיו במלחמה על עמון היה דוד בביתו וראה אשה רוחצת על הגג. האשה מצאה חן בעיניו, הוא ברר את זהותה ושלח להביאה אליו. זמן מה אח"כ הודיעה לו בת שבע כי היא בהריון. דוד בקש מיואב לשלוח את אוריה אליו כי רצה לתת לאוריה הזדמנות להיות עם בת שבע כדי שיחשבו כולם שהילד שיוולד הוא של אוריה. תכנית זו לא הצליחה כי אוריה סירב לרדת אל ביתו בטענה שלא יאה שילך להתרענן בביתו בעוד שאר חבריו הלוחמים נמצאים בסוכות ובשדה. תכניתו השניה של דוד היתה להביא את אוריה לידי שכרות כדי לגרום לו ללכת לביתו מתוך טשטוש מחשבה, אולם גם תוך כדי שכרותו לא ירד אוריה אל ביתו. ניסיונו השלישי של דוד לכסות על מעשהו והשתתפות יואב במעשה (י"ד - כ"ד): משלא הצליחו נסיגותיו הראשונים כתב דוד אל יואב להשיב את אוריה "אל מול פני המלחמה החזקה" כדי לגרום למותו. השליח להבאת מכתב זה אל יואב היה אוריה עצמו. יואב עשה כדבר דוד ואוריה החתי מת. כדי להעביר ידיעה זו לדוד בלי לגרום חשד שלח יואב שליח ומסר לו דברים נוספים להעביר לדוד על מנת לכסות על הידיעה העיקרית. בדבריו הזכיר יואב את מות אבימלך בתבץ כי אמר לשליח שאם ישאל דוד מדוע התקרבו לחומה ולא למדו הלקח ממקרהו של אבימלך (שהתקרב לחומה ונהרג ע"י אשה) יענהו כי "גם עבדך אוריה החתי מת". תגובת דוד לדברי השליח ולמות אוריה (כ"ה - כ"ז): דוד אמר לשליח לחזק את יואב בדברים ולומר לו כי זה המחיר שגובה המלחמה וכי עליו להתחזק ולהמשיך בלחימה. בתום אבלה של בת שבע על בעלה לקח לו דוד את בת שבע לאשה.</p>	
<h3>שאלות פרק יא</h3>	
1 יא	חטא דוד בבת שבע א. מדוע בקש דוד מיואב לשלוח אליו את אוריה החתי, מה אמר דוד לאוריה ומדוע סירב אוריה? ב. משלא נענה אוריה - מה היה נסיונו השני של דוד לכסות על מעשיו ומה היה נסיונו השלישי לאחר שנכשל גם הנסיון השני?
2 יא עפ"י שאלת בגרות	שיתוף הפעולה של יואב עם דוד א. 1. באיזה אופן טיפל יואב בבקשת דוד וכיצד בישר לדוד על ביצוע משימתו? 2. מה בקש דוד למסור ליואב בתגובה לידיעה על מות אוריה? ב. ציין המקור בו מסופר על מות אבימלך והסבר מדוע נזכר מותו בפרק זה.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק יב משל כבשת הרש והנמשל	
<p>משל כבשת הרש (א' - ו'): נתן הנביא הלך בדבר ה' אל דוד וספר לו על איש עשיר, שהיו לו צאן ובקר רבים, ואיש רש, שהיתה לו רק כבשה אחת קטנה, שגדלה עמו ועם בניו והיתה שותפה לו בכל. באחד הימים בא הַלֵךְ אל האיש העשיר והמארח רצה לכבדו במאכל, אך במקום לתת לו מצאנו ובקרו חס עליהם ונתן לו את כבשתו היחידה של האיש הרש. תגובת דוד, המלך והשופט, היתה פסיקת דינו של האיש: בן מוות הוא ועליו לשלם ארבעתיים לאיש הרש.</p> <p>נתן הנביא, הנמשל והעונש (ז' - י"ד): רק לאחר תגובת דוד אמר לו נתן: "אתה האיש". אתה האיש העשיר ("אנכי משחתיך למלך על ישראל... ואתנה לך את... ואת... ואוסיפה לך כהנה וכהנה") ואתה בזית את דבר ה', הכית את אוריה החתי (האיש הרש) בחרב ואת אשתו בת שבע לקחת לך לאשה (הכבשה). העונש: "לא תסור חרב מביתך עד עולם", "הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את נשיך לעיניך ונתתי לרעיך"... אתה לא תמות אבל "גם הבן הילוד לך מות ימות". בשמעו את דברי נתן הנביא אמר דוד: "חטאתי לה'". מות הילד והולדת שלמה – ידידיה (ט"ו - כ"ה): בנם של דוד ובת שבע חלה במחלה אנושה ("ויאנש"). דוד צם והתפלל עליו. משמת הילד קם דוד, התרחץ, החליף בגדיו, בא לבית ה' ואכל. עבדיו שאלוהו לפשר מעשהו: מדוע כשהיה הילד חי צמת ולאחר שמת קמת ואכלת? דוד השיב כי בעוד הילד חי היה טעם להתפלל עליו כי אולי יחוננו ה', אבל משמת לא היה עוד טעם לצום כי אין להחזיר את המצב לאחור. דוד בא אל בת שבע אשתו ונולד להם בנם שלמה. ה' שלח את נתן הנביא וקרא את שמו ידידיה בעבור ה'. נצחון המלחמה בעמון (כ"ו - ל"א): יואב לכד את אזור ארמון המלך ומצודת העיר ברכת בני עמון וקרא לדוד להשלים את כיבושה כדי שיקרא שמו על הנצחון. דוד לכד את העיר והכה בעמון.</p>	
פרק יב שאלות	
1	משל כבשת הרש במשל שאמר נתן לדוד מופיעים איש עשיר, איש רש כבשה והלך (הנקרא גם אורח). כיצד מתואר כל אחד מהם ומיהו כל אחד מהם בנמשל?
2	תגובות דוד למשל ולנמשל א. מה היתה תגובת דוד על המשל שספר לו נתן, מה היתה תגובתו לאחר שאמר לו נתן "אתה האיש" ומה מלמד הדבר על דוד? ב. במה היתה תגובת שאול לדברי התוכחה של שמואל לאחר מלחמת עמלק זומה ובמה היתה שונה? ג. עיין בשמות פרק כ"א וציין הפסוק ממנו למד דוד על חובת תשלום ארבעתיים.
3	עונשי דוד א. מהם העונשים בהם עתיד דוד להענש על מעשהו? ב. נתן אמר לדוד: "הנני מקים עליך רעה מביתך". כיצד התגשם העונש הנזכר בדברי נתן בחיי דוד?
4	א. כיצד נהג דוד בזמן מחלת בנו, כיצד נהג לאחר מותו ומדוע נהג כפי שנהג? ב. מה מלמדת תפילת דוד על הילד למרות שנאמר לו מראש שהילד ימות?
5	שלמה - ידידיה א. מדוע קרא יואב לדוד להלחם ברכת בני עמון? ב. 1. שלמה בן דוד נקרא גם ידידיה. מי קרא את שמו זה ומדוע, ומי קרא לאי כבוד בשמו ומדוע? 2. מה היה שמו הראשון של ירובעל, מי שינה את שמו ומדוע?

פרק יג' אמנון ותמר, אבשלום ואמנון

מעשה אמנון בתמר (אי-י"ז):

אמנון בן דוד חשק באחותו תמר (אחות מאב אך לא מאם), אולם לא יכול היה למצוא הזדמנות להיות אתה לבד ("ויפלא בעיני אמנון לעשות לה מאומה").

יונדב, בן דודו ורעו של אמנון, בנו של שמעה אחי דוד, נתן לו עצה כיצד יוכל לפגשה בכל זאת: עשה עצמך חולה ובקש מאביך בעת שיבוא לבקרך כי יאפשר לתמר לבוא לבשל אוכל לפניך.

משבאה תמר להגיש לו את האוכל שהכינה עבורו החזיקה אמנון ואילצה לשכב עמו. תמר התחננה שלא יעשה כן, הזכירה את תוצאות הדבר ("ואני אנה אוליך את חרפתי ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל") והציעה שידבר אל המלך "כי לא ימנעני ממך". (נראה שכך רצתה להרוויח זמן לצאת מידי אמנון). טיעוניה היו ללא הועיל.

מיד לאחר מעשה הפכה "אהבת" אמנון אליה לשנאה. אמנון גירשה מפניו ועל כך קראה תמר כי גדולה הרעה הזאת מרעה ראשונה שעשה עמה. גם כאן סירב אמנון לשמוע לה.

תמר ואבשלום לאחר מעשה (י"ח-כ"ב):

בצאתה שמה תמר אפר על ראשה, קרעה את כתונת הפסים אשר עליה "ותלך הלך וזעקה".

אבשלום שמע את המעשה ובקש ממנה לא להחריף את המצב ע"י סיפורו לאחרים. תמר קבלה דבריו וישבה שוממה בית אבשלום אחיה.

דוד שמע את הדבר וחרה לו על כך מאד, אולם הוא לא השמיע דברי תוכחה באזני אמנון ולא נקט כלפיו בעונש כלשהו. למרות עצתו לתמר לקח אבשלום עצמו את הדברים בצורה קשה. הוא שנא את אמנון ולא דבר אתו מאז מרע ועד טוב.

אבשלום ואמנון שנתיים אחר כך (כ"ג-כ"ט):

שנתיים אחר כך ניצל אבשלום את חגיגות הגז כדי להיפרע מאמנון. אבשלום בנה את תכניתו לפרטיה: לחגיגות הגז הזמין את כל בני המלך. הוא פנה אל המלך והזמין לבוא, ומשסירב דוד, כצפוי, בקש ממנו לשלוח את אמנון במקומו. חשדו של דוד, שידע שאבשלום אויב לאמנון, אמנם התעורר ("למה ילך עמך?") אך משהפציר בו אבשלום התפוגג חשדו, שכן מה הסבירות שיפגע באמנון בחגיגה שהוזמנו אליה כל בני המלך, שאף המלך עצמו הוזמן להשתתף בה ושהשתתפות אמנון בה אפילו לא תוכננה מראש (כביכול) אלא באה רק בעקבות סירוב המלך לבוא?

בזאת טעה המלך כי אבשלום, שתכנן הכל מראש, ציוה לנעריו להכות את אמנון. נעריו עשו כמצוותו וכל בני המלך עלו איש על פרדו ונסו.

השמועה המוטעית, תיקונה ותגובת דוד (ל"י-ל"ט):

אל ארמון דוד הגיעה שמועה כי אבשלום הרג את כל בני המלך. דוד וכל עבדיו קרעו את בגדיהם ועמדו מעל דוד שישב ארצה. יונדב בן שמעה תקן השמועה: אמנון לבדו מת. הרצון להמיתו והתכנון לכך היו בלב אבשלום מיום שענה אמנון את תמר אחותו. בשדה: לאחר הכותו את אמנון ברח אבשלום גשורה. אחיו, שנסו לאחר המעשה, החלו להתקרב לבית המלך בכי גדול, שהתחבר עם בכי דוד ועבדיו בארמון.

בשנים הבאות התאבל דוד על בנו כל הימים, אולם לאחר זמן החל להתגעגע אל אבשלום מפני שניחם על מות אמנון.

פרק יג' שאלות

1 יג	יונדב בן שמעה א. מי היה יונדב בן שמעה, מה היתה קרבתו לבית דוד ובאילו הקשרים נזכר בפרק? ב. כיצד ניסתה תמר לעכב את אמנון מלממש את רצונו?
2 יג	עפ"י שאלת בגרות- תגובות דוד למעשי בניו א. 1. כיצד הגיב דוד על השמועה שהגיעה אליו בנוגע למעשה של אמנון? 2. כיצד הגיב דוד על השמועה שהגיעה אליו בנוגע למעשה של אבשלום? ב. כיצד היה דוד רגיל להתייחס למעשי אדניה וכיצד השפיע יחס זה על מעשי אדניה?
3 יג	א. באיזו דרך יצר אבשלום מצב בו יוכל לנקום את נקמת אחותו מאת אמנון? ב. כיצד נימק דוד את סירובו להיענות לבקשת אבשלום?
4 יג	המידע המוטעה שהגיע אל דוד והפרכתו- עפ"י שאלת בגרות

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. מהו המידע המוטעה שגרם לדוד לקרוע את בגדיו? ב. מה אמר יונדב לדוד לאחר הגיע דבר השמועה ומה היתה מטרתו בדבריו אלו?</p>	5 יג עפ"י שאלת בגרות
<h3 style="margin: 0;">פרק יד'</h3> <h3 style="margin: 0;">משל יואב בפי האשה החכמה מתקוע</h3>		
<p>משל האשה החכמה מתקוע (א' - ז'): יואב בן צרויה ראה את מצבו של דוד, אשר מצד אחד התגעגע אל אבשלום ומצד שני הרגיש כי אינו יכול לשלוח להביאו כאילו דבר לא אירע, ולכן ארגן תכנית כדי לסייע לדוד. הוא פנה לאשה חכמה מתקוע, בקש ממנה להעמיד פני אשה אלמנה אכלה ושם בפיה סיפור אשר היה עליה להשמיע לדוד.</p> <p>האשה הגיעה אל דוד והשמיעה באזניו את "סיפורה": אנכי אשה אלמנה אשר שני בניה רבו בשדה עד שהכה האחד את השני וימת. לאחר מכן קמה כל המשפחה ובקשה להרוג את הבן שהרג את אחיו (כדין גואלי דם), ועתה, אם יעשו כן, אשאר בלי שני בני ובלי יורש שיקים את שם אביו.</p> <p>דו שיח האשה התקועית ודוד: הדיון והנמשל (ח' - י"ז):</p> <p>דוד אמר לאשה: לכו לביתך ואני אדאג לךך שלא יקרה דבר. האשה לא הסתפקה בזאת, שכן עד שיבוצע הדבר, אם יבוצע, יכולים הקרובים להמית את בנה, ואמרה לדוד: "עלי אדני המלך העוון" (= עליך העוון אם העניין לא ייעשה ובני ייהרג). בתגובה הציע דוד: הביאי אלי את מי שרצה להמית את בנך ואני אדאג לךך שלא יעשה זאת. גם בכך לא הסתפקה האשה מפני שהיה יותר מגואל דם אחד שרצה להרוג את בנה, או מפני שמתוך הרצון להרגו עלול גואל הדם להשיג את בנה לפני שתביא היא את גואל הדם אל דוד.</p> <p>משציינה זאת נשבע לה מלך: "חי ה' אם יפול משערת בנך ארצה". בשלב זה השיגה האשה התקועית את מטרתה ורק אז אמרה לדוד כי בו ובאבשלום מדובר. ("ולמה חשבת כזאת... לבלתי השיב המלך את נדחיו")...</p> <p>תגובת דוד אל האשה ואל יואב (י"ח - כ"ג):</p> <p>המלך שאל את האשה אם יד יואב בדבר והיא התפעלה מחכמתו ואמרה שאכן יואב הוא ששם בפיה את הדברים האלה. מיואב בקש המלך ללכת להשיב את אבשלום, וכך עשה יואב.</p> <p>אבשלום בירושלים (כ"ד - ל"ג):</p> <p>דוד אמנם עשה כברת דרך נפשית בהסכימו להביא את אבשלום חזרה לירושלים, אך עדיין לא הסכים לראותו. (אבשלום מתואר כאדם יפה מאד בעל שער ארוך, אשר כשהיה כבד עליו וגלחו הסתבר ששקל "מאתים שקלים באבן המלך").</p> <p>כעבור שנתיים ימים קץ אבשלום במצב זה שבו קרבו אביו אליו אך לא חפץ לראותו והוא שלח אל יואב לבקש ממנו שידבר עם המלך בעניינו. יואב סירב פעמיים לבוא אל אבשלום ובתגובה הצית אבשלום את חלקת שדה השעורים שלו. בכך אכן השיג את תשומת לבו של יואב, אשר פנה אל דוד בעניין אבשלום. דוד הסכים לראות את אבשלום, נפגש עמו ונשק לו.</p>		
<h3 style="margin: 0;">פרק יד'</h3> <h3 style="margin: 0;">שאלות</h3>		
1	<p>פעולת יואב לעזרת דוד בעניין אבשלום</p> <p>מה היה מצבו של דוד שהביא את יואב להתערב בעניינו של המלך? האם היה זה חוסר יכולת פיסיית- מעשית שעצר את המלך מלפתור את בעייתו בעצמו או חוסר יכולת רגשית? הוכח דברך מן הכתובים.</p>	יד
2	<p>המשל ששם יואב בפי האשה התקועית</p> <p>א. מהו הסיפור ששם יואב בפי האשה החכמה מתקוע? ב. כיצד מתאים הסיפור ששם בפיה לשמש משל לסיפורו של דוד?</p> <p>ג. ציין מקרה נוסף בו פנה אדם אל דוד במשל במקום בדברים ישירים וכתוב הדמיון וההבדל בין תגובת דוד שם לתגובתו כאן.</p>	יד
3	<p>דו שיח האשה החכמה מתקוע עם דוד</p> <p>הדו שיח בין דוד לאשה התקועית לא השיג מיד את מטרתו. תאר בקצרה את תגובותיו של דוד לדברי האשה וכיצד המשיכה האשה להתקדם אל מטרתה עד ששמעה את הדברים הרצויים לה מפי דוד.</p>	יד

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>א. ציין את שתי הפעולות שעשה יואב למען אבשלום בפרק זה. ב. ציין מעשה נוסף הקשור לאבשלום שבו היה יואב מעורב.</p>	<p>4 י ד אבשלום</p>
<p>מפגש דוד ואבשלום א. מה הורה דוד לעשות לאחר שהבין את מטרת הסיפור של האשה התקועית ואיזו מגבלה הטיל לאחר שקוימה הוראתו? ב. תאר בקצרה את השתלשלות העניינים שהביאה את דוד ליישם את ההתקרבות בינו לבין אבשלום עד הסוף. ציין את משך הזמן שלקח הדבר.</p>	<p>5 י ד עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>עפ"י שאלת בגרות- מידע שהוסתר ונתגלה א. מה היה המידע שהסתירה האשה החכמה מתקוע, מה היה המידע שהסתיר דוד בהגיעו אל אחימלך הכהן בנוב ומה היה המידע שהסתירו הגבעונים בבואם אל ישראל? ב. כיצד נתגלה בסופו של דבר המידע בכל אחד מהסיפורים הנ"ל?</p>	<p>6 י ד</p>
<p>"חכמת אלקים" בקרב דוד ושלמה גם על דוד וגם על שלמה נאמר שהיו חכמים. א. מה הביא את האשה התקועית לומר לדוד "ואדני חכם כחכמת מלאך האלקים"? ב. מה הביא את ישראל להכיר כי "חכמת אלקים" בקרב שלמה?</p>	<p>7 י ד עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>דמותו של אבשלום א. כיצד מתוארת דמותו של אבשלום בפרקים י"ג- י"ד מבחינה פיסית ונפשית? ב. הוסף בקצרה קיום לדמותו עפ"י פרק ט"ו.</p>	<p>8 י ד</p>
<p>יואב והנשים החכמות ציין אשה חכמה נוספת שנזכרה בהקשר ליואב וכתוב מקור לדבריה.</p>	<p>9 י ד</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק טו'

המלכת אבשלום את עצמו ויציאת דוד ואנשיו מירושלים

"ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל" (א' ו'): צעדיו הראשונים של אבשלום לקראת מטרתו הסופית להמליך את עצמו היו נקיטת גינונים של מלך וגניבת לב העם. הוא עשה לו מרכבה וסוסים וחמישים איש רצים לפניו. לאחר מכן עמד ליד השער ובקש מהאנשים שבאו למשפט אצל המלך להשמיע לו את עניינם. הוא הצדיק מיד את דבריהם ושכנע אותם שמוטב להם שהוא ישפוט בעניינם כי אצל המלך לא ישימו לב לדבריהם כראוי. הוא נתן לאנשים יחס אישי ע"י שליחת ידו, אחיזתו בהם ונשקו להם ובכך גנב את לב אנשי העם מאחרי דוד. הליכת אבשלום לחברון והמלכת עצמו (ז' י"ח): אבשלום אמר לדוד כי הוא רוצה ללכת לחברון לשלם את הנדר שנדר בהיותו בגשור וקבל את ברכת דוד להליכתו לשם. בהיותו בחברון שלח מרגלים בכל ישראל לומר להם שכאשר ישמעו את קול השופר ידעו כי מלך אבשלום בחברון. בהליכתו לווה אבשלום בפמליה מרשימה שאנשיה לא ידעו דבר לגבי תכניותיו של אבשלום. אבשלום שלח לקרוא לאחיתפל, שהיה יועץ דוד ועתה הפך לאחד מתומכיו. תמיכתו של אחיתפל הוסיפה לאבשלום אנשים שתמכו במלכותו וחזקה את הקשר בין המורדים. בשמוע דוד את מעשי אבשלום קרא לכל עבדיו לברוח מפני אבשלום ולצאת מירושלים כי הבין ששום דבר לא יעצור יותר את אבשלום מלממש את תכניתו וכי הוא יהיה מוכן אף להכות את כל יושבי העיר בעבור זאת. עם דוד יצאו כל עבדיו, כל אנשי היחידה המובחרת של הכרתי והפלתי וכל גדוד הגתים.

פניית דוד לאיתי הגתי והאנשים הנוספים שליוו את דוד (י"ט-כ"ד): דוד פנה אל איתי הגתי וניסה לשכנעו לא ללכת עמו ולא לסכן את עצמו, כי היה נכרי שזה מקרוב בא ויוכל לשוב אל מקומו יחד עם הגתים בלא להיפגע. תגובת איתי היתה כי במקום שתהיה אתה (דוד) שם אהיה גם אני, בין למוות בין לחיים. יחד עם איתי עברו עם דוד את נחל קדרון גם צדוק ואביתר הכהנים ובניהם אחימעץ בן צדוק ויהונתן בן אביתר. שיבת צדוק, אביתר ובניהם עם ארון ה' לירושלים (כ"ה-ל'): דוד אמר לצדוק הכהן להשיב את ארון ה' לירושלים. אם ימצא חן בעיני ה' ישיבה לירושלים ויראה שוב את ארון ה' ואת נוהו, ואם לא – יעשה ה' כטוב בעיניו. דוד שכנע את צדוק כי חזרתו לעיר עם אביתר ועם בניהם חשובה כי הוא זקוק לאנשים שיהיו בעיר כדי לעדכן אותו על המתרחש בה.

עצת אחיתפל ומשימת חושי הארכי (ל"א-ל"ז): דוד חשש מאד מהצטרפות אחיתפל לאבשלום כי הכיר את עצותיו הנבונות והמועילות. הוא התפלל לה' שיסכל את עצת אחיתפל. בשלב מסוים הגיע לקראתו חושי הארכי ודוד אמר לו כי אם יצטרף אליו למסע יהיה עליו למשא, אולם באפשרותו להועיל הרבה אם ישוב לירושלים, יעמיד פנים שהוא בעד אבשלום ובאופן זה יפר את עצת אחיתפל. את המידע שיהיה בידו יספר לצדוק ואביתר והם ישלחו את בניהם כדי להעביר את הדברים אל דוד.

פרק טו'

שאלות

1 טו	מעשי אבשלום ע"ן בפסוקים א' ו'. מהם המעשים שעשה אבשלום ומה היתה מטרתו במעשים אלה?
2 טו	הליכת אבשלום לחברון "ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך..." א. מה אמר אבשלום אל המלך ומה היתה מטרתו באמירה זו? ב. הסבר מדוע לא יתכן שמדובר על ארבעים שנה אחרי הנאמר בפסיקה הראשונה או בפסיקה שלפניה. הוכח דברך מן הכתובים.
3 טו	יציאת דוד ואנשיו מירושלים א. מהו המעשה שהביא את דוד לצאת מירושלים ומהו ההגיון שעמד מאחורי צעד זה? ב. מי היה אחיתפל ומה היתה תרומתו למעשה אבשלום?
4 טו	א. מיהם האנשים שיצאו יחד עם דוד מירושלים? ב. מה אמר דוד לאיתי הגתי ומדוע ומה השיב לו איתי?

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ג. מהו התפקיד שמילא איתי בהמשך מרד אבשלום?	תומכי דוד
מיניו אנשים לסיוע מתוך ירושלים א. מיהם האנשים מהם בקש דוד לחזור לירושלים ובאיזה אופן התבקשו אנשים אלה לסייע לו מתוך העיר? ב. צדוק ואביתר הכהנים עמדו שניהם לצד דוד אולם במאורע אחר השתייכו שניהם לקבוצות שפעלו זו נגד זו. מהו המאורע, לאיזו קבוצה השתייך כל אחד מהם ומה היתה תוצאת השתייכות זו עבור אביתר? ציין מקור לדבריך.	5 טו עפ"י שאלת בגרות
אחיתפל מול חושי הארכי א. מהם הפסוקים בפרק ט"ו המוכיחים כי דוד ייחס משקל רב ליכולותיו של אחיתפל ומהו הפסוק המציין זאת בפרק ט"ז? ב. לשם מה שלח דוד את חושי הארכי אל אבשלום? ג. מי היו האנשים הנוספים המעורבים בתכנית אליה שלח דוד את חושי ומה היה תפקידו של כל אחד מהם?	6 טו עפ"י שאלת בגרות
פרק טז' מפגש דוד עם ציבא ועם שמעי בן גרא / אבשלום בין אחיתפל לבין חושי הארכי	
<p>דוד וציבא (א' - ד'): בצאתם מירושלים עברו דוד ואנשיו את נחל קדרון (ט"ו, כג) ומשם עלה דוד במעלה [הר] הזיתים (ט"ו, ל). פגישתו עם ציבא התרחשה כש"עבר מעט מהראש" (ראש הר הזיתים). ציבא הביא לדוד ולאנשיו מזון רב ויין, וכששאלו דוד היכן מפיבשת השיב ציבא כי מפיבשת נשאר בירושלים וכי הוא מתכנן לנצל את מרד אבשלום לצורך השבת המלוכה לבית שאול. דוד לא ניסה לשמוע את הצד של מפיבשת בעניין ופסק מיד כי כל אשר נתן קודם לכן למפיבשת יועבר עתה לידי ציבא.</p> <p>דוד ושמעי בן גרא (ה' - י"ג): מהר הזיתים המשיכו דוד ואנשיו בדרכם והגיעו לישוב בחורים שבנחלת בנימין. בבחורים יצא לקראתם שמעי בן גרא, איש שבט בנימין ממשפחת בית שאול, השליך אבנים על דוד ואנשיו וקלל את דוד. הוא הביע דעתו כי טוב הדבר שתינתן המלוכה לאבשלום וכי דבר זה קורה לדוד בעוונתו שלו כי איש דמים הוא.</p> <p>אבישי בן צרויה חרד לגילוי הזלזול הבוטה במלכות ובקש מדוד רשות להרוג את שמעי, אך דוד השיב כי אם מקלל שמעי אותו הרי שמכוון הדבר מעם ה', כי יש לו דאגות גדולות יותר בימים אלה מקללתו של אדם וכי אולי יראה ה' בעניו וישיב לו בעתיד טובה תחת קללת שמעי ביום זה.</p> <p>עצת אחיתפל (י"ד - כ"ג): אבשלום הגיע לירושלים, בדיוק כפי שצפה דוד, ושם בא לפגוש אותו חושי הארכי אשר נשלח לשם כך ע"י דוד. חושי העמיד פנים כתומכו של אבשלום ועורר בכך את חשדו של אבשלום שכירר את טיב הדבר: האם זה החסד שאתה גומל עם רעך דוד? מדוע לא הלכת עם דוד?</p> <p>חושי הזדרז לעורר את אמון אבשלום בו והשיב כי עפ"י הצלחתו של אבשלום ניתן לראות שה' והעם בחרו בו למלך ולכן אתם הוא יהיה, וכי אינו מורד כלל בבית דוד שהרי אבשלום הוא בנו של דוד, ממשיך השושלת הטבעי.</p> <p>אבשלום פנה עתה לבקש עצה מאחיתפל כיצד יש לנהוג הלאה. עצת אחיתפל היתה: בוא אל פילגשי אביך כי בכך יבינו כל ישראל כי מלכותך אינה עומדת בספק ולא יהססו לתמוך בך. אבשלום שמע לעצת אחיתפל, שעצותיו נחשבו בימים ההם לעצות המתקיימות תמיד.</p>	
א. מה אמר ציבא לדוד, מדוע חשב שדוד יאמין לו ומה פסק דוד בעניינו? ב. האם היו דברי ציבא אמת או שקר, מהו המקור ממנו נלמד הדבר ומה מלמד הדבר על פסיקתו של דוד?	1 טז דוד וציבא
דוד ושמעי בן גרא א. מי היה שמעי בן גרא, מה רצה לומר למלך ומדוע? ב. צטט הפסוק המעיד על האומץ שגילה שמעי במעשהו והסבר מדוע בחרת בפסוק זה.	2 טז
ההצעה להרוג את שמעי א. כיצד השיב דוד על הצעת אבישי בן צרויה להרוג את שמעי ומדוע? ב. מי הציע שוב להרוג את שמעי בשמ"ב י"ט, כיצד השיב לו דוד בפעם זאת ומדוע?	3 טז עפ"י שאלת בגרות

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>4 טז עפ"י שאלת בגרות</p>	<p>אבשלום בין חושי לאחיתפל א. מה טען אבשלום כלפי חושי הארכי בבואו אליו ומה היו שני ההסברים של חושי למעשה? ב. "הבו לכם עצה מה נעשה". 1. מהי העצה שנתן אחיתפל לאבשלום ומדוע? 2. ציין האירוע בו בקש איש אחד מכל שבטי ישראל שנקבצו לשמע את סיפורו המחריד ובו בקש מהם: "הבו לכם דבר ועצה הלום".</p>
<p>פרק יז עצת אחיתפל השניה מול עצת חושי הארכי</p>	
<p>עצת אחיתפל לגבי המשך ההשתלטות על המלוכה (א' - ד'): עצת אחיתפל לאבשלום היתה לשלחו עם שנים עשר אלף אנשים לרדוף אחר דוד ולהכותו, ואחר יעבור לב כל העם אל אבשלום. אחיתפל לא רצה לסכן את אבשלום וחשב שצבא גדול רק יזיק במקרה זה. עצתו קיבלה חיזוק מידי כל זקני ישראל. עצת חושי הארכי (ה' - י"ז): עצת חושי הארכי לאבשלום היתה שאבשלום עצמו יעמוד בראש חיל גדול ("יאסף עליך כל ישראל"). ההגיון שהציג בפני אבשלום היה שדוד ואנשיו הם גיבורים, המוכנים בשלב זה לכל מעשה גבורה כי אין להם מה להפסיד, ולכן רק צבא גדול יוכל לעמוד מולם. כמו כן יידרש מספר רב של חיילים כדי למצוא את דוד, היודע להסתתר היטב במדבר. עצת חושי היתה טובה בעיני אבשלום, שהשתכנע ביעילותה מתוך ההגיון המפורט שהציג בפניו חושי. עצה זו קיבלה גם חיזוק מאת כל איש ישראל. התקבלות עצת חושי היתה מאת ה' כדי להפך את עצת אחיתפל הטובה כדי להביא על אבשלום את הרעה. העברת מידע לדוד לגבי תכניותיו של אבשלום (ט"ו - כ"ב): חושי אמר לצדוק ולאביתר כי עליהם להזהיר את דוד שלא ישאר בערכות המדבר אלא יברח משם פן יבולע לו ולאנשיו. מידע זה העבירה שפחה, שאיש לא חשד בה, אל יהונתן בן אביתר ואחימעץ בן צדוק אשר ישבו בעין רוגל. יהונתן ואחימעץ נתגלו ע"י אחד מנערי אבשלום ומשהלך זה להודיע את הדבר לאבשלום פנו להסתתר בכאר שהיתה בחצרו של איש מהיישוב בחורים. אשת האיש הניחה בד על פי הבאר ועליו הניחה חטים כתושות כדי לייבשן, ומשבאו אנשי אבשלום אמרה להם כי יהונתן ואחימעץ כבר הלכו לדרכם. לאחר שהלכו אנשי אבשלום יצאו אחימעץ ויהונתן מהבאר והעבירו את המידע לדוד. תומכי אבשלום ותומכי דוד (כ"ג - כ"ט): אחיתפל, שהיה יועץ דוד בעבר והפך לאחד מתומכי אבשלום, הבין כי מרגע ששמע אבשלום לעצת חושי כלתה הרעה אליו, והעדיף להרוג עצמו בביתו ולא להידון למוות אח"כ כמורד במלכות. עמשא נזכר בפרק זה רק בתפקידו הנוכחי כשר הצבא של אבשלום. אל דוד באו תומכים מאזור הגלעד: שובי בן נחש, מכיר בן עמיאל וברזילי הגלעדי וסייעו לו בהביאם אליו ציוד ומזון רבים.</p>	
<p>פרק יז שאלות</p>	
<p>1 יז עפ"י שאלת בגרות</p>	<p>עצת אחיתפל ועצת חושי א. מה היתה עצת אחיתפל ומה היתה עצת חושי לאבשלום? ב. את עצת מי קבל אבשלום ומה היו שתי הסיבות שהביאוהו לקבלת עצה זו דווקא?</p>
<p>3 יז עצת חושי</p>	<p>א. מדוע יכול היה חושי להיות בטוח בכך שיקל על אבשלום לצייר בנפשו את הסתרתו המוצלחת של דוד ואת יכולותיו המלחמתיות? ב. ציין שלושה דימויים בהם השתמש חושי וכתוב למה כיוונו דימויים אלה.</p>
<p>4 יז עפ"י שאלת בגרות</p>	<p>ההודעה לדוד על עצת אחיתפל א. כיצד נודע לדוד על עצת אחיתפל? ב. כיצד נתגלו אחימעץ ויהונתן וכיצד נמלטו מאנשי אבשלום?</p>
<p>5 יז</p>	<p>מעבר הירדן מיהם "כל העם" אשר עברו עם דוד את הירדן? ציין מקרה קודם בו עברו כל העם את הירדן וכתוב מי היו "כל העם" במקרה זה. ציין מקור לדבריך.</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

6	אחיתפל עמשא א. מה עשה אחיתפל משלא נתקבלה עצתו ומדוע? ב. מה היה תפקידו של עמשא בזמן מרד אבשלום ומה היה תפקידו לאחר מרד אבשלום? ציין מקור לדבריך.
7	"ודבש וחמאה... הגישו" מהו ההקשר בו נזכרו שובי בן נחש, מכיר בן עמיאל וברזילי הגלעדי, מה היה מעשהו המיוחד של ברזילי מעבר לנזכר בפרק זה וכיצד גמל לו דוד על מעשהו לעת זקנתו?
פרק יח' מות אבשלום וסיום מרד אבשלום	
<p>פעולותיו של דוד לקראת המלחמה באנשי אבשלום (א' - ה'): דוד פקד את אנשיו, מינה עליהם מפקדי גדודים ומחלקות וחילקם לשלוש קבוצות בראשות שלושה מפקדים: יואב, אבישי ואיתי הגתי. דוד רצה לצאת בראש צבאו, אך אנשיו טענו כי יציאתו תהווה מכשול למלחמתם. הסיבה: אם ינוסו או ימותו רבים מהם לא ישפיע הדבר על שאר הלוחמים (אשר ימשיכו בלחימה), אולם אם יקרה לדוד עצמו דבר מה תופסק לחימתם כליל. עוד טענו כי בהישארו בעיר יוכל לעזור יותר (בהכוונת החיילים מגבוה או בדרכים אחרות). לפני יציאתם ציווה דוד את אנשיו להזהר על אבשלום ("לאט לי לנער לאבשלום"). תוצאות המלחמה ומות אבשלום (ו' - י"ח): אנשי אבשלום הוכו מכה גדולה. אבשלום עצמו רכב על פרדו ונקרה לפני אנשי דוד. בעברו תחת האלה נתקע ראשו באלה והוא נשאר תלוי בין שמים וארץ. אחד מאנשי דוד סיפר את הדבר ליואב ויואב טען כלפיו שהיה צריך להרוג את אבשלום. האיש אמר כי לא היה עושה זאת בעד כל הון שבעולם שכן דוד ציווה להזהר על אבשלום. יואב הרג את אבשלום בעצמו ובעזרת עשרה אנשים נוספים. בשלב זה הפסיק יואב את הלחימה. את גופת אבשלום השליכו ביער והציבו עליו גל אבנים גדול. עוד קודם לכן הציב אבשלום בעצמו מצבת זכרון לשמו וקרא לה בשם "יד אבשלום". הבשורה על מות אבשלום (י"ט - ל"ב): אחימעץ בן צדוק רצה ללכת אל דוד לבשרו "כי שפטו ה' מיד אויביו". יואב ניסה להניאו מכך מכיוון שמות אבשלום הביא לכך שלא היתה זו בשורת שלום שלמה. הוא אמר לאחימעץ כי עדיף שילך כמבשר בפעם אחרת, כשתהיה הבשורה בשורת שלום גמורה. אחימעץ לא שמע לו, ולמרות ששלח יואב את הכושי עם הבשורה רץ גם הוא אל דוד והשיג את הכושי. אחימעץ בישר לדוד על הנצחון על אויבי המלך, אך משנשאל על שלום אבשלום השיב כי אינו יודע דבר לגבי כך. הכושי, שנקט לשון דומה לזו של אחימעץ בספרו לדוד על התשועה מאויביו, נאלץ לספר לו גם על מות אבשלום. הוא התקשה לומר את הדבר במילים מפורשות ואמר לדוד כי "היו כנער אויבי אדוני המלך".</p>	
פרק יח' שאלה	
1	פעולות דוד לקראת המלחמה באנשי אבשלום א. מהן הפעולות הצבאיות שבצע דוד לקראת המלחמה באנשי אבשלום? ב. מה עוד רצה דוד לעשות וכיצד נמנע דבר זה ממנו?
2	ציווי דוד לגבי אבשלום א. מהו הציווי האחד המסוים שנתן דוד לאנשיו בטרם צאתם למלחמה? ב. כיצד נתקיים או לא נתקיים ציווי זה של דוד?
3	א. היכן נערכה המלחמה בשלב שני ומה היתה תוצאתה? ב. כיצד נהגו חיילי המלחמה לאחר מות אבשלום וביאזה אירוע קודם שמענו על מנוסת הנוכחים איש על פרדו?
4	בהרגו את אבשלום עשה יואב את ההיפך מהוראת דוד משום שחשב שהיה זה המעשה הנכון לעשות במי שמרד במלך והיה מסוכן למלכות. א. מהו המעשה ה טוב שעשה יואב בפרק זה? ב. מי הקים "גל אבנים גדול מאד" ומי הקים את "יד אבשלום" ומדוע הוקם כל אחד מהם?
5	הבשורה על הנצחון ועל מות אבשלום א. מדוע ניסה יואב למנוע מאחימעץ לרוץ אל דוד?

ב. מה היה הדמיון ומה היה ההבדל בין דרכי אחימעץ והכושי במסירת בשורתם?

פרק י"ט

הקינה על מות אבשלום ושיבת דוד לירושלים

אבל דוד על אבשלום והשפעת אבלו על העם (א' - ט'):

המלך הצטער ("וירגז" = ויצטער) על מות אבשלום, בכה וקונן עליו. באותו זמן החלו לוחמי דוד לשוב אל העיר בתחושת שמחה על נצחונם, אך זו הפכה במהרה לתחושה של אבל משמעו כי נעצב דוד על בנו. במקום לשוב אל העיר כלוחמים מנצחים שבו בשקט כלוחמים שהובסו בקרב.

בראותו זאת פנה יואב בדברי בקורת חריפים אל דוד: לא התחשבת ברגשות העם, גרמת ללוחמים שהתאמצו בשבילך לחזור במפח נפש, התייחסת באהבה לשונאיך (אבשלום) ובשנאה אל אוהביך (הלוחמים שלחמו בשבילו). עפ"י יחסך ההפוך – לו היה אבשלום חי היום ואנחנו כולנו מתים היה הדבר טוב בעיניך. אם לא תצא אל העם הנני נשבע כי לא ילין איש אתך הלילה (אות למאיסתם בו) ודבר זה יהיה לך רע מכל מה שהיה לך עד עתה. דוד עשה כדברי יואב ויצא אל העם.

תגובת תומכי אבשלום בישראל וביהודה על מות אבשלום (י" - ט"ז):

מות אבשלום עורר התייעצות בקרב שבטי ישראל לגבי השאלה כיצד יש לנהוג עכשיו, שהרי נותרו קירחים מכאן ומכאן: המלך בו תמכו – אבשלום – מת, ואילו דוד אינו נמצא כי ברח מפני אבשלום. הדיון העלה כי דוד הוא זה שהצילם תמיד מכף כל אויביהם וכי הפתרון המתבקש הוא לסייע בהשבת דוד למלכותו בירושלים.

אל שבט יהודה שלח דוד את צדוק ואביתר הכהנים כדי לחדש את תמיכתם בו. הוא הזכיר את הקרבה ביניהם: "אחי עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרונים להשיב את המלך", ולעמשא הבטיח את תפקיד שר צבאו תחת יואב. (הפסוק אינו מציין זאת אך פרשנים מסבירים שרצה להעביר את יואב מתפקידו משום שהרג את אבשלום). שכנועו של דוד הצליח, הוא הטה את לב כל אנשי יהודה אליו והם התאספו בגלגל כדי להעבירו את הירדן.

תגובת שמעי בן גרא לאור המצב החדש ותגובות אבישי ודוד ("ז - כ"ד):

לאור השתלשלות העניינים לעיל מיהר שמעי בן גרא לרדת עם אנשי יהודה לקראת דוד, יחד עם עוד אלף איש משבטו (בנימין), כולל ציבא נער שאול וכל בני ביתו. בעברם בירדן לפני המלך נפל שמעי לפני דוד ובקש שלא יזכור לו את חטאו הקודם אלא את מעשהו עתה בהיותו היום ראשון לכל בית יוסף לרדת לקראת דוד.

אבישי לא התרשם מהשינוי בעמדתו של שמעי וסבר שעליו למות, כי אין מחילה למי שקלל את המלך. דוד מנע את הרג שמעי באמרו לאבישי כי ביום מיוחד זה, בו הושבה אליו מלכותו, לא ראוי שיומת אף אדם מישראל. לאחר מכן נשבע לשמע כי לא ימיתהו.

מפגש מפיבשת בן שאול ודוד ("ה - ל"א):

מפיבשת לא הצטרף אל דוד בבריחתו, אך חרד במשך כל הזמן הזה לשלמו של המלך ("ולא עשה רגליו ולא עשה שפמו ואת בגדיו לא כבס למן היום לכת המלך עד היום אשר בא בשלום"). כשבא לקראת המלך בשובו לירושלים שאלו דוד מדוע לא הלך עמו בבריחתו. מפיבשת השיב כי רצה לעשות זאת אולם פיסחותו עכבה אותו ועבדו ציבא רימה אותו ויצא אל דוד מבלי ידיעתו. בשמעו את הצד של מפיבשת בעניין, ובהבינו כי אולי מיהר לפסוק לטובת ציבא, מיהר דוד לשנות את מה שפסק קודם לכן.

ברזילי הגלעדי ודוד המלך ("ב - מ"א):

ברזילי הגלעדי נזכר בסוף פרק י"ז כאחד משלושה אנשים שעשו חסד עם דוד בהבאת כלים ומזון לו ולאנשיו. עתה מסופר עוד כי ברזילי תמך בו במשך כל זמן שבתו במחניים וכי בא ללוות את המלך לקראת מעבר הירדן בדרכו חזרה.

דוד רצה להשיב לברזילי כגמולו הטוב והזמין לבוא עמו לירושלים ולכלכלו שם. ברזילי השיב כי גילו לא יאפשר לו ליהנות מכל הטוב שיש לדוד להציע בירושלים וכי עדיף לו בגילו להשאר בעירו ולהקבר במותו בקבר אבותיו, אך הציע שדוד יקח עמו את כמהם. (יש אומרים שכמהם היה בנו), וכך עשה דוד.

יוכח ישראל ויהודה על "לקיחת הבכורה" בתמיכה בדוד ("א - מ"ד):

אנשי ישראל טענו בפני דוד שהיוזמה להעבירו את הירדן היתה שלהם, ואילו אנשי שבטו שמו עצמם ראשונים במקומם. כנגד זאת ענו להם אנשי יהודה כי יש להם זכות לכך כי קרובים הם למלך, וכי מעבר לכך אין הדבר צריך להפריע להם, שכן למרות קרבתם למלך לא קיבלו שום יחס מועדף בשל כך. תשובתם לא התקבלה על לב אנשי ישראל, שטענו כי בהיותם עשרה שבטים יש להם חלק רב יותר במלך מאשר בני שבט אחד. בת קינת דוד על אבשלום וך הויכוח שנוצר היו דברי יהודה לישראל קשים ותקיפים יותר מדברי ישראל ליהודה.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק יט' שאלות	
1 יט עפ"י שאלת בגרות	א. מה מובלט בקינתו של דוד על אבשלום ומה מובלט בקינתו על שאול? ב. ציין קווי הדמיון והשוני בין תגובת דוד למות אבנר לתגובתו למות שאול ולמות אבשלום.
2 יט	השפעת אבל דוד על העם א. כיצד השפיע אבלו של דוד במות אבשלום בנו על הלוחמים ששבו מהמלחמה? ב. מדוע השמיע יואב דברי בקורת באזני דוד ומה היו דברי בקורת אלה?
3 יט	יחסי יואב ודוד תאר בקצרה את יחסי יואב עם דוד המלך עפ"י פסוקים ו'- ח' ועפ"י שמ"ב ג', כז- כט, י"א, יד- כד, י"ד, י"ח, יא- טו.
4 יט	"תחרות" שבטי ישראל ויהודה על התמיכה המחודשת בדוד א. מהו הדיון שערכו שבטי ישראל בינם לבין עצמם ולאילו מסקנה הגיעו בעקבותיו? ב. כיצד התעוררה תחרות בין שבטי ישראל ושבט יהודה על ההשתתפות בהעברת המלך את הירדן והשבתו לירושלים ומהו הניכוח שנוצר בין ישראל ליהודה בעקבות "תחרות" זו?
5 יט שמעי בן גרא	א. תאר בקצרה את המהפך שעבר שמעי בן גרא, את תגובת אבישי למהפך זה ואת תגובת דוד לדברי אבישי. ב. הוכח עפ"י מל"א ב', ח- ט' ובי', לו- מד כי המהפך שעבר שמעי בן גרא לא היה אמיתי.
6 יט עפ"י שאלת בגרות	שמעי בן גרא א. כיצד נימק דוד את התנגדותו להריגת שמעי בשתי הפעמים בהן הציע זאת אבישי? ב. גם שאול נתקל באנשים שהציעו להרוג אנשים אחרים וסירב. את מי הציעו אותם אנשים להרוג, מדוע הציעו להרגם וכיצד נימק שאול את סירובו לבקשתם?
7 יט	דוד ומפיבשת א. כיצד הסביר מפיבשת בן שאול לדוד את אי הליכתו עמו כשברח מפני אבשלום וכאיזה אופן עומדים דבריו ביחס לדברי ציבא בפרק ט"ז? ב. מה פסק דוד לאור דברי מפיבשת ומה מעיד הדבר על פסיקתו?
עפ"י שאלת בגרות	דוד וברזילי הגלעדי א. מה היו החסדים שעשה ברזילי עם דוד, מה הציע לו דוד וכיצד נפרד ממנו? ב. מה היו נימוקיו של ברזילי לאי היענותו להצעת דוד?
פרק כ' מרד שבע בן בכרי	
מרד שבע בן בכרי (א' - ב'): שבע בן בכרי היה משבט בנימין ונצל את שעת הכושר בה כעסו ישראל על יהודה כדי להמריד את ישראל נגד דוד. הגעת דוד לירושלים ותגובתו למרד (ג' - ו'): שבט יהודה נשאר נאמן לדוד. דוד קרא לעמשא לאסוף את אנשי שבט יהודה למרדף אחרי שבע בן בכרי כדי לקטוע את המרד. מכיוון שעמשא איחר מן המועד אשר אמר לו דוד (שלושה ימים) קרא דוד לאבישי לצאת עם אנשיו למרדף כדי לא לאבד זמן.	

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

הצטרפות אנשי יואב ויואב עצמו למרדף אחרי שבע בן בכרי (ז' - י"ג):

אחרי אבישי יצאו גם **אנשי יואב** ויואב עצמו, הכרתי והפלתי וכל גיבורי דוד. בגבעון הגיע לקראתם עמשא. **יואב** התקרב אל עמשא, הרים אל חרבו ש"נפלה" (?), העמיד פנים כמתקרב לנשק לעמשא והרגו בחרבו.

לאחר מכן המשיכו יואב ואבישי במרדף אחרי שבע בן בכרי, אלא שאנשי העם התעכבו במקום נפלו של עמשא. איש אחד מנערי יואב זירז אותם להמשיך, אך קריאתו לא הועילה והבאים אחריהם המשיכו להתעכב ליד מקום נפילתו של עמשא. האיש מנערי יואב הזיז את גופתו של עמשא מהדרך הראשית אל השדה וכיסה אותו. בכך השיג את מטרתו והאנשים לא התעכבו יותר והמשיכו במרדף.

הסתרת שבע באבל בית מעכה ודבר האשה החכמה מן העיר (י"ד - כ"ב):

שבע הגיע לעיר אבל בית מעכה והחילים החלו לצור על העיר ולנסות להפיל את חומתה. אשה חכמה מן העיר קראה ליואב ואמרה לו כי היו צריכים לדרוש לעיר לשלום והיו נענים. היא עצמה מאנשי שלום ואמונם של ישראל והעיר כולה עיר ואם בישראל – למה תשחית אותה?

יואב השיב כי אינו רוצה לפגוע באנשי העיר אלא הוא חפץ באיש אחד בלבד מתוך העיר. ראשו של שבע בן בכרי ניתן לו וכל העיר ניצלה בזכות יוזמתה של האשה.

אנשי דוד (כ"ג - כ"ה):

יואב המשיך עתה בתפקיד שר הצבא של דוד. בין אנשי דוד היו גם בניהו בן יהוידע, שהיה אחראי על הכרתי והפלתי, אזורם אשר על המס, יהושפט המזכיר ועוד.

רשימה זו שונה מעט מהרשימה בשמ"ב ח', שם היו הכהנים צדוק ואחימלך וכאן צדוק ואביתר. שם היו בני דוד אנשים חשובים במלכות, כאן עירא היעירי. כאן נתווסף גם אזורם שהיה מופקד על המס. (לעומת זאת הסופר שריה – שוא הוא אותו סופר)

פרק כ' שאלה

1 כ' עפ"י שאלת בגרות	א. מה גרם לכך שאנשי ישראל השתכנעו בקלות ללכת בעקבות שבע בן בכרי ולהסיר תמיכתם בדוד לאחר שאך לא מזמן השיבו תמיכתם אליו? ב. ציין הדומה והשונה בין מעשה שמעי בן גרא למעשה שבע בן בכרי וציין הזמן בו פעל כל אחד מהם.
2 כ' עפ"י שאלת בגרות	עמשא ואבישי במרד שבע בן בכרי א. מדוע שלח דוד את עמשא לדכא את מרד שבע בן בכרי ולא את יואב? היעזר בשמ"ב י"ט. ב. מה היה התפקיד שהטיל דוד על עמשא ומדוע קרא אחר כך גם לאבישי? ג. מדוע חשב דוד כי "עתה ירע לנו שבע בן בכרי מן אבשלום"?
3 כ' עפ"י שאלת בגרות	מות עמשא ע"י יואב א. כיצד התגלגלה הקריאה לאבישי לכדי מותו של עמשא? ב. באיזו תחבולה הרג יואב את עמשא ומה משותף בין מות עמשא למות אבנר?
4 כ'	מעשי איש מנערי יואב לאחר מות עמשא מה ניסה לעשות איש מנערי יואב, מדוע ניסה לעשות זאת ומה עשה לאחר שהצעד הראשון שנקט בו לא הצליח?
5	האשה החכמה מאבל בית מעכה

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

כ'	א. כיצד הגיב יואב לבקשתה של האשה החכמה מאבל בית מעכה להתקרב ולשמוע דבריה ואיזו קושיה מעלה תגובתו זו לאור הנאמר בשמ"ב י"א, יח- כא? ב. מה היה המסר שבקשה האשה החכמה למסור לו וכיצד הגיב יואב על מסר זה?
6 כ' עפ"י שאלת בגרות	האשה החכמה מאבל בית מעכה א. כיצד סייעה האשה החכמה מאבל בית מעכה לאנשי עירה וכיצד סייעה האשה מבחורים לדוד? ב. לאילו מרידות בדוד מתקשרים המקומות הבאים וכיצד: אבל בית מעכה, מחנים וגלגל?

פרק כא'

בית שאול מול הגבעונים ומעשה רצפה בת איה

הצורך לכפר על הרג הגבעונים (א' - ו'):

רעב שנמשך שלוש שנים הביא את דוד לבקש את פני ה'. ה' אמר שסיבת הדבר היא "אל שאול" (עפ"י חז"ל: שישראל לא הספידו אותו כראוי), ועל כך ששאול המית את הגבעונים. לישראל היתה ברית עם הגבעונים מימי יהושע ועל פיה היה אסור לישראל להמיתם, אולם בזמן מלכותו המיתם שאול מתוך קנאתו לישראל וליהודה. (אולי חשש מהשפעת דרכי הגויים שלהם על ישראל).

דוד שאל את הגבעונים במה יוכל לכפר על המעשה שנעשה והם השיבו שאינם חפצים בכסף וזהב ולא בהמתת מי מישראל, אלא מוכנים לקבל ככפרה רק המתת שבעה מבני שאול. דוד נאלץ להסכים לדבר זה. (עפ"י חז"ל ניסה לשכנעם לכפר בדרך אחרת אך לא הצליח).

הרג בני רצפה ומיכל ומעשה רצפה בת איה (ז' - י'):

דוד חמל על מפיבשת בן יהונתן כי נשבע ליהונתן לא להכרית חסדו מעם ביתו. לכן ניתנו הצאצאים האחרים לבית שאול: שני בני רצפה פילגש שאול וחמשת בני מיכל בת שאול (חז"ל אמרו שלמעשה היו בני מירב בת שאול, כי כתוב שעדריאל המחולתי היה אביהם והיא זו שנישאה לעדריאל), אך נקראו ע"ש מיכל כי היא גידלה אותם).

לאחר המתתם, שהתרחשה בתחילת זמן הקציר (ניסן), נטתה לה **רצפה בת איה** אוהלה והשגיחה על כבוד המתים, שלא יהיו מאכל לעופות השמים ולחיות השדה. רצפה שהתה שם עד שנתך עליהם המטר הראשון מהשמים (חשון)!

קבורת עצמות הבנים, וקבורת שאול ויהונתן (י"א - י"ד):

דוד שמע על המעשה של רצפה בת איה וחשב על כך שגם עצמות שאול ויהונתן נקברו ביבש גלעד ולא במקומם. הוא השתמש בהזדמנות של קבורת בני רצפה ומיכל כדי להביא גם את עצמות שאול ויהונתן לקבורה בקבר אבותם.

המלחמה בפלשתים והנצחונות על פלשתים בודדים (ט"ו - כ"ב):

הפסוקים מתארים מלחמה בפלשתים, שאחריה עיף דוד. מכאן ואילך נלחמו גיבורי דוד בפלשתים. הכתוב מציין נצחונות של כמה גיבוריו על כמה מגיבוריהם הענקים של הפלשתים.

פרק כא' שאלה

1 כא	דוד, שאול והגבעונים א. מה הביא את דוד לפנות לגבעונים ומה שאל אותם? ב. מה ענו הגבעונים לדוד, כיצד הגיב על דבריהם ומדוע?
2 כא	מעשה שאול בגבעונים א. מה הביא את שאול למעשה שעשה בגבעונים ומה הביא את פנחס למעשה שעשה בממדבר פרק כ"ה? ב. מה היה מעשהו של כל אחד מהם וכיצד נשפט כל אחד מהם על מעשהו?
3 כא	מות בני רצפה ומיכל א. מדוע הומתו בני רצפה ומיכל ומדוע לא הומת מפיבשת? ב. מי היתה רצפה בת איה ובאיזה הקשר נזכרה קודם לכן? ציין מקור לדבריך.
4	מעשה רצפה בת איה

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

כא עפ"י שאלת בגרות	א. מה עשתה רצפה בת איה, ממתי עד מתי ומדוע? ב. מה עשה דוד לאחר ששמע על מעשה רצפה בת איה?
5 כא	המלחמות בפלשתים בגוב ובגת א. במה שונה תיאור המלחמה בפלשתים בפרק זה מתיאורי המלחמה האחרים של ישראל בפלשתים? ב. על מי נאמר "ויך את הפלשתי וימיתו" והיכן עוד מצאנו תיאור זה?
פרק כב' שירת דוד	
<p>הצלת ה' את דוד בצרות שפקדוהו לפני עלייתו למלוכה (א' - כ'): דוד מציין את מבטחו בה': "ה' סלעי ומצודתי... אלקי צורי אחסה בו" וגו'. הוא מספר על הצרות שפקדוהו ועל תפילתו לה': "כי אפפוני משברי מות נחלי בליעל יבעתוני... בצר לי אקרא ה'". אז בא גילוי השכינה: "וישמע מהיכלו קולי... ויט שמים וירד... וירא על כנפי רוח"... וה' הציל את דוד מצרותיו: "יצילני מאויבי עז, משונאי כי אמצו ממני"... דוד מדבר על מידות ההשגחה של ה' (כ"א - ל"ב): דוד מדבר על שמירתו את דרכי ה' ("כי שמרתי דרכי ה'")... ועל דרכי ההשגחה של ה' בעולם: "עם חסיד תתחסד, עם גבור תמים תתמם. עם נבר (בר לבב, נקי וישר) תתבר ועם עקש תתפל (תתפתל)"... עזרת ה' לדוד במלחמותיו לאחר עלותו למלוכה (ל"ג - מ"ט): ה' נתן לדוד כוח להלחם באויביו: "משהו רגלי (קרי) כאילות... מלמד ידי למלחמה... ולא מעדו קרסולי... ותזרני (ותאזרני) חיל למלחמה, תכריע קמי תחתני"... ה' נתן לדוד כוח להרחיב ולבסס את ממלכתו: "תשמרני לראש גויים עם לא ידעתי יעבדוני"... סיכום והודיה על ישועות ה' (נ"א - נ"ב): על כל אותן ישועות שעשה ה' עמו מודה דוד לה': "על כן אודך ה' בגויים ולשמך אזמר". ה' הוא מגדל העוז של דוד ומושיעו, אשר עשה חסד עמו ועם זרעו (הבטחת "ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם" וגו'): "מגדול (קרי) ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם".</p>	
פרק כב' שאלות	
1 כב	הנושא של שירת דוד א. מהו הנושא העיקרי של שירת דוד? ב. תאר בקצרה את הפסוקים בהם מביע דוד את היותו בצרה, קריאתו לה', הופעת ה' וישועתו לדוד.
2 כב	דמיון לדברים המסופרים בספר שמות א. במעמד הר סיני מתואר דיבורו של ה' עם ישראל מהשמים: "... אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם" (שמות כ', יט). היכן מתואר דבר דומה בשירת דוד? ב. ה' הציל את משה מן היאור והוא נמשה מן המים ע"י בת פרעה (שמות ב', ז). היכן שאל דוד בשירתו דימוי דומה לזה המתואר לגבי משה?
3 כב	קוי דמיון לשירת חנה ולשירת דבורה א. ציין הדמיון בין דברי הסיום של חנה בשירתה ובין דברי הסיום של דוד בשירתו וכתוב נקודת דמיון נוספת בין שירת דוד לשירת חנה. ב. בשירתה אומרת דבורה "ארץ רעשה גם שמים נטפו... הרים נזלו מפני ה'"... באיזה הקשר מתאר דוד דבר דומה? צטט הפסוק המתאים.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק כג' נבואת דוד וגיבורי דוד	
<p style="text-align: right;">נבואת דוד (א' - ז'): (א' - ז')</p> <p>בדברי דוד האחרונים (האחרונים לאחר השירה בפרק הקודם או אחרונים בדברי נבואתו) הזכיר דוד את חסד ה' אשר בא לביטוי בהמלכתו, ברוח ה' ששרתה עליו ובברית שכרת ה' לו ולביתו עד עולם. בנבואה זו הזכיר דוד גם את דרך הממשל הראויה למלך: המלך המושל הוא אדם העושה צדק וירא אלקים.</p> <p style="text-align: right;">גיבורי דוד (ח' - ל"ט): (ח' - ל"ט)</p> <p>רשימת גיבורי דוד כוללת את שלושים ושבעה הגבורים אשר לו ופותחת בגיבורים הראשיים: עדינו העצני (כנראה יואב בן צרויה), אלעזר ושמא. אחריהם נזכרים אבישי בן צרויה ובניהו בן יהוידע, המוכרים לנו מסיפורים קודמים.</p> <p>בתוך אזכור הגבורים הראשיים מובא סיפור מיוחד על שלושה גיבורים (יתכן שהיו אלה שלושה הגבורים הראשונים המוזכרים ויתכן שהיו אלה השלושה השניים להם): דוד הביע בזמן מסוים את רצונו במים: "מי ישקני מים מבאר בית לחם". שלושה הגיבורים הלכו בלא ידיעתו אל בור בית לחם, תוך הבקעת דרכם בין מחנות הפלשתים, והביאו אליו את המים אשר להם איווה. בראותו זאת לא אבה דוד לשתות מן המים מפני שהושגו תוך סכנת נפשות לגיבוריו ונסך את המים לה'.</p> <p>אחריהם נזכרו שאר גיבורי דוד. ביניהם מוכרים לנו עשהאל, אחיהם של יואב ואבישי, והגיבור החותם את הרשימה: אוריה החתי.</p>	
פרק כג' שאלות	
1 כג "דברי דוד האחרוני ם"	<p>עיין בפסוקים א' - ז'. מדברי דוד האחרונים (אחרונים ביחס לשירתו בפרק כ"ב או ביחס לדברי נבואתו) עולים חסד ה' עם דוד ודרך ממשלו של בית דוד בישראל. מהם חסד ה' עם דוד ומהי דרך הממשל הראויה לדוד וביתו?</p>
2 כג	<p>"יושב בשבת תחכמוני" עיין בפרק כ"ג. חז"ל דרשו את המילים "יושב בשבת תחכמוני" (ו"עדינו העצני") על יואב. מדוע ראו צורך לדרוש פסוק על יואב בן צרויה דווקא?</p>
3 כג	<p>מעשי גבורה א. מה היתה גבורתו של "עדינו העצני" הנזכרת בכתוב? ב. ציין שמותיהם של גיבורים נוספים אשר הכו אנשים רבים ב"כלי" לא שגרתי (אחד מהם הכה שש מאות איש והשני אלף איש ב"מכה אחת"). כתוב מקור לדבריך.</p>
4 כג	<p>מעשי גבורה מה אפיין את מעשה גבורתו של אלעזר בן דודו ומה אפיין את מעשה גבורתו של שמא בן אגא?</p>
5 כג מגבורי דוד	<p>א. מיהו המתואר כהכי נכבד מן השלושה (אך לא מן השלושה הראשונים, [או: נכבד מהם אך לא נכלל בתוכם]) ומיהו המתואר כעושה מעשי הגבורה של הכאת שני שרי מואב, הכאת אריה בתוך הבור ביום שלג והכאת המצרי בעל החנית, למרות שבידו עצמו היה רק מקל, לאחר שהצליח לקחת מן המצרי את חניתו ולהרגו בחניתו שלו? ב. מה עוד ידוע לנו מתוך פרקים קודמים על עושה מעשי הגבורה הנ"ל?</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק כד'

מניין ישראל, העונש והמזבח בגורן ארונה היבוסי

מניין ישראל (א' - ט'):

הפרק פותח בכך שאף ה' הוסיף לחרות בישראל, אולם לא נאמר על מה. מכיוון שהפרק הקודם מדבר על גיבורי דוד אין אפשרות לסמוך את כעס ה' לנאמר בפסקאות הקודמות. יש שפירשו שאף ה' חרה על ישראל על שלא הביאו את בני שאול המוקעים מיד לקבורה ועל שלא היו מודעים למעשה רצפה בת איה עד לאחר זמן רב.

מתוך חרון אף זה הסית ה' את דוד למנות את ישראל, מעשה שעליו בא לאחר מכן עונש כבד על ישראל. לצורך המניין שלח דוד את יואב, אשר ניסה למנעו מכך, ללא הצלחה.

החטא והבחירה בין שלושה עונשים (י' - י"ז):

לאחר המניין הכה לב דוד אותו והודה מיד בחטאו לפני ה'. מה היה חטא זה? יש אומרים שהיה צריך למנות אותם ע"י נתינת מחצית השקל (שמות ל', יא- יג) ויש אומרים שהמניין אינו פסול כשנמנים ישראל לצורך, אך כאן מנאם דוד שלא לצורך (אולי רצה לדעת מניינם לצורך מלחמות כשכבר לא היה בכך צורך).

דוד קבל בחירה באמצעות גד הנביא בין שלושה עונשים: שבע שנות רעב, שלושה חודשי מלחמה או שלושה ימי דָּבָר.

דוד בחר בְּדָבָר כי הוא ביד ה' ורבים רחמיו, ולא בידי אדם.

הדָּבָר המית שבעים אלף איש מן העם ובהגיע המלאך לשחת בירושלים עצר אותו ה'.

המזבח בגורן ארונה היבוסי (י"ח - כ"ה):

עצירת המלאך היתה בגורן ארונה היבוסי. דוד קרא לה' שלא יכה בעם כי הוא זה שחטא והעונש צריך לחול עליו.

ביום ההוא בא גד הנביא אל דוד ואמר לו להקים מזבח בגורן ארונה היבוסי. ארונה שמע מדוד כי הוא בא להקים מזבח במקום "ותעצר מעל העם". ארונה היה נכון לתת לו את כל צרכיו בחינם, אך דוד סירב להעלות עולות במה שיקבל חינם וקנה את המקום והבקר בכסף מלא.

(מספר דברי הימים ב' ג' למדנו כי כאן למעשה נגלה לדוד מקומו של בית המקדש [עד אז לא היה ידוע המיקום המדויק בו יש לבנותו]).

פרק כד'	שאלה
1 כד	רצון יואב בטובת המלך באיזה אופן הביע יואב את רצונו בטובת המלך? ציין מקרה נוסף בו נגלה לנו רצונו בטובת דוד.
2 כד עפ"י שאלת בגרות המפקד	א. מה היה חטאו של דוד, מהם העונשים מהם היה על דוד לבחור, באיזה מהם בחר ומדוע? ב. צטט שני הפסוקים בהם ניתן לראות כי דוד נטל אחריות מלאה על מעשהו וציין שני מקרים נוספים בהם נטל דוד אחריות בגלוי למעשים שעשה.
3 כד עפ"י שאלת בגרות	דוד וארונה היבוסי א. היכן נעצרה המגיפה, מה נתבקש דוד לעשות במקום זה וכיצד הסביר לארונה את הצורך במעשה זה? ב. מה היה מוכן ארונה לעשות למען דוד, מדוע סירב דוד להצעתו ומה עשה במקום זאת?

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות כלליות

<p>ציין מי אמר את הדברים שלפניך ובאיזה הקשר הם נאמרו. א. "לא תבוא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים" ב. "הרי בגלבוע אל טל ואל מטר עליכם" ג. "ויבוא הלך לאיש העשיר ויחמול לקחת מצאנו" ד. "ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחושתיים הוגשו" ה. "כי כמלאך האלקים כן אדוני המלך לשמוע הטוב והרע" ו. "איש לאהליך ישראל" ז. "במקום אשר יהיה שם אדוני המלך... כי שם יהיה עבדך"</p>	<p>1 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>לפניך ארבעה שמות של מקומות. בכל אחד מהמקומות ציין שם של אדם הקשור אליו והסבר את הקשר שלו למקום זה. הקדרון, הירדן, חברון, גורן נכון.</p>	<p>2 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>לפניך רשימת אירועים מחיי דוד. חטא דוד עם בת שבע הסכסוך עם נבל הכרמלי קללת שמעי בן גרא המלכת דוד בחברון א. סדר האירועים לפי סדר התרחשותם. ב. מי המליך את דוד בחברון ומדוע לא המליכוהו בירושלים?</p>	<p>3 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>כתוב בקצרה מי היו האישים האלה: צדוק, אבנר, מכיר בן עמיאל, מפיבשת.</p>	<p>4 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>כתוב באיזה מקום אירע כל אחד מהאירועים שלפניך: א. דברי האשה החכמה אל יואב ומות שבע בן בכרי ב. הצלת יהונתן ואחימעץ מפני אנשי אבשלום ג. מות אבשלום ד. עצירת מגיפת הדבר.</p>	<p>5 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>ציין הקשר של דוד לכל אחד מהאישים הבאים: אביתר, חנון, נתן הנביא, ברזילי, אנשי יבש גלעד.</p>	<p>6 עפ"י שאלת בגרות</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ספר שמואל ב' – טבלאות		
מרד אבשלום		
מעשי אבשלום	מעשי דוד	
הרג אמנון על שעינה את אחותו תמר. ברח לגשור.	התגעגע לאבשלום לאחר שניחם על מות אמנון. שלח להביא את אבשלום חזרה לירושלים לאחר ששמע משל האשה מתקוע. לאחר שנתיים הסכים לראות את פני אבשלום.	לפני המרד (פרקים י"ג- י"ד)
גנב לב העם (פרק ט"ו) ע"י עשיית מרכבה וסוסים (גינוני מלכות), הצדקת כל איש במשפטו ומתן יחס אישי.		המרד פרק ט"ו
הזבח בחברון (פרק ט"ו) אבשלום המליך את עצמו. אחיתפל הפך מיועץ דוד ליועץ אבשלום.	ברח עם אנשיו מירושלים (פרק ט"ו) כי ידע שאבשלום לא יהסס לפגוע בכל תושבי העיר כדי להגיע למלכות.	פרק ט"ו
	שלח את צדוק, אביתר ובניהם לירושלים 1. רצה להשיב ארון ה' לירושלים. 2. אנשים אלה נבחרו לעזור לו מתוך העיר ע"י העברת מידע.	פרק ט"ו
	בקש מחושי הארכי להעמיד פנים כתומך באבשלום ולהיות יועץ לאבשלום כדי להפך את עצת אחיתפל (פרק ט"ו)	פרק ט"ו
	מפגש עם ציבא ועם שמעי בן גרא (פרק ט"ז)	פרק ט"ז
	הגיע לירושלים. בקש עצה מאחיתפל. קבל עצה לבוא אל פילגשי אביו כדי להוכיח את התקיימות מלכותו.	פרק ט"ז
	קבל דיווח על קבלת אבשלום את עצת חושי ועל הצורך להמלט מערבות המדבר. הדיווח הועבר ע"י חושי אל צדוק ואביתר, מהם אל השפחה, ממנה אל יהונתן ואחיעזר ומהם לדוד.	פרק י"ז
	עבר את הירדן לקראת מלחמה בדוד מינה את עמשא לשר צבאו.	פרק י"ז
	הגיע למחניים. קבל עזרה, כלים ומזון מאת שובי בן נחש, מכיר בן עמיאל וברזילי הגלעדי. הכין הצבא וציווה להזהר על אבשלום	פרק י"ח
	(יואב הרג את אבשלום).	
	התאבל על אבשלום. עבר את הירדן בדרכו חזרה לירושלים.	לאחר המרד פרק י"ט

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תומכי דוד

פרקים	העזרה שהושיט	האדם התומך
י"ב-י"ב י"א י"ד י"ח י"ט כ'	שר הצבא של דוד. נלחם בארם ובעמון. שיתף פעולה עם דוד בהריגת אוריה החתי. סייע לדוד לפתור את בעיית השבת אבשלום. חשב שהוא מסייע לו בהרגו את אבשלום. הוכיח את דוד על התנהגותו לאחר מות אבשלום (אך עשה זאת מתוך רצונו בטובת המלך). נלחם בשבע בן בכרי.	יואב בן צרויה
פרק ה'	שלח לדוד עצי ארזים וחרשי עץ ואבן כדי לעזור לו בבניית ביתו.	חירם מלך צור
ח'	שלח לדוד לשלום מפני האויב המשותף שהיה להם (הדדעזר).	תועי מלך חמת
ט"ו	למרות שדוד הציע לו ללכת ולא להכניס עצמו בסכנה הודיע שהוא ילך עם המלך לאן שהוא הולך, לחיים ולמוות.	איתי הגתי
ט"ו, י"ז	ברחו עם דוד מירושלים בעת מרד אבשלום ואח"כ חזרו לירושלים עפ"י בקשת דוד וסייעו לדוד בהעברת מידע מתוך העיר. סייעו בהשבת לב אנשי יהודה אל דוד.	צדוק ואביתר הכהנים
י"ט ט"ו, י"ז	בני צדוק ואביתר. סייעו לדוד במרד אבשלום ע"י העברת מידע מירושלים אליו.	אחימעץ ויהונתן
ט"ו-י"ז	העמיד פנים כתומך אבשלום על מנת שאבשלום יקבלו כיועץ ויוכל להפר את עצת אחיתפל	חושי הארכי
פרק י' ט"ז, י"ט כ"א	מגיבורי דוד. נלחם בעמון. רצה להרוג את שמעי בן גרא. נלחם בישבי הפלשתי והציל את דוד.	אבישי בן צרויה
י"ז, י"ט	סייעו לדוד בעת שבתו במחניים בהבאת כלים ומזון. ברזילי סייע לו בכל זמן שבתו במחניים וגם ליווה אותו לירדן כשדוד יצא לחצות את הירדן בדרכו חזרה לירושלים.	שובי בן נחש, מכיר בן עמיאל, ברזילי הגלעדי
		אנשים שתמיכתם הועברה לדוד
ג'	היה שר הצבא של שאול. לאחר שכעס על איש בשת בן שאול העביר את תמיכתו לירושלים לדוד.	אבנר בן נר
ט', י"ט	בן יהונתן. דוד עשה עמו חסד בעבור יהונתן ומואז היה מפיבשת נאמן לו.	מפיבשת
י"ט כ'	היה שר צבא אצל אבשלום אבל דוד השיבו אליו כשר צבא. יצא להלחם בשבע בן בכרי (אך הומת ע"י יואב עוד בטרם הספיק להלחם).	עמשא
		נביאים
שמ"א כ"ב שמ"ב כ"ד	הזהיר את דוד לא להמשיך לשבת במצודה אלא לעבור לארץ יהודה. אמר לדוד להקים מזבח בגורן ארונה היבוס. (גילה לו את מקום המקדש).	גד הנביא
ז' י"ב מל"א א'	חשב כי דוד יכול לבנות בית לארון ה', אך העביר לדוד את נבואת ה' שהזכר לא יקרה בדורו. המשיך לדוד את משל כבשת הרש. סייע לדוד בהמלכת שלמה (ואי המלכת אדניה).	נתן הנביא

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

דוד – בעיות ומלחמות פנים

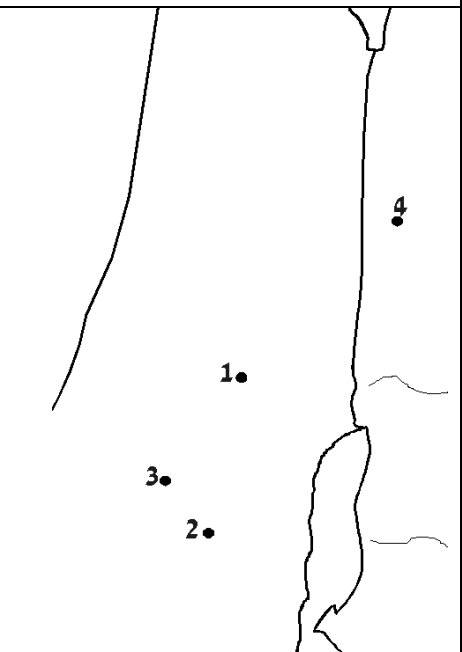

האנשים	מי היו	הבעיה	פרק
אמנון	בן דוד	מעשה אמנון בתמר.	י"ג
אבשלום	בן דוד	הרג אמנון, מרד אבשלום	י"ג ט"ו-י"ט
אחיתפל	היה יועץ דוד	עבר להיות יועץ אבשלום.	ט"ו-י"ז
שמעי בן גרא	ממשפחת שאול	קלל את דוד והשליך אבנים עליו ועל אנשיו. אח"כ ניסה להשלים עם דוד, הביא עמו אנשים מבנימין והם עברו לפניו בירדן.	י"ז י"ט
שבע בן בכרי		העביר את לב ישראל מעל דוד	כ'

דוד – מלחמות חוץ

העם	הנסיבות והמשתתפים	פרק
יבוס	דוד כבש את מצודת ירושלים (מצודת ציון)	פרק ה'
פלשתים	1. כששמעו פלשתים שדוד נמשח למלך עלו להלחם בו וניטשו בעמק רפאים. דוד שאל בה' ונצח אותם פעמיים. 2. דוד הכניע את הפלשתים. 3. דוד נלחם בפלשתים אך התעייף. גיבוריו המשיכו להלחם בהם.	פרק ה' פרק ח' פרק כ"א
מואב, ארם צובה וארם דמשק, אדום, מואב, עמון, עמלק	כולם נזכרו בפרק אחד. מהם לקח דוד שלל רב של כסף, זהב ונחושת והביאו לאוצר ה'.	פרק ח'
עמון	אנשי מלך עמון השפילו את עבדי דוד שבאו אליהם למטרה טובה. ראו שנבאשו בדוד והתכוננו למלחמה בו. דוד הגיב להכנותיהם ושלח את צבאו.	פרק י'
ארם	נשכרו ע"י עמון למלחמה. אבישי עמד בראש הלוחמים בעמון ויואב עמד בראש הלוחמים בארם. הארמים ניגפו לחלוטין.	
עמון	(אותה מלחמה המתוארת בפרק י' או מלחמה אחרת?)	פרקים י"א-י"ב

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות מפה ספר שמואל ב'			
שאלה	תשובה	מפה	
<p>1 ב'</p> <p>לפניך רשימת מקומות הקשורים לראשית מלכות דוד: גבעון, מחנים, חברון. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר.</p> <p>ב. ציין ההקשר בו נזכרו מחנים וחברון.</p> <p>2. מה הציע אבנר ליואב כשנפגש עמו בכריכה בגבעון ומה היתה התוצאה של מפגש זה לגבי אבנר ואנשיו?</p>	<p>א. 1- גבעון 2- חברון 4- מחנים ב. 1. <u>מחנים</u> נזכרה בהקשר להמלכת אבנר את איש בשת בן שאול – אבנר העבירו למחנים. <u>חברון</u> היא העיר אליה עלה דוד עפ"י דבר ה' ושם הומלך ע"י יהודה. 2. אבנר הציע ליואב ש"ישחקו" (ילחמו בחרבות) נערי שניהם לפניהם. התוצאה היתה שכל הנערים מתו. הדבר הוביל למלחמה בין אנשי אבנר לאנשי יואב שבה נהרגו תשעה עשר מעבדי דוד ושלוש מאות וששים מאנשי אבנר, וכן נהרג עשהאל אחי יואב ברדפו אחרי אבנר.</p>		
<p>2 ב' עפ"י שאלת בגרות</p> <p>עיין בשמ"ב ב'. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הנזכרים בקשר להמלכת אבנר את איש בשת בן שאול: גלעד, יזרעאל, נחלת שבט בנימין.</p> <p>א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר.</p> <p>ב. מהן שתי הפעולות שהביאו לסיומה של מלכות איש בשת?</p>	<p>א. 4 - גלעד 2- יזרעאל 1- נחלת בנימין ב. אבנר החליט להעביר את מלכות איש בשת לדוד בשל כעסו על תוכחתו של איש בשת אליו. לאחר מכן הומת איש בשת בידי רכב ובענה.</p>		

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. 4- ירושלים 3- צור 2- גזר</p> <p>ב. ירושלים – דוד כבש את מצודת ציון. בפעולה זו, שבה הוריש את היבוסים, השלים את כיבוש העיר שעד אז לא הצליחו בני יהודה ובני בנימין להורישה מיזם.</p> <p>צור – חירם מלך צור שלח לדוד ארזים וחרשי עץ ואבן לבניית ביתו.</p> <p>גזר – דוד נלחם בפלשתים והכה אותם "מגבע עד באך גזר".</p>	<p>לפניך מספרים המציינים מקומות הקשורים למלכות דוד בתקופה שלאחר ישיבתו בחברון: ירושלים, צור, גזר.</p> <p>א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר.</p> <p>ב. באיזה הקשר נזכר כל אחד מהמקומות לעיל?</p>	<p>3 ה'</p>
	<p>א. 1 ארם 2- 3- מואב 4- אדום</p> <p>ב. דוד הביא את כל הכסף והזהב לירושלים והקדיש אותם לה'.</p>	<p>עיין בשמ"ב פרק ח': במפה שלפניך נזכרים עמים שבהם לחם דוד: פלשתים, מואב, ארם (ארם צובה וארם דמשק), אדום.</p> <p>א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר.</p> <p>ב. מה עשה דוד בכסף ובזהב שלקח מהגויים עפ"י המסופר בפרקנו?</p>	<p>4 ח' עפ"י שאלת בגרות</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. 1- גלגל 2- מחנים 3- נחל קדרון 4- יער אפרים</p> <p>ב. <u>נחל קדרון</u> – דוד עבר אותו בצאתו מירושלים. <u>מחנים</u> – דוד עבר את הירדן והגיע למחנים. בהיותו שם הביאו לו שבי בן נחש, מכיר בן עמיאל וברזילי הגלעדי מזון וציוד רבים. <u>יער אפרים</u> – מקום מותו של אבשלום. <u>גלגל</u> – נקודת מעבר הירדן בדרכו של דוד חזרה לירושלים. שבט יהודה בא לשם לקראת דוד להעבירו את הירדן.</p>	<p>5 טו- יט</p> <p>במפה שלפניך חמישה מספרים אשר ארבעה מהם מציינים מקומות הקשורים ביציאת דוד מירושלים כתוצאה ממרד מאבשלום: נחל קדרון (ט"ו), מחנים (י"ז), יער אפרים (י"ח), גלגל (י"ט). א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין במשפט אחד מהו ההקשר בו נזכר כל אחד מהם.</p>
	<p>א. ב. גד הנביא ניבא לדוד. הַדָּבָר הסתיים בגורן ארונה היבوسی. דוד קנה את המקום, בנה שם מזבח לה' והעלה עליו עולות ושלמים.</p>	<p>6 כד</p> <p>עיין בשמ"כ פרק כ"ד. במפה שלפניך נזכרים מקומות הקשורים למפקד שערך דוד: ערוער, דן, באר שבע. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. מיהו הנביא שניבא לדוד בפרק זה, היכן הסתיים הַדָּבָר שבו הוכו ומה עשה דוד במקום שבו הסתיים?</p>
	<p>א. ב. <u>לו דבר</u> – משם הביאו את מפיבשת בן שאול, שהיה בביתו של מכיר בן עמיאל, אל דוד שרצה לעשות עמו חסד בעבור שאול. <u>אבל בית מעכה</u> – לשם הגיע שבע בן בכרי שהכריז מרד על דוד ושם הומת בידי אשה וניתן ביד יואב. <u>תקוע</u> – משם באה האשה החכמה ששלח יואב אל דוד ובפיה משל שהביא את דוד להחזיר את אבשלום לירושלים.</p>	<p>7 כללי</p> <p>במפה שלפניך נמצאים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים לאירועים בחייו של דוד: לו דבר, אבל בית מעכה, תקוע. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין בקצרה ההקשר בו נזכר כל אחד מהם.</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תשובות לשאלות בספר שמואל ב'	
פרק א'	
1	א. הנער העמלקי המית את שאול כי שאול בקש ממנו לעשות זאת וכי ראה ששאול נמצא במצב שהוא עומד למות ממילא (מפני המכה שהוכה בנפלו על חרבו ומפני קרבת הפלשתים אליו) ולכן הבין שלא יהיה זה רצח. ב. "... ואקח הנזר אשר על ראשו ואצעדה אשר על זרועו ואביאם אל אדוני הנה" (פסוק י'). פסוק זה מראה שהנער רצה להביא לדוד לא רק הוכחות למות שאול אלא דברים שחשב שישמחו את דוד. בהבאת דברים אלה אמר לו הנער כביכול: "הנה מת אויבך ואתה ראוי ללבוש את אלו", ואולי אף ציפה לקבל פרס על מעשהו.
2	דוד קרא אל הנער "איך לא יראת לשלוח ידך לשחת את משיח ה'?" והורה להרגו מסיבה זו. (נראה ש"כי פיך ענה בך לאמר" מתייחס בעיקר לדבריו האחרונים של העמלקי שבהם היתה משום התפארות על הריגת המלך, ולכן היה בן מוות על כך). [לפי רלב"ג עשה זאת גם להוראת שעה: שלא יקל בעיני אנשים לשלוח ידם במלכות].
3	א. הביטוי "איך נפלו גבורים" מופיע שלוש פעמים בקינה והביטוי "על במותיך חלל" מופיע פעמיים. ב. דוד קרא באופן כללי לא לבשר על המפלה בקרב הפלשתים כדי שלא ישמחו במפלתם. (אין ספק שהפלשתים ידעו על כך, אבל [כרד"ק] קריאה מעין זו היתה ממאפייני הקינה). קריאה שניה קרא דוד להרי הגלבוה ואמר שלא ראוי שתהיה עליהם (בזמן הקרוב) ברכת הטל והגשם כי שם נפלו גבורים. קריאה שלישית קרא לבנות ישראל לבכות על מות שאול כי בתקופת מלכותו היה להן טוב. קריאה רביעית היא כביכול ליהונתן. דוד פונה אליו כביכול בגוף ראשון ומתאר את צערו על נפילת האדם שהיה לו חבר כה קרוב.
4	א. שאול ויהונתן היו נאהבים ע"י העם ונעימים לעם (ולאו דווקא תמיד נאהבים בינם לבין עצמם, אם כי הכתוב מציין שהיה ביניהם קשר חזק: "הנה לא יעשה אבי דבר גדול או דבר קטן ולא יגלה את אזני" – שמ"א כ', ב). ב. קשת יהונתן וחרב שאול לא פעלו ריקם אלא השיגו את פעולתן. שניהם היו קלים מנשרים ברדיפתם אחרי אויביהם וגברו מאריות להלחם את מלחמות ה'.
פרק ב'	
1	א. דוד לא היה צריך לברוח ולהסתתר יותר ושאל את ה' האם הוא יכול לעלות עכשיו חזרה ליהודה. ה' ענהו שכן, דוד שאל לאן ביהודה ונענה שילך לחברון. בחברון באו אנשי יהודה ושמחו למלך עליהם. ב. מעשהו הראשון של דוד היה עשיית חסד עם אנשי יבש גלעד והשבת גמולם הטוב על שעשו חסד עם שאול בקברם אותו ואת בניו.
2	א. בישראל המליך אבנר בן נר את איש בשת בן שאול למלך עליהם. ב. כבר בימי שאול, עוד לפני שנמשח דוד, נספרו חיילי ישראל ויהודה בנפרד. נראה כי חלוקה גיאוגרפית לצפון ודרום, וכנראה גם הבדלים רעיוניים שהחלו לצוץ ביניהם, החלו לגרום לתחושה של שתי קבוצות בעם.
3	א. התוצאות היו: 1. כל עשרים וארבעה החיילים - שנים עשר מצד יואב (יהודה) ושנים עשר מצד אבנר (בנימין) - מתו. 2. מות עשהאל. 3. מות שלוש מאות וששים מאנשי אבנר ותשעה עשר מעבדי דוד. 4. פתיחת המלחמה בין בית שאול ובית דוד. ב. עשהאל רדף אחרי אבנר בנחישות. יכולתו הטובה בריצה הקלה עליו והוא לא נטה ימין או שמאל מעם אבנר. אבנר הציע לו לסגת מכוונתו בכבוד ע"י כך שיטה מעט הצידה וייראה כאילו הוא התכוון לרדוף אחרי מישהו אחר (כי אין הדבר לכבודו של לוחם אם רדף אחרי מישהו ולא הצליח) ויקח את בגדו של אחד מאנשיו כדי להראות שכביכול הרגו. עשהאל סירב והמשיך לרדוף אחרי אבנר. אבנר ניסה לשכנעו שוב להפסיק את מירדפו כדי לא להביא לכך שיפגע (אבנר) בו, אך עשהאל סירב לכך ואבנר הרגו. 2. אנשים מהעם שהיו מגיעים אל מקום נפלו של עשהאל עמדו במקום כדי לתת לו כבוד. יואב נקם את מותו ע"י הריגת אבנר (ג', כז).
4	א. אבנר קרא אל יואב להפסיק את הלחימה ("הלנצח תאכל חרב" וגו'). יואב קבל דבריו ותקע בשופר כדי לסמן לכולם

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	להפסיק להלחם. ב. "כי לולא דברת [לולא אתה התחלת עם הצעת "ישחקו הנערים"] כי מאז הבוקר נעלה העם איש מעל אחיו".	
	פרק ג'	
	תשובות	
1	א. אבנר בא אל רצפה בת איה שהיתה פילגש שאול. הדבר הכעיס את איש בשת כי ביאה אל מי שהיתה אשת מלך או פילגשו מותרת לאחר מותו רק למלך הבא. אבנר כעס על כך שאיש בשת מעז להעיר לו לאחר שעשה כל כך הרבה עבורו (המליכו אחרי שאול אביו כדי להמשיך את שושלתם ולא מסרו ביד דוד). ב. אבנר אמר לאיש בשת שהינו מתכוון לדאוג לכך שהמלכות תעבור מבית שאול אל בית דוד. ג. אבנר היה האיש החזק בחצר איש בשת: * הוא העז לכעוס ולאיים על איש בשת שהיה מלך. * איש בשת לא העז להשיב לו כי ירא אותו. * לאבנר היתה השפעה חזקה גם על העם. כשרצה להמליך את איש בשת נטו כולם אחריו וכשרצה לחזק את מלכות דוד נטו האנשים גם אחרי רצונו זה.	
2	א. הנימוק שהשמיע באזני זקני ישראל היה שבעבר בקשו את דוד למלך עליהם ועתה הגיע הזמן לפעול בעניין זה כי ה' הפקיד בידי דוד את המלכות ואת הושעת ישראל מיד כל אויביהם. ב. ביצוע התכנית התעכב בגלל שיואב הרג את אבנר, אך התכנית התממשה לאחר שישאל שמעו כי מת אבנר ולאחר מכן מת איש בשת (פרק ד') ובאו אל דוד חברונה להמליכו (ה', א-ג).	
3	א. דוד הסכים לכריתת הברית אך התנאי שלו היה שאבנר לא יראה את פניו עד שידאג להביא אליו את מיכל בת שאול. ב. דוד שלח שליחים לאיש בשת עם בקשתו, שנתמכה בידי האיש החזק בממלכה – אבנר, להביא אליו את מיכל בת שאול. איש בשת שלח לקחתה מעם בעלה, שהלך אחריה בוכה וחסר אונים בשל אי יכולתו למנוע את הדבר שנעשה במצוות המלך.	
4	א. יואב טען כלפי דוד שלא היה צריך לאפשר לאבנר לצאת מביתו בשלום שכן מטרתו האמיתית של אבנר היתה לרגל אחריו. ב. יואב שלח שליחים אחרי אבנר, הטהו אל מקום נסתר בתואנה שהוא רוצה לדבר אתו והרג אותו בעורמה. דוד לא יזם את העניין ולא ידע עליו. בשמעו את שהתרחש אמר כי הוא וביתו נקיים מדם אבנר וכי דמו יחול בראש יואב וביתו. ג. דוד קרא אל אנשיו לקרוע בגדיהם ולחגור שקים לאות אבל על אבנר. דוד ואנשיו הלכו אחרי מיטת אבנר, ספדו לו ובכו. דוד נשא קינה על אבנר וסירב לאכול עד הערב. תגובתו היתה טובה בעיני העם והם ידעו כי מות אבנר לא היה מאתו.	
5	א. אבנר רצה להסב את לב ישראל אל דוד בתגובה לתלונת איש בשת אליו. שבע בן בכרי קרא לישראל למרוד בדוד לאחר שנוצרה אפליה בין ישראל ליהודה לאחר מות אבשלום וחזרת דוד (שמ"ב י"ט-כ'). ב. שבע בן בכרי הסתתר באבל בית מעכה, אך כדי להציל את העיר דאגה אשה אחת מנשי העיר למותו של שבע ולהבאת הדבר לידיעת יואב.	
6	א. אבנר ואיש בשת נהרגו שניהם בעורמה, מבלי שידעו על הסכנה המתקרבת ומבלי שהיתה להם הזדמנות להגן על עצמם. ב. איש בשת היה בן שאול שהומלך ע"י אבנר ומלך שנתיים על ישראל. מפיבשת היה בנו של יהונתן בן שאול, שהיה פסח ברגליו ושעמו עשה דוד חסד בעבור יהונתן. (איש בשת היה דודו של מפיבשת).	
	פרק ד'	
1	שבט בנימין היה נאמן מאד לבית שאול. דבר זה נמשך גם זמן רב לאחר שדוד הומלך, ואילו כאן באו שני אנשים שהיו צפויים להיות בעלי נאמנות לבית שאול (גם לאחר שנתנו הסכמתם להעברת המלכות לבית דוד) ולקחו את הנאמנות החדשה הרבה יותר מדי רחוק. עובדת היותם שרים לאיש בשת מסבירה כיצד יכלו להתקרב עד לחדרו האישי ממש מבלי לעורר כל חשש.	

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>2</p> <p>א. נכות מפיבשת נגרמה לאחר מות שאול ובניו בגלבו (שמ"א ל"א). כששמעה אומנתו של מפיבשת, שהיה אז בן חמש בלבד, על נפילתם, חששה מבוא הפלשתים אליהם ונסה עם מפיבשת למקום אחר. בשל מהירות מנוסתה נפל מפיבשת והפך לפסח.</p> <p>ב. 1. מכיוון שפרקים ג'-ד' עוסקים בירידת מלכות בית שאול וביחסי מוחם של רל היורלים ליוויו לרחר יחרן שרצה הכתוב להסביר מדוע התפנתה הדרך לחלוטין עבור מלכות דוד, כי גם</p> <p>2. מפיבשת נזכר שוב:</p> <p>* בפרק ט', שם מסופר כי דוד רצה לעשות עמו חסד בעבור יהונתן ובית שאול. דוד נתן לו את אדמות שאול והושיבו להיות מאוכלי שולחנו תמיד.</p> <p>* בפרק ט"ז, שם אמר ציבא נערו שמפיבשת מצפה להשבת המלכות לבית שאול.</p> <p>* בפרק י"ט, שם התברר שציבא שיקר ומפיבשת נאמן לדוד.</p> <p>* בפרק כ"א, שם נזכר כי דוד חמל על מפיבשת ולא נתנו ביד הגבעונים.</p>	
<p>3</p> <p>א. רכב ובענה הרגו את איש בשת בזמן שישן את שנת הצהרים שלו ולא יכול היה להתכונן ולהתגונן. המניע שלהם היה מחשבתם כי יזכו להכרת תודה אצל דוד משום שהסירו את המכשול האחרון מעל מלכותו.</p> <p>ב. דוד לא העריך את המעשה כלל וכלל כי ציפה שהעברת המלכות אליו תבוא מאת ה' ולא עלה על דעתו לשלוח ידו במלכים ובאנשים נקיים. דוד רצה שהעם ידעו כי ידו לא היתה בדבר, וכן עשה זאת למען יראו וייראו מפני שפיכת דם נקי.</p> <p>ג. כשם שהנער העמלקי שבישר לדוד על מות שאול חשב שדוד ישמח בבשורה כי הוסר המכשול האחרון מעל מלכותו ואילו דוד הצטער על כך והרגו - כך היה עם רכב ובענה, שסברו שדוד ישמח במות איש בשת, אך דוד ראה במעשה שלהם מעשה נבלה והרגם.</p>	
פרק ה'	
<p>1</p> <p>א. לאחר מות איש בשת הושלמה ירידת מלכות בית שאול והכנת הקרקע למלכות בית דוד. שבטי ישראל עלו אל דוד לחברון והמליכוהו עליהם. <u>דוד עבר מחברון לירושלים</u>. פעולתו הראשונה היתה כיבוש היבוס שישובו במצודה בירושלים והוא לכד "את מצודת ציון היא עיר דוד".</p> <p>ב. המיוחד בכיבוש היבוס ע"י דוד הוא שדוד היה הראשון שעשה זאת. בכל מאות השנים שעברו מאז כיבוש הארץ בימי יהושע ועד אותו יום לא הצליח אף אחד לכבשם. ביהושע ט"ו מציין הכתוב שיהודה לא יכלו להורישם ובשופטים א' מציין הכתוב שבנימין לא יכלו להורישם. בשופטים י"ט מסופר שיבוס היתה עיר נכרית. רק מימי דוד ואילך היתה ירושלים בידי בני ישראל.</p>	
<p>2</p> <p>בשמ"ב פרק ב' מסופר שיהודה המליכו אותו עליהם בחברון ובשמ"ב פרק ה' מסופר שכל שבטי ישראל המליכוהו עליהם. גם המלכה זו היתה בחברון אולם אח"כ עבר דוד לירושלים.</p> <p>ב. שמ"ב י"ט: דוד אמר לעמשא (שהיה בן אביגל בת נחש אחות צרויה, שהיתה אחות דוד) "הלוא עצמי ובשרי אתה" וכן הבטיח שישים אותו לשר צבאו תחת יואב. בעקבות זאת הרג יואב לאחר מכן את עמשא (שמ"ב כ', ט-י).</p>	
<p>3</p> <p>א. את התרחבות בית דוד מתאר הכתוב בהיבט המשפחתי. דוד נשא עוד נשים והוליד עוד ילדים לאחר בואו לירושלים. ביחסי חוץ היו לדוד קשרים טובים עם חירם מלך צור, ששלח אליו עצי ארזים וחרשי עץ ואבן לבנות את ביתו. את אויביו הפלשתים ניצח דוד במלחמות.</p> <p>ב. כשעלו פלשתים שנית אל עמק רפאים אמר לו ה' לא להכותם מיד פנים אל פנים אלא לבוא אליהם מסביב ולחכות עד שישמע "קול צעדה בראשי הבכאים" (הבכאים הם כנראה סוג צמח והקול שישמע הוא קול רשרוש העלים או הרוח) ורק אז יצא להכותם. דוד המתין ועשה כפי שאמר לו ה'.</p>	
פרק ו'	
<p>1</p> <p>א. מעשהו הראשון של דוד היה העלאת ארון ה' מקרית יערים לירושלים.</p> <p>ב. שמ"א ז': אלעזר בן אבינדב קודש לשמור על ארון ה'.</p> <p>שמ"ב ו': עוזא ואחיו בני אבינדב נהגו את העגלה החדשה שעליה הושם ארון ה' ואחיו הלך לפני הארון.</p>	

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

2	<p>א. יעדו המקורי של הארון היה ירושלים אבל בגלל מות עוזא חשש דוד מהבאת ארון ה' אליו והטוה אל בית עובד אדום הגתי. ב. שמ"א ו'- ז': לאחר שהפלשתים שלחו את ארון ה' בעגלה חזרה לישראל הגיע הארון לבית שמש. בבית שמש לא שמרו על הארון כראוי וה' הכה בהם ומשום כך העבירו אותו לקרית יערים.</p>
3	<p>א. כשעברו ישראל את הירדן היה הארון <u>בגלגל</u>, לאחר מכן נבנה אהל מועד <u>בשילה</u> והארון עבר לשם. כשיצאו ישראל למלחמה <u>באבן העזר</u> לקחו את הארון אתם. פלשתים שבו את הארון ושמו אותו <u>באשדוד</u>, <u>גת</u> ו<u>עקרון</u>. לאחר שהוכו האנשים בכל מקום בו היה הארון החזירוהו הפלשתים לישראל. בתחילה הניו לרוח ושמיט ולאחר זמן רב לא ירדו בו כראוי הועבר <u>לקרית יערים</u>. משם העלה אותו דוד <u>לירושלים</u>. ב. הארון לא היה במשכן בנוב.</p> <p style="text-align: center;">תשובות</p>
4	<p>א. 1. ה' המית את עוזה כי נגע בארון ה' כדי לעצרו מפילה ("כי שמטו הבקר"). הסיבה לכך היתה שאסור לזר לגעת בקודש. 2. לאף אדם היה אסור לגעת בקודש מלבד בני קהת, שתפקידם היה לשאת את הארון לאחר שכוסה: במדבר ד', טו: "וכילה אהרן ובניו לכסות את הקדש... ואחרי כן יבואו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו". במדבר י"ח, ג: "ושמרו משמרתך ומשמרת כל האהל אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימותו גם הם גם אתם". ב. לאחר שלושה חודשים הוגד לדוד כי ה' ברך את בית עובד אדום הגתי והוא בא לקחת את ארון ה' לירושלים.</p>
5	<p>א. * דוד היה חגור אפוד בד ורקד "בכל עוז" לפני ה'. * את הארון העלו בתרועה ובקול שופר. (בהעלאה הראשונה נזכרו גם כנורות, נבלים, תופים, מנענעים וצלצלים). * דוד הכין אהל מיוחד לשים בו את הארון. * בהגיע הארון אל האהל שנטה לו דוד העלו עולות ושלמים לפני ה'. * דוד ברך את העם בשם ה' וחילק לכולם חלת לחם, אשפה ואשישה. ב. מיכל חשבה שריקודי דוד לפני ה' הם מחזה נלעג ושהוא שם עצמו ללעג בפני כל רואיו, דבר שאינו יאה למלך. דוד השיב לה כי אינו מחשיב את כבודו לצורך עניין זה וכי עשה הכל לכבוד ה'.</p>
פרק ז'	
1	<p>א. דוד נימק את רצונו בכך שלא ראוי שהוא ישב בבית ארזים בעוד ארון ה' יושב באהל ("בתוך היריעה"). ב. נתן הנביא חיזק את דוד לעשות כפי כוונתו הרצויה אך ה' נגלה אל נתן ואמר לו לומר לדוד כי עוד לא הגיעה השעה לכך.</p>
2	<p>ה' אמר לדוד כי מיום שעלו ישראל ממצרים ועד היום היה "רגיל" "להתהלך" באהל ובמשכן ("הסתדר" יפה מאד עד עתה בלי בית). מעולם לא "התלונן" על אי הקמת בית "עבורו" ולא דרש זאת. ה' עשה כל דבר לפי שעתו: הקים את דוד לנגיד על ישראל, שם את ישראל על אדמתם והניח לדוד ולישראל מכל אויביהם. הזמן הנכון לבניית בית המקדש יגיע גם הוא, ודבר זה יהיה בימי בנו של דוד.</p>
3	<p>א. הכתוב מתכוון לבית דוד. ה' הבטיח לדוד כי בנו יבנה את בית המקדש וכי ממלכתו תתקיים עד עולם ותעבור לזרעו מדור לדור. ב. ההבטחה החוזרת שוב ושוב היא כי ממלכת דוד תתקיים עד עולם: "וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם", "ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם", "כסאך יהיה נכון עד עולם". בנוסף אמר לו ה' "והקמותי את זרעך אחריו", וכן הבטיח לו כי למרות שלמה יחטא לא יסיר את חסדו מעם בית דוד. ג. בסוף תקופת שלמה הושפע שלמה מנשיו בעניין ע"ז. ה' הוכיח את שלמה והעניש אותו בכך שהמלכות תתפלא, אך חסד ה' התבטא בכך שהדבר יקרה רק החל מהדור הבא ושהמלכות על שבט יהודה תשאר בידי מלכי בית דוד (ולעיתים לבוא תהיה מלכות בית דוד על כל ישראל).</p>
4	<p>מל"א ה', טו- יז: שלמה אמר לחירם כי דוד לא יכול היה לבנות בית לה' מפני המלחמות שסבבוהו (ככיכול היה עסוק מדי במלחמות, ולא דייק לומר שדוד לא יכול היה לבנות בית לה' מפני הדמים ששפך במלחמות). לעומת זאת לו עצמו הניח ה' מכל אויביו ולכן ברצונו לבנות בית לה'.</p>
5	<p>דוד יכול היה לחוש תסכול מכך שה' לא היה שותף לכוונתו הטובה, אך לא כך היה, אלא דוד הודה לה' על כל החסדים שעשה עמו בעבר ("ומי ביתי כי הבאתני עד הלום") ועל ההבטחות שהבטיח לו לעתיד ("ותקטן עוד זאת בעיניך ה' אלקים ותדבר גם אל בית עבדך למרחוק... לאמר בית אבנה לך" [לבית דוד]).</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק ח'	
1	המלך היחיד שעמו מסופר שנוצרו יחסים של שלום בפרק זה הוא תעי מלך חמת. הרקע לכך היה יוזמה של תעי לכריתת שלום ביניהם כי הדדעזר, שאותו נצח דוד, היה גם אויבו של תעי.
2	שמ"ב ח': דוד הכה באנשי הדדעזר מלך צובה. לאחר מכן הכה באנשי ארם דמשק שבאו לעזור להדדעזר ואת הנותרים הפך לעבדים נושאי מנחה. שמ"ב י': בני עמון ראו שדוד מתכוון למלחמה בהם ושכרו את ארם בית רחוב ואת ארם צובה לעזור להם. ארם ניגפו לפני ישראל והחליטו לבסוף להשלים עם ישראל ולהפוך להם לעבדים.
3	א. את שלל המלחמות: כסף, זהב ונחושת הקדיש דוד לה'. ב. "כל כסף וזהב וכלי נחושת וברזל קודש הוא לה', אוצר ה' יבוא".
4	הישגיו היו: 1. עצם הנצחון על האויבים. 2. בעקבות נצחונותיו הרבים ענ' המלחמות הביאו לדוד שלל רב שאותו הקדיש לאוצר ה'.
תשובות זעמים מסביב.	
פרק ט'	
1	א. החסד שעשה דוד עם מפיבשת בא לכיטוי בכך שהשיב לו את כל שדה שאול ושם אותו באוכלי שולחנו תמיד. חסד זה עשה עם מפיבשת בעבור יהונתן אביו. ב. שמ"א כ', טו: "ולא תכרית את חסדך מעם ביתי עד עולם... ויכרות יהונתן עם בית דוד"... ג. שמ"ב כ"א: כשהסכים דוד לרצון הגבעונים להוקיע את בני בית שאול חמל על מפיבשת ולא נתנו ביד הגבעונים.
2	א. ציבא היה עבד בבית שאול. הוא מסר את המידע לדוד לגבי האדם שנותר בבית שאול שעמו ניתן לעשות חסד (מפיבשת) ואת מקום הימצאו הנוכחי. לאחר מכן ציוה אותו דוד לעבוד את אדמות שאול שנתן למפיבשת. ב. שמ"ב ט"ז: ציבא סיפר לדוד כי מפיבשת מתכנן לקבל את מלכות אביו חזרה לידי. דוד אמר לציבא שהוא יקבל את כל אשר נתן קודם לכן למפיבשת. בפרק י"ט הסתבר מדברי מפיבשת כי ציבא שקר לדוד וכי מפיבשת היה נאמן למלך.
פרק י'	
1	א. דוד רצה לעשות חסד עם חנון בן נחש כגמול על החסד שעשה נחש אביו עמו (לא נזכר מהו חסד זה). הוא שלח שליחים לנחמו על מות אביו, אך שרי בני עמון שכנעו את חנון כי פניהם אינם לשלום אלא לריגול. לכן ביזה אותם חנון בגילוח זקנם וכריתת מלבושם באופן שחשף אותם והובישם. ב. 1. שמ"ב ג', כד-כה: יואב טען בפני דוד שלא היה צריך לשלח את אבנר בשלום "כי לפתותך בא ולדעת את מוצאך ואת מוצאך (כתיב) וגו'". 2. שופטים י"ח: שבת דן שלח חמישה אנשים מקרבם לרגל את הארץ במטרה לחפש מקום נוסף שיתאים להם לנחלה כי שטח נחלתם לא הספיק עבורם. ג. דוד שלח לקראתם אנשים ואמר להם לשבת ביריחו עד שיצמח זקנם ואז ישובו לעיר. בני עמון נערכו בעצמם למלחמה בדוד מפני פחדם מתגובתו. משום כך נערך דוד להשיב מלחמה כנגדם ושלח לשם את צבאו, ובראשו יואב בן צרויה.
2	א. יואב בן צרויה נקט בשיטה של חלוקת הלוחמים לשתי קבוצות מפני שעמון צירפו את ארם אליהם למלחמה. ההגיון היה שכל אחד משני המפקדים (יואב ואבישי) יהיה ממונה על הלחימה בקבוצה אחת (יואב על ארם, אבישי על עמון) וכל אחד יבוא לעזרת השני אם יזדקק השני לכך. ב. "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלקינו וה' יעשה הטוב בעינינו" (י"ב).
3	א. עמון היו הצד החלש במלחמה. משראו שנסו ארם נסו גם הם ובזאת סיימו חלקם במלחמה. ארם לא הרימו ידיים בעקבות מפלתם בקרב הראשון ונערכו לקרב שני. בקרב זה נוצחו ואז הגיעו למסקנה כי אין טעם להלחם בישראל, השלימו אתם ועבדו. ב. שמ"ב י"ב, כו-לא: יואב לכד את עיר המלוכה שברבת בני עמון (כנראה אזור ארמון המלך ומצודת העיר) וקרא לדוד להלחם על העיר כדי שיהיה נצחונה על שמו ולא על שם יואב. דוד לכד את רבה, לקח את עטרת מלכם מעל ראשו והעביד את כל אנשי עמון (עפ"י אחד הפירושים).
פרק יא'	
1	א. דוד בקש מיואב לשלוח אליו את אוריה החתי כי בת שבע הרתה לו והוא רצה לכסות על מעשיו ע"י כך שיביא את אוריה אליה וייראה אח"כ כאילו הילד הנוולד לה הוא מבעלה. דוד אמר לאוריה לרדת אל ביתו כי קיוה שאוריה יהיה עם אשתו אך אוריה סירב בטענה שחבריו הלוחמים נמצאים בשדה ובסוכות ואיך ירד הוא אל נוחיות ביתו.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>ב. נסיונו השני של דוד היה ע"י כך שהביא את אוריה לידי שכרות כי חשב שבהיותו במצב זה יהיה מטושטש מכדי לשים לב לעקרונותיו וירד אל אשתו, אך גם משנשתכר לא ירד אוריה אל ביתו. הנסיון השלישי היה כתיבת המכתב אל יואב להציב את אוריה במקום של הלחימה הכי קשה כדי לגרום למותו.</p>
2	<p>א. 1. יואב עשה כדברי דוד ומעשהו הביא למותו של אוריה. הוא בישר לדוד על ביצוע המשימה ע"י שליח שנתבקש להגיד לדוד דברים נוספים, כשהודעת מותו של אוריה נכנסת לדבריו כעניין טפל, כדי לכסות על העובדה שהודעה זו היתה העיקר. 2. דוד בקש למסור ליואב כי קבל את ההודעה, אך היה חייב גם הוא למסור זאת בדרך שלא תובן ע"י השליח. לכן אמר לשליח למסור ליואב שלא ירפו בראותו אנשים מתים כי זה טיבה של המלחמה ועליו להמשיך בלחימה. ב. מות אבימלך נזכר בשופטים ט', נ- נה. בפרק זה נזכר שוב עניין מותו כי יואב מסר בידי השליח מה עליו לענות לדוד במקרה שיכעס וישאל למה התקרבו הלוחמים לחומה, הלוא לקח זה (שלא להתקרב לחומה) ולמד ככר כעבר ממקרהו של אבימלך, שאשה רוצצה גולגלתו בהתקרבו לחומה.</p>
	<p>תשובות</p> <p>פרק יב'</p>
1	<p>לאיש העשיר היו הרבה צאן ובקר. (במשל – האיש העשיר הוא דוד. הכבשים הן נשים). לאיש העני היתה כבשה אחת קטנה בלבד, שחיה בביתו והיתה שותפה לו ולבניו ביתו בכל שעשו. (במשל – האיש העני הוא אוריה החתי. הכבשה היא בת שבע). אל האיש העשיר בא הלך/אורח. (במשל – גם ההלך הוא דוד בעצמו, וחז"ל אמרו שהוא יצר הרע). האיש העשיר חס על צאנו הרב ובמקום להאכיל את ההלך מצאנו ומבקרנו נתן לו את הכבשה האחת והיחידה שהיתה לאיש הרש. (במשל – דוד, שהיה נשוי להרבה נשים, לקח את אשתו היחידה של אוריה). הערה: כשבאים אל אדם בהאשמה נטייתו הטבעית היא להתגונן, להמעיט או להתכחש. משום כך בא אליו נתן הנביא במשל ולא בדברים ישירים, ודוד מיד פסק את דינו: "בן מות האיש העושה זאת. ואת הכבשה ישלם ארבעתים"... רק לאחר מכן אמר לו נתן כי מדובר בו עצמו.</p>
2	<p>א. תגובת דוד היתה מתן פסק דינו של האיש העשיר. מכיוון שלא היה מעורב אישית בדבר (ככיכול) יכול היה לפסוק דין צדק ללא רתיעה והכנסת רגשות, אולם משאמר לו נתן כי הוא עצמו האיש אמר דוד מיד "חטאתי לה". דוד יכול היה להסס, להתחיל להצטדק ולנסות לסגת מדבריו אך לא כך עשה. הוא הכיר מיד בחטאו והודה בו. ב. שמ"א ט"ו: גם שאול אמר לשמואל "חטאתי כי עברתי את פי ה'", אך לא מיד. בשונה מדוד שמע שאול האשמה מיידית, ללא הקדמה של משל. בתחילה ניסה (לפני שאמר "חטאתי") להסביר את הסיבות למעשהו ובקש לכפר עליו, ורק אחר כך הודה בחטאו. דוד שמע את עונשו הקשה ולא ניסה לערער כל כך. ג. שמות כ"א, לז: "כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמישה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה".</p>
3	<p>א. דוד עתיד להענש ב"לא תסור חרב מביתך עד עולם", "ולקחתי את נשיך לעיניך ונתתי לרעיך" ובמות הבן הילוד לו. ב. הבן שנולד לו מבת שבע מת, אמנון עשה מעשה נבלה בתמר, אבשלום הרג את אמנון ומאוחר יותר מרד בדוד ובא אל פילגשי אביו (המרד הסתיים במותו), אדניה התיימר למלוך אחרי דוד וסופו שהומת לאחר שלא קבל עליו את מלכות שלמה כפי שציוה דוד.</p>
4	<p>א. בזמן מחלת בנו התפלל דוד בעד הנער וצם. לאחר מות הילד קם והתרחץ, החליף בגדיו, הלך לבית ה' ואכל. עבדיו שאלוהו מדוע בעוד הילד חי צם ובכה ודווקא לאחר מותו קם ואכל, ודוד השיב כי בעוד הילד חי היה טעם להתפלל עליו, אולי יחננו ה' ויחיה את הילד, אולם משמת הילד לא נשאר טעם להמשיך לצום. ב. תפילתו מלמדת כי האמין כי גם במצב הכי קשה לא ננעלו שערי תפילה ותמיד יש טעם להתפלל.</p>
5	<p>א. יואב קרא לדוד להשלים את כיבוש רבת בני עמון פן ילכוד הוא את העיר ויקרא שמו על נצחון זה. ב. 1. ה' קרא את שמו ידידיה "בעבור ה'". אמו של אי כבוד, אשת פנחס בן עלי, קראה את שמו אי כבוד כי גלה כבוד מישראל עם הילקח ארון ה' ומות חמיה ובעלה. 2. שמו הראשון של ירובעל היה גדעון. אביו של גדעון קרא לו בשם זה לאחר שנתן את הבעל. אנשי עפרה רצו להרגו ויואש אבי גדעון אמר להם: ירב בו הבעל [בעצמו], אם יש לו כל כך הרבה כוח משלו. הוא אינו צריך שתריבו אתם את ריבו].</p>
	<p>פרק יג'</p>
1	<p>א. יונדב היה רעו של אמנון, בנו של שמעה אחי דוד, דהיינו אחיינו של דוד וכן דודו של אמנון. שני ההקשרים בהם נזכר בפרק הם: 1. עצתו "לטובת" אמנון. 2. נסיונו להמעיט בתחושה הרעה של דוד לגבי מות אמנון. ב. תמר ניסתה לפנות אל המצפון שלו ("ואני אנה אוליך את חרפתי") אל ההגיון שלו (לא יצא לך טוב מזה, אתה תיחשב כאחד הנבלים) ולומר דברים שיעזרו לה למשוך זמן ("דבר נא אל המלך כי לא ימנעך ממני").</p>
2	<p>א. 1. דוד שמע וחרה לו מאד, אך לא מסופר שהעניש את אמנון או שגינה אותו. 2. דוד חשב שכל בניו מתו ובעקבות זאת קרע את בגדיו וישב ארצה. לאחר מכן הבין שאמנון לבדו מת ולאחר זמן מה החל</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>להתגעגע אל אבשלום שברח כי ניחם על אמנון. ב. מל"א א', ו': "ולא עצבו [הוכיחו, הענישו] אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית" – ומשום כך הרשה לעצמו אדניה להתנשא לומר שהוא ימלוך אחרי דוד ולהתחיל בהכנות לכך.</p>
3	<p>א. אבשלום ניצל יום של חגיגה ורצון טוב – זמן גז הצאן. הוא לקח עמו את שאר בני המלך ובקש מדוד לבוא עם עבדיו להשתתף עמם בחגיגת גז הצאן. סירובו של דוד לבוא היה ככל הנראה צפוי ובשלב זה בקש אבשלום כי אמנון יבוא אתם במקומו. דוד חשד ברעיון זה כי ידע שאבשלום לא מדבר עם אמנון ושאל "למה ילך עמך", אולם שלושה דברים שכנעוהו: הפצרתו הנוספת של אבשלום, העובדה ש"רצה" קודם לכן שדוד עצמו יבוא עמם והעובדה שגם שאר בני המלך יהיו שם. משום כך סבר שלא יאונה לאמנון כל רע והתיר זאת. ב. דוד נימק את אי נכונותו לבוא באמירה שאינו רוצה להכביד על אבשלום.</p>
4	<p>א. המידע המוטעה היה שכל בני המלך מתו. ב. יונדב אמר לדוד שאמנון לבדו מת כי היה הדבר מאת אבשלום, שמחשבת הנקמה מאמנון היתה בלבו מיום ענותו את תמר אחותו. אל לדוד להאמין לשמועה שכל בני המלך מתו כי אמנון לבדו מת. מטרתו היתה לעודד את דוד עד כמה שניתן במצב זה ע"י הבאת העובדות הנכונות: אזכור העובדה שאמנון לבדו מת ולא כל בני המלך, אזכור הגורם לכך (אבשלום) ואזכור הסיבה שגרמה לאבשלום לעשות זאת.</p>
5	<p>א. לאחר שהרג את אמנון ברח אבשלום לגשור. ב. דוד לא ראה את אבשלום שלוש שנים. במשך הזמן החל להתגעגע אליו כי ניחם על מות אמנון, אך לא עשה כל נסיון להשיב את אבשלום אליו. לאחר דברי האשה החכמה מתקוע שלח דוד את יואב להשיב את אבשלום אך לא הסכים לראות את פניו. לאחר שנתיים נוספות קרא אבשלום אל המלך שיראהו או שימיתוהו אם יש בו עוון ואז נתרצה דוד וראה את פניו. לאחר המרד וכל מה שעבר דוד בעקבותיו עדיין גברו רגשותיו האבהיים וקרא ליואב, אבישי ואיתי לא להרוג את אבשלום. יואב לא שמע לו ודוד ביכה את מותו.</p>
פרק יד'	
1	<p>יואב ידע כי לבו של דוד המלך יצא אל אבשלום, אולם המלך חש מנוע מלפעול בדבר ועל כן פעל יואב כדי לסייע למלך להשיג את מטרתו. לא היה זה חוסר יכולת פיסית שמנע מדוד להחזיר אליו את אבשלום, שכן ברגע שהשתכנע בכך הורה להשיבו ("ויאמר המלך אל יואב הנה נא עשיתי את הדבר הזה, ולך השב את הנער את אבשלום"). פעולה זו של שליחת שליח להבאת אבשלום מגשור יכול היה לעשות רק משהוסר המכשול הרגשי שעמד בפניו ושהיה כרוך באמביוולנטיות של געגועיו לבנו אבשלום מצד אחד וצערו על בנו אמנון שנהרג ע"י אבשלום מצד שני.</p>
2	<p>א. עפ"י דברי יואב הציגה עצמה האשה בפני דוד כאשה אלמנה, אם לשניים, אשר בעת ריב ביניהם המית האחד את השני. בשלב זה קמו בני משפחתה כגואלי דם ובקשו להרוג את הבן שרצח את אחיו, אלא שעם כל כעסה על בן זה וצערה על בנה השני עמד מצב זה להותירה בלא שני בניה ובלא יורש שימשיך את שם בעלה. ב. הסיפור שבנה יואב מתאים לשמש משל לסיפורו של דוד אשר בנו האחד (אבשלום) הרג את בנו השני (אמנון) ומעשה זה גרם לדוד לאבד גם את הבן המת וגם את הבן החי הנמצא רחוק ממנו. ג. שמ"ב י"ב: נתן הנביא פנה אל דוד במשל כבשת הרש לאחר חטאו בבת שבע. בשני המקרים הבין דוד את העניין במהירות: שם הודה מיד בחטאו וכאן הבין מיד כי יואב בדבר. שם היה דוד סביל וקבל את העונש בהכנעה וכאן היתה לו אפשרות לפעול והוא פנה במהירות ליישם את העולה מתוך המשל.</p>
3	<p>תגובתו הראשונה של דוד בשמעו את המשל היתה: לכי לביתך ואני אדאג לך שלא יהרגו את בנך הנותר. האשה לא הסתפקה בזה, שכן עד שיטופל העניין (אם בכלל) עלול בנה לההרג. לכן אמרה "עלי אדני המלך העוון" (= עליך העוון אם העניין לא ייעשה ובני יהרג). בתגובה הציע דוד דבר אחר: הביאי אלי את מי שרצה להמית את בנך ואני אדאג לך שלא יעשה זאת. גם בכך לא הסתפקה האשה מפני שהיה יותר מגואל דם אחד שרצה להרוג את בנה, או מפני שמתוך רצון גואל הדם להרגו ישיג את בנה לפני שתביא אותו אליו. משציינה זאת נשבע לה המלך: "חי ה' אם יפול משערת בנך ארצה". בשלב זה השיגה מה שרצתה ואז היתה הדרך פנויה לעבור אל הנמשל והיא אמרה לדוד כי בו ובאבשלום מדובר. ("ולמה חשבת כזאת... לבלתי השיב המלך את נדחיו")...</p>
4	<p>א. 1. יואב שלח את האשה החכמה מתקוע ושם בפיה סיפור שמטרתו היתה להביא את דוד להבנה שכדאי לו להחזיר את אבשלום בנו אליו. 2. לאחר שהוכרח לכך ע"י אבשלום הלך יואב אל דוד כדי לשכנעו שיראה את פני אבשלום. ב. לאחר מרד אבשלום צויה יואב על האיש שראה את אבשלום תלוי באלה להרגו. מעשה זה עשה מתוך נאמנותו לדוד, למרות שדוד אמר להם לפני כן "לאט לי לנער לאבשלום", כי סבר שכך מן הראוי לעשות לאחר שמרד אבשלום בדוד.</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

5	<p>א. דוד הורה להביא את אבשלום אליו, אך בקש שיקחוהו הישר לביתו וסירב לראות את פניו. ב. לאחר שנתיים ימים שבהם היה אבשלום בביתו והמלך סירב לראותו קרא אבשלום ליואב כדי לשלחו אל המלך לבקשו בשם אבשלום שיראה את פניו. משסירב יואב לבוא בקריאה ראשונה ושניה שלח אבשלום את עבדיו לשרוף את חלקת השעורים אשר ליואב. בכך גרם ליואב לבוא אליו ושלחו אל דוד לומר לו כי אין טעם בהבאתו לירושלים אם לא יתייחס המלך אליו, אם בראיית פניו ואם בהמתתו אם יש בו עוון.</p>
6	<p>א. האשה החכמה מתקוע הסתירה בתחילה את העובדה שהסיפור שבפיה אינו אמיתי אלא בא להביע רעיון. דוד לא סיפר לאחימלך כי הוא בורח מפני שאול. הגבעונים לא סיפרו כי הינם מבני החוי היושבים בקרב ישראל. ב. האשה התקועית השמיעה בהמשך דבריה את הנמשל. אחימלך גילה כי שאול רודף אחרי דוד רק משזימנו שאול לבוא אליו. שלושה ימים לאחר כריתת הברית שמעו יהושע והעם כי האנשים שעמם כרתו ברית תשובות 'ושבים בקרבם'.</p>
7	<p>א. האשה התקועית אמרה לדוד "ואדני חכם כחכמת מלאך האלוקים" לאחר שהבין כי יד יואב. ב. מל"א ג': לאחר משפט שלמה עם שתי הנשים ראו כל העם כי חכמת אלקים בקרב שלמה.</p>
8	<p>א. אבשלום היה אדם יפה בעל שיער ארוך מאד. בגלחו את שערו לאחר ימים רבים (משום שהיה כבד עליו) הגיע משקל השיער ל"מאתים שקלים באבן המלך". מבחינת אישיותו למדנו כי היה שומר כעס (לא דבר עם אמנון שנתיים ואחר שנתיים הרגו), מתכנן לטווח ארוך (שנתיים עד שהרג את אמנון, שלוש שנים היה בגשור, שנתיים עד שפנה אל יואב כדי לראות את המלך), בעל עורמה להגות תכניות (הריגת אמנון תוך כדי חגיגות הגז) ותקיף בהשגת מטרותיו (שריפת חלקת יואב). ב. פרק ט"ו מחזק קיום לדמותו שראינו בפרקים הקודמים: העורמה להגות תכניות (1). הטיית לב ישראל אליו ע"י פסיקת כל משפט שבא אליו לטובת התובע, וע"י מתן יחס האישי [הנשיקה] לכל מי שבא אליו למשפט. 2. התירוץ של הליכה בגלל תשלום הנדר ושליחת אנשים בכל ישראל להפיץ את דבר המלכותו). הסבלנות לבנות תכניות לטווח הארוך (ההליכה לחברון היתה לאחר זמן [אם כי לא ברור "מקץ ארבעים שנה" למה]).</p>
9	<p>שמ"ב כ': אשה חכמה מן העיר אבל בית מעכה קראה אל יואב בניסיון (שהצליח) למנוע ממנו להרוג עיר שלמה בעבור אדם אחד שחפש (שבע בן בכרי).</p>
פרק טו'	
1	<p>אבשלום עשה לו מרכבה וסוסים וחמישים איש רצים לפניו. הוא פנה לאנשים שבאו למשפט אצל המלך, שאל אותם לעניינם ונתן להם את ההרגשה שהוא יודע שהם צודקים, ושאצל המלך, לעומתו, לא ישימו לב אליהם כראוי. הוא נתן לאנשים יחס אישי ע"י כך שכשהתקרבו להשתחוות לו החזיק בהם ונשק להם. מטרות היתה להטות את לב העם אליו כדי להכין לעצמו את הדרך למלוכה.</p>
2	<p>א. אבשלום אמר לדוד כי ברצונו ללכת לחברון כדי לקיים את נדרו שנדר בהיותו בגשור (אם ישיבני ה' לירושלים "ועבדתי את ה'"). מטרות היתה להתרחק מירושלים ולהגיע לחברון (מקום שמלך שם דוד קודם לכן ומקום ליזתו) ולהכריז משם על מלכותו. (יתכן שהנדר לא היה קיים מעולם ושימש רק תירוץ, או שאכן נדר נדר שרצה לשלמו וניצל הזדמנות זו כדי להכריז על מלכותו). ב. לא יתכן שמדובר על ארבעים שנה אחרי ששב מגשור לירושלים או אחרי שהתחיל לנקוט בסממנים של מלוכה כי סך כל שנות המלוכה של דוד היה ארבעים שנה (שמ"ב ה', ד-ה) ומרד אבשלום התרחש מתישהו בתוך ארבעים שנה אלה.</p>
3	<p>המעשה היה המלכת אבשלום את עצמו וגיוס תומכים רבים למעשהו זה. דוד הבין שהצעד הבא יהיה בואו של אבשלום לירושלים ושאבשלום הגיע לשלב שלא יתן לדבר לעצרו מלהגיע למלוכה. הוא גם לא יהסס לפגוע במלך, באנשיו ובכל תושבי העיר לשם כך. משום כך החליט דוד לצאת עם אנשיו מהעיר כדי למנוע פגיעה של אבשלום בכל תושבי העיר. ב. אחיתפל היה יועץ דוד, אולם אבשלום הצליח להפוך אותו לתומכו. ככל הנראה השתתף אחיתפל במשיכת אנשים נוספים למעשה ההמלכה של אבשלום והצטרפותו היא זו שהביאה לכך שיהיה הקשר של המורדים בינם לבין עצמם "קשר אמיץ" וחזק.</p>
4	<p>א. עם דוד יצאו כל עבדיו, חייליו, הכרתי והפלתי (אנשי היחידה המובחרת), הגתים (גדוד חיילים שמנה שש מאות איש), איתי הגתי, הכהנים צדוק ואביתר, הלויים, משפחות הגתים ("וכל הטף אשר אתו") ומפסוק כ"ז משמע שגם אחימעץ בן צדוק ויהונתן בן אביתר יצאו עמו בהתחלה. ב. דוד אמר לאיתי הגתי כי אין טעם שיסכן את עצמו עמם: הלוא אתה נכרי שלא מזמן הצטרף אלינו ואם תשוב למקומך איש לא ינסה לפגוע בך ובגתים. איתי השיב לדוד כי יהיה עמו בכל מצב, אם לחיים אם למוות, לאן שילך המלך שם יהיה גם הוא. ג. שמ"ב י"ח: לאור אזהרת חושי נערכו דוד ואנשיו למלחמה באנשי אבשלום. דוד חילק את צבאו לשלושה: שלישי מהם בראשות יואב, שלישי בראשות אבישי ושלישי בראשות איתי הגתי.</p>
5	<p>א. דוד בקש מצדוק הכהן לשוב לירושלים יחד עם בנו אחימעץ, עם אביתר ועם בנו יהונתן. צדוק התבקש להחזיר את ארון ה' לירושלים וכן לסייע לדוד ע"י כך שיעבירו מידע מתוך העיר באמצעות בנייהם.</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>ב. מל"א א': בזמן המלכות אדניה את עצמו היה צדוק מנאמני דוד ואילו אביתר תמך באדניה. את אביתר גירש שלמה מכהונתו. מעבר לכך לא פגע בו מתוך זכירת חסדו הראשון עם דוד בהצטרפו אליו בבריחתו מפני אבשלום.</p>		
6	<p>א. העובדה שדוד התפלל לה' שיסכל את עצת אחיתפל (ל"א) ושמינה את חושי להעמיד פנים כאילו הוא מתומכי אבשלום כדי שיוכל לסכל את עצת אחיתפל מעידה כי דוד ייחס משקל רב לעצותיו.</p> <p>בפרק ט"ז, כג: "ועצת אחיתפל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלקים כן כל עצת אחיתפל גם לדוד גם לאבשלום".</p> <p>ב. חושי נשלח להעמיד פנים שהוא מתומכי אבשלום כדי שיהיו עצותיו שלו מקובלות על אבשלום ויעמדו כנגד עצות אחיתפל כדי לסכלן.</p> <p>ג. חושי נשלח לירושלים כדי להיות שם בהגיע אחיתפל. צדוק ואביתר הכהנים היו האנשים שלהם אמור היה חושי להעביר את המידע שבידו. לבניהם אחימעץ ויהונתן נועד התפקיד של העברת המידע אל מחוץ לירושלים אל דוד.</p>		
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; text-align: center;">תשובות</td> <td style="width: 50%; text-align: center;">פרק טז'</td> </tr> </table>	תשובות	פרק טז'
תשובות	פרק טז'		
1	<p>א. ציבא הביא לדוד מזון רב ויין ואמר לדוד כי מפיבשת בן שאול לא בא עמו כי הוא מתכנן להשיב את מלכות בית אביו אליו. ציבא חשב שדוד יאמין לו כי כעת, כשישנן מהומות רבות בבית דוד, יתכן שהעם יחשוב שעדיף להחזיר את מלכות בית שאול, שבה לא היו מלחמות פנים כאלה.</p> <p>דוד פסק כי כל אשר נתן קודם לכן למפיבשת יעבור עתה לציבא.</p> <p>ב. שמ"ב י"ט, כה- לא: מפיבשת בן שאול ירד לקראת דוד. הוא הסביר מה היתה הסיבה שלא בא קודם לכן ומזכריו עלה כי דברי ציבא היו שקר. הדבר מלמד כי פסיקתו של דוד להעביר את כל אשר למפיבשת לציבא היתה חפזזה, מבלי לברר הדבר לאשורו.</p>		
2	<p>א. שמעי היה משבט בנימין, ממשפחת בית שאול. הוא לא השלים עם מעבר המלוכה מבית שאול לדוד, ובמיוחד עתה, כשראה את הצרות שיש לדוד מבית פנימה, סבר שאין מלכותו ראויה. הוא קלל את דוד וקרא לו איש דמים, סקל באבנים את דוד ועבדיו, אמר שמגיע לו כי ישיב ה' עליו את "כל דמי אשר מלכת תחתיו" והביע תמיכתו במעבר המלוכה לאבשלום.</p> <p>ב. "ויסקל באבנים את דוד ואת כל עבדי המלך דוד וכל העם וכל הגבורים מימינו ומשמאלו" (ו'). שמעי לא חשש להביע דעתו ולסקול אותם באבנים למרות שאנשי דוד היו רבים ויכלו לתקוף אותו בקלות.</p>		
3	<p>א. דוד סרב להרוג את שמעי והשיב לאבישי כי אם שמעי מקלל אותי הרי זה כי יצא הדבר מאת ה'. עוד אמר כי הוא מתעסק עתה בדברים הרבה יותר קשים (מרד בנו) מאשר קללתו של מישהו אחד והענשתו. הוא הוסיף כי אולי יראה ה' בעניו וישיב לו בעתיד טובה תחת קללת שמעי היום.</p> <p>ב. שמ"ב י"ט, כב- כד: אבישי הציע שוב להרוג את שמעי כי סבר שאפילו אם שמעי היה היום ראשון לכל בית יוסף לרדת לקראת דוד אין למחול לו על קללתו את המלך. דוד סירב ואמר: אל תכשילו אותי (אתם בני צרויה) להמית איש בישראל ביום הזה אשר אני שב למלכותי.</p>		
4	<p>א. חושי קרא אל אבשלום "יחי אדוני המלך" כאחד מתומכיו. אבשלום תהה: האם זה החסד שאתה עושה עם דוד רעך? למה לא הלכת אתו?</p> <p>חושי השיב כי: 1. הצלחתך מוכיחה כי ה' והעם בחרו בך למלך ולכן גם אני אהיה עם מי שבחרו בו ה' והעם.</p> <p>2. אינני מורד בבית דוד כי הרי תמיכתי בך היא תמיכה בכנו ממשיכו של דוד.</p> <p>ב. 1. העצה שנתן אחיתפל לאבשלום היתה לבוא אל פילגשי אביו. בכך תוכח אחיזתו במלכות ואז יתחזק העם אחריו מבלי לחשוש שמא מלכותו לא תתקיים בסוף. ושמא ימצאו עצמם במצב שאבשלום אינו מלכם ובעיני דוד ייחשבו כמורדים.</p> <p>2. שופטים כ', ז: האיש הלוי שלח בכל ישראל להודיעם את מעשה פילגש בגבעה וכשנתאספו אמר להם "הבו לכם דבר ועצה הלוים".</p>		
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">פרק יז'</td> </tr> </table>		פרק יז'
	פרק יז'		
1	<p>א. עצת אחיתפל היתה שילך הוא עצמו (אחיתפל) עם שנים עשר אלף איש לרדוף אחרי דוד ולהכותו. בעשותו זאת צפויה תמיכת העם לעבור ממנו אל אבשלום.</p> <p>בעצתו מנע אחיתפל מאבשלום הסתכנות מיותרת ואף מנע אפשרות שאבשלום ירחם על אביו ולא יבצע את מה שצריך. חושי הארכי הציע שאבשלום עצמו יצא בראש כל העם "מדן ועד באר שבע כחול אשר על הים" כדי להלחם בדוד. טענתו היתה כי בהיות דוד ואנשיו גבורים ידועים, ובהיותם "מרי נפש", הרי שיהיו מוכנים להלחם עד הסוף, ואבשלום ואנשיו לא יוכלו להצליח לעמוד מולם ללא שיתופם של אנשים רבים.</p> <p>ב. אבשלום קבל את עצת חושי משום שנשמעה לו הגיונית יותר (לכאורה סביר שמספר רב יותר של חיילים הינו בעל סיכוי טוב יותר להשיג את המטרה) ומשום שעצתו החמיאה לו (שיעמוד הוא בראש הקרב). במישור אחר קבל אבשלום את עצת</p>		

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	חושי כי היה הדבר מעם ה' "להפך את עצת אחיתפל הטובה כדי להביא אל אבשלום את הרעה".
2	<p>א. "אתה ידעת את אביך ואת אנשיו כי גבורים המה ומרי נפש המה... הנה עתה הוא נחבא באחת הפחתים..." וגו': לאבשלום היה ידוע סיפור בריחתו של דוד מפני שאול. הוא ידע כי לאביו יש היכרות עם המדבר ונסיון רב בבריחות, הסתתרויות והשבת מלחמה כשצריך. לכן הרגיש מיד שצדק חושי בדבריו וכי עצתו טובה יותר בלקחה דברים אלו בחשבון.</p> <p>ב. "כדוב שכול בשדה" – דימוי לדוד ואנשיו שהם "מרי נפש" מפאת היותם במצב של בריחה, צער ותסכול.</p> <p>"אשר לבו כלב האריה המס ימס" – דימוי לבני החיל שבעם (או לאחיתפל עצמו) אשר למרות היותו בן חיל – משישמע שחיילי אבשלום נופלים לפני דוד ימס לבו מפחד.</p> <p>"כאשר יפול הטל על האדמה" – נכסה ברוב חייליו את אנשי דוד כמו טל המכסה את כל האדמה.</p> <p>"עד אשר אם לא נמצא שם גם צרור" – אם דוד ואנשיו יתבצרו בעיר סגורה נקיף את העיר ונסחבו את כולם עד הנחל עד שלא תישאר בה אפילו אבן קטנה.</p>
3	<p>חושי הארכי אמר לצדוק ואביתר כי יש למסור לדוד שלא ישאר בערבות המדבר פן יבולע לו ולאנשיו. צדוק ואביתר העבירו את המידע לבניהם יהונתן ואחיעזר, אשר שהו בעין רוגל בהמתנה לידיעה על מנת להעבירה אל דוד. רייה לבין צדוק ואביתר שבתוך העיר קישרה שפחה, שנבחרה לתפקיד זה כי בה לא חשדו אנשי אבשלום (כנראו תשובות זת לשאוב מים).</p> <p>ב. יהונתן ואחיעזר התגלו ע"י אחד מנערי אבשלום שספר על כך לאבשלום. מכיוון שראו אותו הבינו כי יאמר את הדבר לאבשלום והסתתרו בתוך באר בבית איש בכחורים. אשת האיש פרשה על הבאר בד שעליו שמה חטים כתושות לייבוש כדי להסתירם. משבאו עבדי אבשלום לחפשם אמרה להם כי שניהם כבר הלכו, ובכך הצילה אותם.</p>
4	"כל העם" אשר עברו עם דוד את הירדן הם כל אנשי דוד. ביהושע פרק ג' מסופר על "כל העם" שעברו את הירדן בכניסתם לארץ ושם הכוונה לכל עם ישראל.
5	<p>א. משלא נתקבלה עצתו הבין אחיתפל כי הדבר יסתיים בכי רע עבור אבשלום ואנשיו, והעדיף לאבד עצמו בביתו מאשר להיות נדון כמורד במלכות. (בכך יכול היה גם לצוות את רכושו לביתו ולא להצטרף שיהיה רכושו נמסר למלכות כדין מורד).</p> <p>ב. בזמן מרד אבשלום היה עמשא שר הצבא של אבשלום. לאחר מרד אבשלום קרא דוד אל עמשא "הלוא עצמי ובשרי אתה" (אביו בא אל אביגל אחות דוד) ומינהו לשר צבאו תחת יואב (שמ"ב י"ט, יד).</p>
6	<p>שובי, מכיר וברזילי היו כולם מאזור הגלעד, ומשהגיע דוד למחנים סייעו לו בהביאם מצעים, כלים לבישול, כלים לאכילה ומזון רב.</p> <p>ברזילי הגלעדי נזכר שוב בפרק י"ט כמי שלא הסתפק רק בזאת, אלא כלכל את המלך במשך כל ימי שבתו במחנים וליווהו אל הירדן בדרכו חזרה לירושלים. דוד המלך רצה לגמול לו טובה והציע לו לעבור עמו ולכלכל אותו בירושלים, אך ברזילי סירב. דוד זכר את מעשה החסד של ברזילי לאורך כל השנים ולפני מותו ציווה את שלמה לעשות חסד עם בני ברזילי ולשימם באוכלי שולחנו (מל"א ב', ז).</p>
פרק יח'	
1	<p>א. דוד פקד את אנשיו ושם עליהם שרי אלפים ושרי מאות כדי שיהיה צבאו מאורגן כראוי. את הלוחמים חילק לשלוש קבוצות, האחת בפיקוד יואב, השנייה בפיקוד אבישי והשלישית בפיקוד איתי הגתי.</p> <p>ב. דוד רצה לצאת עם אנשיו למלחמה אך אנשיו אמרו כי לא טוב הדבר שיצא עמם. הסיבה: מנוסה או מוות של רבים מהם לא ישיעו על המשך הלחימה אך אם יקרה לו דבר מה תוכרע המלחמה כולה למפלה. כמו כן דווקא בהישארו בעיר יוכל לעזור יותר (ע"י הכוונה, עצה, תפילה וכו').</p>
2	<p>א. דוד ציווה על אנשיו להזהר עם אבשלום.</p> <p>ב. ברכבו על פרדו נקרה אבשלום לפני עבדי דוד. בזמן שעבר הפרד תחת האלה נתקע ראשו של אבשלום באלה והשאיר את אבשלום תלוי בין שמים וארץ. אחד מאנשי דוד ראה את הדבר וסיפר על כך ליואב. יואב אמר שהיה עליו להמיתו ואף היה מקבל פרס על כך, אך האיש השיב כי לא היה עושה זאת תמורת כל הון שבעולם שכן דוד ציווה להזהר על אבשלום. בשמעו זאת הרג יואב את אבשלום בעצמו ואנשיו סיימו את המתתו.</p>
3	<p>א. בשלב ראשון נערכה המלחמה ביער אפרים ובשלב שני, לאחר שהוכו אנשי אבשלום, התפזרו הלוחמים על פני שטח רחב והמלחמה נפוצה "על פני כל הארץ". (לפי דעת מקרא מדובר ביער באזור עבר הירדן המזרחי [על שם פליטי אפרים שישבו בו מימי השופטים] ובמילים "כל הארץ" הכוונה לכל ארץ הגלעד).</p> <p>תוצאת המלחמה היתה מכה רבה באנשי אבשלום ומות אבשלום.</p> <p>ב. כל ישראל נסו איש לאהלו.</p> <p>לאחר שהרג אבשלום את אמנון מסופר כי כל בני המלך נסו איש על פרדו.</p>
4	<p>א. מיד לאחר הרג אבשלום הפסיק יואב את הלחימה כדי לחסוך בשפיכות דמים מיותרת (ט"ז).</p> <p>ב. ישראל הקימו גל אבנים גדול מאד על המקום בו השליכו את אבשלום כדי לכבד את המת בהקמת ציון על קברו. את יד אבשלום הקים אבשלום בעצמו בזמן כלשהו לפני כן כדי להזכיר את שמו כי לא היה לו בן שיזכיר את שמו. (הערה: בפרק י"ד</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>פס' כ"ז נאמר שנולדו לאבשלום שלושה בנים ובת אחת. היישובים השונים שניתנו לסתירה זו הם: שלא היה לו בן שימשיך אותו במלכות, שמתו בניו לפני מרד אבשלום או שרצה להבטיח שייזכר שמו באופן זה גם אם ימותו בניו אחריו).</p>
5	<p>א. יואב אמר לאחימעץ כי לא כדאי שימלא את התפקיד של איש בשורה, כי בשורת התשועה מאויבי דוד אינה שלמה בגלל מות אבשלום. ב. שניהם נקטו בלשון חיובית בתחילה, נמנעו מלהזכיר את מות אבשלום וציינו את הנצחון על אויבי המלך. ההבדל: מששאל המלך מפורשות על אבשלום טען אחימעץ כי אינו יודע דבר בקשר לכך. לעומתו ידע הכושי כי הוא חייב לספר הדבר לדוד, שכן זו היתה שליחותו מאת יואב, אך הוא לא העז לומר זאת במילים מפורשות אלא עקיפות: "יהיו כנער אויבי אדוני המלך" וגו'.</p>
פרק י"ט	
1	<p>א. בקינתו על אבשלום מובלטות המילים "אבשלום" ו"בני". הקינה לא מרבה במילוי אלא מדגישה את האירל המאד אישי על בן משפחה. בקינתו על שאול מקונן דוד גם על יהונתן, ושם הקינה יותר מובנית תקופה), יותר מתאימה להשמעה באזני כל העם וכוללת תיאורים של גבורתם וכדו'. ב. הדמיון הוא בכך שעל כל אלו נשא דוד קינה. ההבדל הוא בתוכן הקינה. בקינתו על שאול ויהונתן הזכיר כי דרך מותם כגיבורים תאמה את דרך חייהם כגיבורים. בקינתו על אבנר הזכיר כי דרך מותו לא תאמה את חייו כגיבור (כי הומת בעורמה). בקינתו על אבשלום לא הזכיר דוד אף פרט לגבי חייו או מותו.</p>
2	<p>א. הלוחמים חשו שמחת נצחון על אויבי דוד, אך מששמעו כי דוד מתאבל הפכו הסיפוק והשמחה לאבל. במקום לחזור לירושלים כמנצחים הם נכנסו בשקט המאפייני מנוצחים. ב. יואב השמיע דברי בקורת באזני דוד כי דוד התייחס רק לאבלו הפרטי בעוד שהיה עליו כמלך להתייחס גם לתחושות העם. באבלו גרם דוד לכל העם לחזור כנכלמים במקום כמנצחים, כביכול לא היתה משמעות לכל מאמציהם. יואב הגדיל וטען באזני דוד כי לא רק שהתייחס באהבה לאבשלום, שהפך לו לאויב מר ("לאהבה את שונאיך"), ובשנאה כלפי אוהביו (הלוחמים שעזרו לו להשיב המלוכה) אלא שהיה מעדיף את חיי אבשלום על פני כל תומכיו (עד כדי כך היה יחסו למצב היפך היחס הראוי).</p>
3	<p>שמ"ב י"ט: יחסי יואב ודוד היו קרובים מאד. יואב לא חשש לומר לדוד דברי בקורת ואף לאיים עליו ודוד שמע בקולו. שמ"ב ג': יואב היה איש צבא קשוח. מעשיו לא תמיד היו לרוחו של דוד, אך יואב נשאר שר הצבא שלו. שמ"ב י"א: יואב היה איש סודו ואמונו של דוד. הוא שיתף עמו פעולה בדבר אוריה החתי. שמ"ב י"ד: יואב דאג דאגה אישית לדוד. כשראה שדוד נמצא במצב נפשי קשה, שאינו יכול לצאת ממנו בכוחות עצמו, מצא הוא דרך כיצד לעזור לדוד לפתור את המצב. (הביא לכך שדוד השיב את אבשלום). שמ"ב י"ח: יואב הפר את ציוויו של דוד (בעניין הרג אבשלום), אך לא מתוך חוסר נאמנות אלא דווקא מתוך נאמנות לדוד, ומתוך אמונה ששיפוטו של דוד את המצב היה מוטעה בגלל נגיעתו האישית בדבר.</p>
4	<p>א. שבטי ישראל ראו שאבשלום מת והעלו את העובדות הבאות: 1. דוד המלך הוא שהצילנו בעבר מכף כל אויבינו. 2. דוד נאלץ לברוח מפני אבשלום ולכן איננו כאן, ואנו נותרנו ללא מלכות דוד וללא מלכות אבשלום. המסקנה שהגיעו אליה היתה שהם צריכים לעזור להשיב את דוד המלך לירושלים ולמלכותו. ב. פסוקים י"ב – ט"ז: בעקבות רצון ישראל להשיבו פנה דוד אל זקני יהודה והזכיר להם שהם קרוביו ואנשי שבטו, ומכיוון שמגמת ישראל היא לשוב להמליכו ממילא, למה יהיו הם אחרונים להצטרף למגמה זו? בדברים אלה השיב אליו את לב כל אנשי יהודה (שהיו שרויים גם הם בהתלבטות) והם באו לתמוך בו ולהעבירו את הירדן. פסוקים מ"א – מ"ד: לאחר מכן התעורר ויכוח בין שבטי ישראל ויהודה, שבו טענו אנשי ישראל כלפי אנשי יהודה שהם "השתלטו" על יוזמתם שלהם להעביר את דוד את הירדן. לכך השיבו אנשי יהודה כי קרוב המלך אליהם, אך אין להם (לישראל) על מה להתלונן כי אנשי יהודה לא קבלו ממנו יחס מועדף על פניהם. על כך השיבו ישראל כי חלקם במלך רב בהרבה משל שבט יהודה, שכן דוד הוא מלך של כולם, והם הרי עשרה שבטים לעומת שבט יהודה האחד. משום כך אסור היה להם להפוך עצמם לראשונים בהשבת המלך.</p>
5	<p>א. כשחזרו ישראל לתמוך במלכות דוד הצטרף שמעי למגמה זו. הוא מהר וירד עם אנשי יהודה לקראת דוד, יחד עם אלף אנשים נוספים משבטו – שבט בנימין. בעברם את הירדן נפל שמעי לפני דוד ובקש שלא יחשיב את עוונתו הקודם (בקללו אותו) כי יודע הוא כי חטא כלפי המלך, והיום הוא ראשון לכל בית יוסף לרדת לקראת המלך. אבישי לא סבר שמהפך זה מכפר על מעשהו הקודם ורצה להרגו, אך דוד סירב לכך ונשבע לשמעי שלא יהרגו. ב. מל"א ב': דוד בקש משלמה להרוג את שמעי, דבר שהוא לא יכול היה לעשות כי נשבע לו (שמ"ב י"ט, כד). עובדה זו מלמדת על כך שדוד ידע (הבין בהמשך) כי שמעי לא באמת היה נאמן לו. מל"א ג': שלמה לא הרג את שמעי מיז אלא הגביל</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>אותו באסרו עליו לצאת מירושלים. לאחר שלוש שנים הוכיחה הפרת ההגבלה מצד שמעי מחדש את אי נאמנותו למלכות ואז ציוה שלמה להרגו.</p>
6	<p>א. בפעם הראשונה נימק זאת דוד בכך שאם שמעי קללו הרי שהיה הדבר מעם ה', וכי יש לו דאגות גדולות יותר לעסוק בהן בזמן שאבשלום בנו מורד בו. בפעם השנייה נימק זאת דוד בכך שביום מיוחד זה, שבו הושבה מלכותו על ישראל, לא ראוי להרוג אף אחד. ב. שמ"א י': כשהמליך שמואל את שאול במצפה היו בני בליעל שלא קבלו את מלכותו, אולם שאול החריש. שמ"א י"א: לאחר נצחון שאול על עמון היו אנשים שקראו להמית את אותם בני בליעל שלא תמכו בו, אך שאול אמר כי ביום מיוחד זה, שבו עשה ה' תשועה לישראל, לא ראוי להמית אף אחד.</p>
7	<p>א. מפיבשת הסביר לדוד כי ציבא רימה אותו וכי בהיותו פיסח היה תלוי בציבא לצורך עשיית פעולות שונות. הוא בקש מציבא לחבוש את חמורו כדי שילך אל דוד, אך עבדו הלך אל דוד ללא ידיעתו וסיפר לו דבר שקר עליו (על מפיבשת, שכביכול הוא מורד במלכות דוד ורוצה להשיב אליו את מלכות בית שאול). עפ"י דברי מפיבשת יוצא כי דברי ציבא לדוד בפרק ט"ז היו דברי שקר. ב. לאחר שכבר נתן את שדה מפיבשת לציבא פסק דוד עכשיו למשמע הדברים שמפיב' תשובות ג' השדה. בכך שגה שוב בדיוק באותו אופן בו שגה עם ציבא כי שוב מיהר לפסוק ללא הבהרת הדברים, ובחלוקת השדה בין שניהם עשה עוול עם האדם הצודק.</p>
8	<p>א. ברזילי הביא לדוד כלים ומזון רב, כלכל אותו בזמן שישב במחניים וליווה את המלך עד לירדן לפני עברו את הירדן. דוד הציע לו לבוא עמו לירושלים, שם יכלכל אותו כל הימים, אך ברזילי סירב להצעה. בפרידתם נשק לו דוד, ברך אותו ולקח עמו את כמם (שהיה כנראה בנו של ברזילי) כפי שבקש ברזילי. ב. נימוקי ברזילי היו כי הוא מבוגר מדי בשביל לעבור עתה, מצבו הפיסי ממילא לא יאפשר לו ליהנות ממה שיש למלך להציע וכי בגילו הוא מעדיף להשאר במקומו ולהקבר בעירו בקברי אבותיו.</p>
פרק כ'	
1	<p>א. ישראל השתכנעו בקלות ללכת בעקבות מרד שבע בן בכרי בגלל התחושה שעוררה בהם ה"הידחפות" של שבט יהודה אל קרבת המלך, למרות שהם היו הראשונים לשוב ולתמוך בו לאחר מרד אבשלום. יתכן שקבלו תחושה שגם דוד עצמו מקרב את שבט יהודה אליו יותר מאשר אותם (תחושה שהיתה לה בסיס, שהרי דוד הוא שפנה ליהודה בקריאה "אחי... עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרונים להשיב את המלך"). ב. שמעי בן גרא פעל בתחילת מרד אבשלום והוא הודיע תוך כדי קללות, נאצות ויידוי אבנים על תמיכתו באבשלום. פעולתו היתה פעולת יחיד והוא לא ניסה לסחוף אחריו את ישראל. שבע בן בכרי פעל לאחר מרד אבשלום, מיד לאחר שדוד קבל את תמיכת ישראל ויהודה מחדש. הוא שב והסיר תמיכה זו וסחף אחריו את כל ישראל בידעו שהקרקע בשלה לכך בשל הקרבה היתרה בין שבט יהודה לדוד על פני שאר שבטי ישראל.</p>
2	<p>א. דוד שלח את עמשא כי נתן לו את תפקיד שר הצבא תחת יואב לאחר שהרג יואב את אבשלום. ב. דוד הטיל על עמשא לגייס את אנשי יהודה לתפוס את שבע בן בכרי ולקטוע את המרד בעודו בתחילתו. לאחר שעמשא לא שב כעבור שלושה ימים, כמו שבקש דוד, מינה דוד את אבישי לרדוף אחרי שבע בן בכרי לפני שיהיה מאוחר מדי. ג. דוד חשב ששבע יכול לגרום לרעה גדולה אף מזו שגרם אבשלום כי בעוד חלק מהעם היססו עדיין לגבי תמיכתם באבשלום הרי שמרד שבע בן בכרי היה כבר מרד שני, חזק יותר, ועלול לגרום להפרדה מוחלטת בין יהודה לבין ישראל.</p>
3	<p>א. מכיוון שיצא אבישי בפקודת דוד יצאו אחריו אנשי יואב. יואב לא היסס להופיע עמהם, כך שהדבר הביא למפגש הבלתי נמנע בינו לבין עמשא, והמפגש הזה הביא למותו של עמשא. ב. יואב העמיד פנים שהוא מתעניין בשלומו של עמשא. הוא התכופף כביכול לנשק לו, ועמשא לא חשד בדבר ולא נזהר. חרב יואב, שנפלה לפניו, היתה עתה בידו - כביכול עוד לא הספיק להחזיר אותה לנדנה - ולכן גם הימצאות החרב ביד יואב לא עוררה כל חשש. ג. את אבנר הרג יואב בעורמה ע"י כך שהסב אותו לפינה צדדית, כביכול כדי לדבר אתו באופן פרטי, ושם הרגו (שמ"ב ג'). (עוד: מות עמשא היה בגבעון, היכן שהתחיל המעשה שהביא לבסוף למותו של אבנר בחברון).</p>
4	<p>איש מנערי יואב עמד מעל גופתו של עמשא וקרא לישראל להמשיך לרדוף אחרי שבע בן בכרי. הוא רצה להביא לכך שישראל לא יתעכבו מעל גופתו של עמשא וימשיכו במרדף, ואולי גם רצה לככד את המת ע"י כך שישראל לא יתעכבו להתבונן בו מתגולל בדמו על אם הדרך (דבר זה היה בזיון למת). הנער לא השיג את מטרתו. כל הרודפים אחרי שבע בן בכרי המשיכו להתעכב בראותם אותו, ולכן כיסה הנער את גופתו בכגד והיזיז אותו מן הדרך הראשית אל השדה. פעולה שניה זו השיגה את מטרתה וישראל המשיכו ברדיפתם אחרי שבע בן בכרי.</p>
5	<p>א. יואב נענה לבקשת האשה והתקרב אל החומה לשמוע את דבריה. פעולה זו מעלה קושיה לאור העובדה שיואב ידע על מקרהו של אבימלך שהתקרב לחומה ואשה הרגתה, ובכל זאת לא נזהר. (מדוע התקרב בכל זאת? עפ"י חז"ל היתה זו אשה מוכרת מאד וידע שאין לו מה לחשוש ממנה. [עפ"י חז"ל היתה זו סרח</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>בת אשר, ולא חששו לכך שאם סרח עדיין חיה הרי שהיא כבר בת כמה מאות שנים).</p> <p>ב. המסר שבקשה האשה החכמה לומר ליואב הוא שלא יפגע בעיר שלמה כדי להשיג איש אחד. (היית צריך לדבר עמו לשלום מלכתחילה והיינו משלימים עמכם. אני מבני העיר השלמים והנאמנים לישראל, ואבל בית מעכה היא עיר ואם בישראל, אל תשחית עיר ואם בישראל).</p> <p>יואב ענה בתגובה כי אינו מבקש להמית עיר שלמה אלא את שבע בן בכרי לבדו.</p>
6	<p>א. האשה החכמה מאבל בית מעכה סייעה לעירה בכך שמנעה הריגתם ע"י שהביאה ליואב את [ראשו של] האדם האחד שבקש.</p> <p>האשה מבחורים סייעה לדוד ע"י כך שעזרה להסתיר בבאר את אחימעץ ויהונתן שנשלחו להביא לו מידע.</p> <p>ב. אבל בית מעכה: מרד שבע בן בכרי. שם ניסה שבע להסתתר ושם הרגוהו וסיימו את המרד.</p> <p>מחניים: מרד אבשלום. דוד הגיע לשם בברחו מפני אבשלום.</p> <p>גלגל: דוד עבר בגלגל בדרכו חזרה למלכותו בירושלים בלויית כמהם, יהודה וחצי ישראל (י"ט, מא). שם התעורר ויכוח בין ישראל ליהודה על "חלקם" במלך.</p>
	<h3 style="margin: 0;">פרק כא'</h3>
	<h4 style="margin: 0;">תשובות</h4>
1	<p>א. לאחר רעב שנמשך שלוש שנים היה ברור שאין הדבר מקרי ודוד שאל בה'. ה' ענהו שהרעב נגרם בגלל ששאלו המית את הגבעונים למרות שישראל נשבעו להם שלא יהרגום. דוד שאל אותם מה הוא יכול לעשות כדי לכפר על מעשה שאול.</p> <p>ב. הגבעונים השיבו לדוד כי אין להם שום דרישה של כסף וזהב מעם שאול וביתו, ולא רצון או דרישה להמית אנשים מישראל, אלא להמית שבעה אנשים מבית שאול.</p> <p>דוד קבל את דבריהם.</p> <p>הסיבות לכך שקבל את דבריהם: 1. הגבעונים כנראה לא הסכימו לקבל כל דרך אחרת. 2. דוד ידע לאחר שלוש שנות בצורת שהוא חייב לכפר על מה שנעשה.</p>
2	<p>שאול עשה את מעשהו מתוך קנאה לישראל וליהודה. (כמה סיבות שונות יתכנו לדבר: 1. בגבעון נבנתה הבמה הגדולה לאחר חורבן נוב. 2. יתכן שהיה למעשה זה קשר עם פעולת שאול בהכרתת כל האובות והידעונים מהארץ. 3. עוד יתכן שחשש שהגבעונים יתחברו לפלשתים. הוא סבר כנראה שהשבעה שנשבעו בימי יהושע אינה תקפה יותר מפני שינוי המצב בישראל ומפני שממילא יסודה היה במרמה).</p> <p>פנחס עשה את מעשהו מתוך קנאתו לה'.</p> <p>ב. שאול הרג את הגבעונים ומעשהו גרר רעב של שלוש שנים בימי דוד וצורך בכפרה על המעשה. פנחס הרג את איש ישראל (שלא התבייש בכך שזנה אל בנות מואב ובכך שהזנות גררה ע"ז) ואת המזדיינית שעמו, וקבל מאת ה' ברית כהונת עולם.</p>
3	<p>א. מפיבשת לא ניתן ביד הגבעונים כי דוד חמל עליו בשל השבועה שהיתה בינו ובין יהונתן אביו. בני רצפה ומיכל הומתו בעקבות דרישת הגבעונים והסכמת דוד כי היו כנראה הצאצאים הישירים היחידים שנותרו מבית שאול. (הערה: הבנים המתוארים כבני מיכל היו כנראה בני מירב, שהרי מירב היא שנישאה לעדריאל המחולתי הנזכר כאבי הבנים, ועפ"י חז"ל נקראו ע"ש מיכל כי היא גידלה אותם).</p> <p>ב. רצפה בת איה היתה פילגש שאול. היא נזכרה קודם לכן בשמ"ב פרק ג' בהקשר לכך שאבנר בא אל רצפה לאחר מות שאול. איש בשת בן שאול הוכיחו על כך ובעקבות זאת הסב אבנר אל לב אנשי ישראל אל דוד.</p>
4	<p>א. רצפה בת איה הטתה אהל ליד גופות בניה כדי לשמור על גופותיהם מהשחתה ע"י העופות והחיות, כי לא נקברו מעת החל הקציר (הזמן בו הומתו, והוא חודש ניסן) ועד לירידת הגשם הראשון (ככל הנראה בחשוון).</p> <p>ב. מעשה רצפה בת איה העלה בדעתו של דוד כי גם עצמות שאול ויהונתן נקברו ביבש גלעד ולא בקבר אבותם. הוא לקח הזדמנות זו של קבורת עצמות בני איה ומיכל כדי להביא גם את עצמות שאול ויהונתן לקבורה בקבר אבותם.</p>
5	<p>א. תיאור המלחמה בפלשתים שונה בכך שהוא מתמקד בנצחון על יחידים. שלושה מהם היו ילידי הרפה, שהם כנראה מהרפאים הענקים, וכך גם הרביעי, גלית, "ממשיכו" של גלית הראשון.</p> <p>ב. על אבישי נאמר לגבי הרג ישבי "ויך את הפלשתי וימיתו", כמו שנאמר על דוד בהכותו את גלית (שמ"א י"ז, נ).</p>
	<h3 style="margin: 0;">פרק כב'</h3>
1	<p>א. הנושא העיקרי הוא הצלת ה' את דוד מאויביו.</p> <p>ב. "כי אפפוני משברי מות [צרה]... בצר לי אקרא ה' [הקריאה לה]... וישמע מהיכלו קולי... ותגעש [קרי: ויתגעש] ותרעש הארץ... וירא על כנפי רוח... ירעם מן שמים ה' [הופעת ה']... ישלח ממרום יקחני... יצילני מאויבי עז" [הישועה לדוד]...</p>
2	<p>א. בתיאור הופעת ה' בשירת דוד נאמר "ויט שמים וירד, וערפל תחת רגליו" (כ"ב, י).</p> <p>ב. בתיאור הצלתו ממצבים קשים ע"י ה' אמר דוד גם: "ישלח ממרום יקחני, ימשני ממים רבים".</p>

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

3	<p>א. חנה אמרה: "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו" וגם דוד סיים ב"מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו" וגו'. דמיון נוסף: חנה אמרה "אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלוקינו" ודוד אמר "כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור מבלעדי אלוֹקינו" (כ"ב, לב). דבר נוסף: שניהם הזכירו את דרך ה' בעולם: הושעת עניים והשפלת רמים וכדו' (דוד: "ואת עם עני תושיע ועיניך על רמים תשפיל". חנה: "מקים מעפר דל... ה' מוריש ומעשיר אף מרומם").</p> <p>ב. דוד תאר דבר דומה בקשר להופעת ה' לעזרתו בימי צרה: "... ותרעש הארץ, מוסדות השמים ירגזו"..." (כ"ב, ח).</p>
	פרק כג'
1	ה' עשה חסד עם דוד בכך שהמשילו על ישראל, שם בו את רוח ה' ("ותצלח רוח ה' אל דוד", "רוח ה' דבר בי") וכרת לו ברית עולם ("כי ברית עולם שם לי"). <p>דרך הממשל של בית דוד היא שלטון בצדק ובריאת ה' ("מושל באדם צדיק מושל יראת אלקים").</p>
2	יואב בן צרויה היה אחד מגיבוריו הידועים של דוד ושר הצבא שלו ולמרות זאת אינו נזכר ברשימת הגיבורים אשר לדוד. לכן סביר לשער שהוא מופיע ברשימה, אך בשם אחר. מסיבה זו דרשו חז"ל על פסוק זה, שהוא הפסוק המזכיר את ראש הגבורים, שהיה זה יואב.
3	א. עדינו העצני הרג שמונה מאות אנשים בקרב אחד.
	ב. שופטים ג': שמגר בן ענת הכה שש מאות פלשתים במלמד הבקר.
	שופטים ט"ו: שמשון הכה אלף פלשתים בלחי החמור.
4	אלעזר בן דודו נלחם בפלשתים עד שיעגה ידו מרוב הכאות ודבקה אל החרב (נקפצו אצבעותיו עד שהתקשו להתיישר). שמא בן אגא נלחם לבדו בפלשתים בחלקת שדה העדשים אשר באו לבזוז לאחר ששאר העם נסו מפניהם.
5	א. הנכבד מן השלושה – אבישי בן צרויה.
	עושה מעשי הגבורה עם שרי מואב, האריה והאיש המצרי – בניהו בן יהוידע.
	ב. בניהו בן יהוידע היה ממונה על הכרתי והפלתי שהיו יחידה מיוחדת בין חיילי דוד.
	פרק כד'
1	יואב הביא את רצונו בטובת דוד בכך שהבין שהמפקד אינו לטובה וניסה למנוע מדוד לעשותו.
	בעבר עשה יואב מעשים שונים לטובת המלך, לעתים בדרכים נעימות יותר ולעתים בדרכים קשות. דוגמאות: 1. שליחת האשה החכמה מתקוע אל דוד כדי לסייע לו לפתור את בעיית געגועיו לאבשלום. 2. יואב הוכיח את המלך בצורה קשה על התנהגותו לאחר מות אבשלום, אך עשה זאת לטובת המלך, כדי שלא יצטייר בצורה רעה בעיני העם.
2	א. חטאו של דוד היה במפקד שעשה בעם (החטא היה בכך שמנה אותם שלא לצורך, או שהיה צריך למנותם ע"י מחצית השקל). לדוד ניתנה בחירה בין רעב של שבע שנים, מלחמה לשלושה חודשים או דָּבָר לשלושה ימים. דוד בחר בדבר כי הוא נתון בלעדית ביד ה', שרבים רחמיו, ולא ביד אדם.
	ב. נטילת אחריות: 1. "ויאמר דוד אל ה' חטאתי מאד" וגו' (כ"ד, י). 2. "ויאמר דוד אל ה' בראותו את המלאך המכה בעם ויאמר הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו? תהי נא ידך בי ובבית אבי" (כ"ד, יז).
	דוד נטל אחריות גם לאחר ששמע את תוכחת נתן הנביא על חטאו באוריה ובת שבע: "ויאמר דוד אל נתן חטאתי לה'" (י"ב, ג').
3	א. המגיפה נעצרה בגורן ארוונה היבוסי ודוד התבקש לבנות שם מזבח. לארוונה הסביר דוד כי הוא צריך לבנות מזבח כדי שתיעצר המגיפה מעל ישראל.
	ב. ארוונה היה מוכן לתת לדוד את כל מה שהוא צריך בחינם, אך דוד אמר שלא יעלה עולות לה' בחינם וקנה את המקום ואת הבקר בכסף מלא.
	שאלות כלליות
1	א. לא ברור מי אמר אך היה זה בהקשר ליבוסים ולכיבוש ירושלים ע"י דוד.
	ב. דוד אמר מילים אלה בקינתו על שאול ויהונתן.
	ג. דברי נתן הנביא אל דוד במשל כבשת הרש.
	ד. דברי דוד בקינתו על אבנר.
	ה. דברי האשה החכמה מתקוע לדוד לאחר שכבר אמרה לו כי בו מדובר.
	ו. דברי ההסתה של שבע בן בכרי.
	ז. תשובת איתי הגתי לדוד כשהציע לו לחזור למקומו.
2	הקדרון – דוד ואנשיו עברו את נחל קדרון בכרחם מירושלים בגלל מרד אבשלום.
	הירדן – דוד עבר את הירדן יחד עם יהודה ורבים מישראל בחזרו לירושלים לאחר מרד אבשלום.
	חברון – דוד מלך בחברון בשבע שנות מלכותו הראשונות, אבנר נהרג ונקבר בחברון, אבשלום המליך את עצמו בחברון.
	גורן נכון – המקום בו פרץ ה' פרץ בעוזה על כי אחז בארון שכמעט נשט.

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

3	<p>א. הסכסוך עם נבל הכרמלי המלכת דוד בחברון חטא דוד עם בת שבע קללת שמעי בן גרא. ב. אנשי יהודה המליכו את דוד בחברון בפעם הראשונה ומאוחר יותר המליכוהו כל ישראל בחברון. בשתי הפעמים הללו לא יכלו עדיין להמליכו בירושלים כי דוד כבש את יבוס רק לאחר שהמליכוהו כל ישראל.</p>
4	<p><u>צדוק</u> היה כהן, מתומכי דוד הנאמנים. <u>אבנר</u> היה שר הצבא של שאול, אולם לאחר שכעס על איש בשת בן שאול שהוכיחו הסב את לב ישראל אל דוד. <u>מכיר בן עמיאל</u> גר בלו דבר באזור הגלעד. אצלו התגורר מפיבשת בן יהונתן לפני שדוד שלח להביאו לירושלים והוא היה אחד מהאנשים שסייעו לדוד כשהגיע למחניים בבכרו מאבשלום. <u>מפיבשת</u> היה בן יהונתן. דוד עשה עמו חסד בעבור יהונתן והשבועה שנשבע לו. מאז ואילך היה מפיבשת נאמן לדוד. (דברי ציבא עליו כאילו רצה להשיב את מלכות בית אביו היו שקר).</p>
5	<p>א. אבל בית מעכה ב. בחורים ג. יער אפרים ד. גורן ארונה היבوسی בירושלים.</p>
6	<p><u>אביתר</u> הגיע אל דוד לאחר הריגת כהני נוב. דוד נתן לו השתייכות והגנה. אביתר סייע לדוד בבריחתו מאבשלום. (מאוחר יותר היה בתומכי אדניה, אך שלמה לא המיתו בזכות סיועו לדוד בזמן בריחתו). <u>חנן</u> היה בן נחש מלך עמון. דוד רצה לעשות עמו חסד ושלח אנשים לנחמו על מות אביו, אך עבדי חנן אמרו לו שהם באו לרגל את הארץ ולכן נהגו בהם בצורה שפלה, דבר שעורר לאחר מכן מלחמה. <u>נתן הנביא</u> ניבא לדוד כי לא יוכל לבנות את בית המקדש (למרות שבהתחלה חשב כי דבר זה כן יהיה לרצון לפני ה'), הוכיח את דוד לאחר חטאו בבת שבע, אמר לפניו את משל כבשת הרש וסייע לו להמליך את שלמה. <u>ברזילי הגלעדי</u> סייע לדוד בכל זמן שבתו במחניים בעת שכרח מפני אבשלום. דוד ביקשו לכוא עמו לירושלים מתוך רצון להשיב גמולו הטוב אך ברזילי העדיף להשאר בעירו. <u>אנשי יבש גלעד</u> עשו חסד עם שאול ויהונתן ודוד בקש לגמול להם טובה על כך.</p>
	תשובות

סיכום ספר שמואל ב – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תשובות